

ЗВЯЗДА

9 ЛЮТАГА 2011 г.
СЕРАДА
№ 25
(26889)

Кошт 650 рублёў

ВЫДАЕЦЦА 39 ЖНІўНА 1917 г.

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Ва Урадзе

РАЗВІЦЦЁ ЭКСПАРТУ: АД АГУЛЬНЫХ СЛОЎ ДА КАНКРЭТНЫХ ПЛАНАЎ

Міхаіл Мясніковіч запатрабаваў устараніць недахопы ў праекце Нацыянальнай праграмы развіцця экспарту на 2011-2015 гады

Шэраг заўваг адносна праекта Нацыянальнай праграмы развіцця экспарту на 2011-2015 гады, які разглядаўся на учарашнім пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў Беларусі, выказаў прэм'ер-міністр Міхаіл Мясніковіч. Прэзідэнт кіраўніка ўрада, у прыватнасці, тымчасова таго, што ў некаторых рэгіёнах краіны адсутнічаюць канкрэтныя планы — за кошт чаго яны збіраюцца нарашчаць свой экспарт.

«Што датычыцца рэгіянальных раздзелаў, то тут вельмі шмат прэтэнзій, — зазначыў прэм'ер. — Я б выдзеліў толькі горад Мінск, які канкрэтна раслісаў, як ён будзе рухацца да пастаўленай мэты. А калі паглядзець раздзелы Магілёўскай, Брэсцкай абласцей, то акрамя агульных слоў «пашырэнне», «павышэнне», «далейшае развіццё», нічога канкрэтнага няма». Ён таксама заўважыў, што Віцебск плануе развіваць экспарт за кошт уласнай «сіліконавай даліны». «Так запісана, — патлумачыў прэм'ер. — Гродна будзе дадаваць за кошт экспарту дэзынфіцыруючых прэпаратў новага пакалення. Цікава будзе даведацца, якія гэтыя такія цікавыя рэчы будуць вырабляцца ў Гродне».

Міхаіл Мясніковіч нагадаў, што ў адпаведнасці з рашэннямі чацвёртага Усебеларускага народнага сходу і даручэннямі Прэзідэнта экспарт тавараў неабходна нарасіць у 2,2 раза, паслуг — не менш, чым у 3 разы за пяцігодку. «Гэта вельмі нялёгкае заданне, — падкрэсліў прэм'ер-міністр. — У 2014 годзе трэба выйсці на нулявое сальда, а ў 2015-м забяспечыць станоўчае сальда нашага знешнегандлёвага балансу». У папярэднія тры пяцігодкі, заўважыў ён, такая заданне стаяла, але так і не была вырашаная. Летась, наогул, краіна мела самыя дрэнныя паказчыкі: адмоўнае сальда па гандлі таварамі складала 9,7 мільярда долараў ЗША. Гэта, паводле меркавання кіраўніка ўрада, краіне негатыўны паказчык, які не толькі псуе агульную карціну, але вельмі сур'ёзна адбіваецца на стане валютнага рынку, на рэальным сектары эканомікі і параджае шмат іншых праблем.

Пры фарміраванні экспертнай стратэгіі, на думку Міхаіла Мясніковіча, вельмі важна ўлічваць магчымасці Мылтнага саюза і Адзінай эканамічнай прасторы. Таму ён заўважыў, што адным з недахопаў праграмы з'яўляецца адсутнасць дакладнага падраздзелу па Мылтнам саюзе і АЭП. «Я ўжо другі раз звяртаю ўвагу, што пасля ратыфікацыі дагаворнай базы па АЭП усе ва ўрадзе суаколіліся, лічачы, што гэта будзе адбівацца само па сабе, — падкрэсліў прэм'ер. — Рэальнага напавення пакуль не бачу, і ініцыятывы з боку міністэрстваў і тых, хто каардынуе гэту працу, таксама няма».

Згадаўшы, што за рэгіён у цэлым адказвае губернатара, а за від дзейнасці — міністэрствы, кіраўнік урада спыніўся на заўважлівай розніцы паміж паказчыкамі па экспарте для падведзеных прадпрыемстваў шэрагу міністэрстваў і для галін, якія гэтыя міністэрствы кuryюць. «Для прыкладу вазьму Мінпрам. У зводнай табліцы па замацаваных пазіцыях за Мінпрам мы маем паказчык 15 мільярдаў долараў, — паведаміў прэм'ер. — А ў раздзеле міністэрства — 10 мільярдаў. Гэта не сістэмная памылка, паважаныя распрацоўшчыкі, а сістэмны недахоп». Міхаіл Мясніковіч таксама звярнуў увагу на тое, што ёсць міністэрствы, якія выпадаюць з агульнага кантэксту праграмы. У прыватнасці, было названае Міністэрства аховы здароўя, якое запланавала зніжэнне станоўчага сальда.

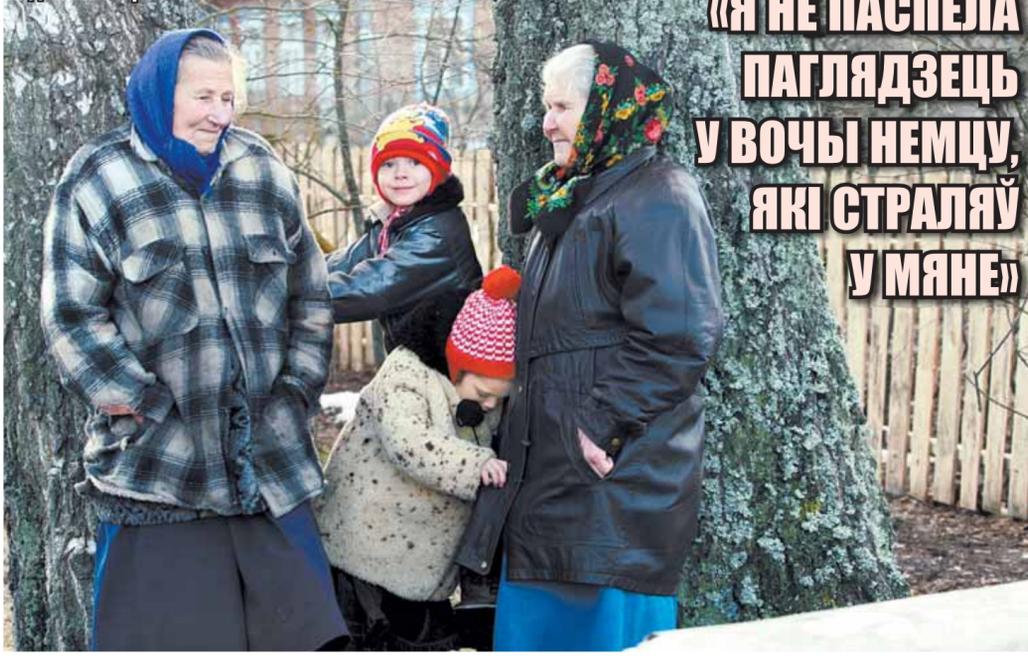
А старшыня прэзідыума НАН Беларусі Анатоль Русецкі на пасяджэнні завяў пра тое, што каб выраўняць знешнегандлёвы баланс і выйсці на станоўчае сальда, неабходна павялічыць ВУП Беларусі ў 1,8 раза за пяцігодку. «Калі паглядзець валавы выпуск прадукцыі ў 2010 годзе і долю прадукцыі, якая пастаўляецца на экспарт, плануючы, што мы будзем павялічваць пастаўку прадукцыі на экспарт, трэба мінімум як у 1,8 раза павялічыць прырост ВУП, а не ў 1,6-1,68 раза», — падкрэсліў ён. Праінфармаваўшы прысутных, што летась экспарт тавараў склаў каля 24,8 мільярда долараў, Анатоль Русецкі дадаў, што ў 2015 годзе Беларусь павінна даразіць больш як да 51 мільярда долараў экспарту. Паводле яго меркавання, дабіцца такога росту магчыма за кошт паставак такіх тавараў, які тавары з мясцовых рэсурсаў і сыравіны, складанатэхнічнай і навукаёмкай прадукцыі ў традыцыйных галінах, а таксама тавараў сыравінных галін. Анатоль Русецкі таксама паведаміў, што па паказчыках экспарту, якія дасягнутыя на гэты год, шэраг галін не дасягнуў узроўню 2008 года, а ў цэлым па краіне экспарт будзе на 9 працэнтаў ніжэй, чым у 2008 годзе. У прыватнасці, не дабіраюць па гэтым паказчыку Мінпрам, Мінгандаль, Мінтранс і Белнафтахім.

У сваю чаргу старшыня праўлення Нацыянальнага банка Пётр Пракаповіч засяродзіў увагу прысутных на тым, што прадугледжаныя тэмпы росту экспарту і імпарту адрозніваюцца неістотна. Ён лічыць, што з-за гэтага ёсць небяспека не выканаць запланаванае, гэта значыць не выйсці да 2015 года на станоўчае сальда гандлю. «У праграме запісаны тэмпы росту экспарту тавараў у памеры 115,9 працэнта і імпарту тавараў — 115,8 працэнта, — сказаў Пётр Пракаповіч. — Розніца толькі ў 0,1 працэнта. Няма ніякай гарантыі, што выкананне па сальда будзе такім, як запісана. Экспарт і імпорт растуць аднолькавымі тэмпамі. Якія гарантыі могуць быць, што будзе не тое ж самае, што і раней. У мінулай пяцігодцы мы планавалі, што тэмпы росту экспарту павялічаны апераджаць тэмпы росту імпарту, а ў гэтай пяцігодцы не плануем, пачынаючы з першага года».

Між іншым, адным з захадаў, які дапаможа вырашыць праблему росту экспарту, Анатоль Русецкі назваў матэрыяльнае заахованне кіруючага персаналу прадпрыемстваў. У прыватнасці, ён прапанаваў увесці бонусную сістэму аплаты іх працы. «Бачна, — заўважыў ён, — нам мэтазгодна перайсці на сістэму бонуснай аплаты, як гэта робіцца ў сусветных кампаніях. Я маю на ўвазе сістэму бонуснай па выніках працы за год». Паводле слоў Анатоля Русецкага, такім чынам кіраўніцтва будзе дакладна разумець, што яно атрымае істотны прырост зарплат, калі спрацавала з прыбыткам і забяспечыла выкананне параметраў.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

Радавыя Перамогі

«Я НЕ ПАСПЕЛА ПАГЛЯДЗЕЦЬ У ВОЧЫ НЕМЦУ, ЯКІ СТРАЛЯЎ У МЯНЕ»

ВОЛЬГА ПЕТРУКОВІЧ (на фотаздымку злева) і Надзея ПЕТРУКОВІЧ — адны з апошніх сведкаў Бабровіцкай трагедыі. У наступным годзе будзе роўна семдзесят гадоў, як была спалена іх вёска Бабровічы і забіта амаль семсот аднавяскоўцаў. 13 верасня 1942 года нямецкія карнікі прыйшлі ў аддаленае мясцовае вёску на беразе возера, каб пакараць яе жыхароў за сувязь з партызанамі. Спачатку выгналі з хат мужчын і маладых хлопцаў гадоў па 16-18 і пагналі перад сабою, як жывым шчыт, да партызанскай стаянкі. Партызаны паспелі адысці, і тады, у якасці помсты, аўтаматныя чэргі скасілі больш за сотню бяззбройных людзей. Выратаваліся адзінак. Сёння на Калёскай гары каля Бабровіцкага возера пра гэта нагадвае помнік.

— Удзень немцы вярнуліся ў вёску, сталі зганяць людзей у хаты і хлявы — па некалькі сем'яў. Спачатку расстрэльвалі, потым падпальвалі. — прыгадавае восьмідзесяцігадовая Надзея Фёдаруна Петруковіч, якой было тады няпоўны адзінаццаць гадоў. — Загінулі мае дзед з бабай і мацяха з маімі меншымі братамі і сястрычкамі.

Надзея скавалася ў разоры пад густой фалюі і бачыла увесь жах той вераснёўскай нядзелі. У жывых застаўся толькі яе бацька, якога пазней сустрэла ў лесе. Ён, пасля ўцёкаў, пайшоў у партызаны, але ў 1944-м загінуў. Вольга была старэйшай. Ёйшоў пятнаццаты год.

— Не стралялі ў хляве. Шмат людзей было.

Памятаю, як усе ўпалі перад немцамі на калені і прасілі не страляць, бо ні ў чым не вінаватыя, — прыгадавае Вольга Рыгораўна. — Але загрымелі аўтаматныя чэргі...

Яна хутка ачуняла і выскачыла з хлява, які палаў. А вакол напатагове стаялі немцы, і ёй у твар энду гримнуў стрэл.

— Я нават не паспела зірнуць у вочы гэтаму фрыцу, — кажа цудам ацалелага бабровічана, — куля прашыла шыю, і я згубіла прытомнасць.

Толькі праз суткі дзяўчынка ачуняла. Жывым аказаўся і яе самы малодшы — сямігадоваы брат, якога ў хляве засланіў бацька. А дзве сястры і яшчэ два браты загінулі. З братам Іванам яна падаралася ў лес на балота, дзе яны пражылі да самага вызвалення Беларусі. Цікава, што ніхто ёй тады не аказаў нават першай дапамогі. І як удалося выкараскацца, яна і сама не ведае.

У двары Вольгі Петруковіч растуць дзве бярозкі — сапраўдны жывы помнік вайны. Яны з'явіліся на месцы спаленай хаты літаральна праз два гады. Новы дом узводзілі пасля вай-

ны, побач з пажарышчам, і дрэўцы не змянілі. За некалькі гадоў з зямлянкаў у новыя хаты перасяліліся і астатнія ацалелыя жыхары Бабровічы. Але ні ў кога з іх нічога падобнага ў двары не з'явілася. Толькі ў Вольгі, якая сапраўды неверагодным чынам засталася жывою.

Яна паказала на шчы зарубачаны шрам ад кулі, апрапулася, і мы выйшлі да бяроз заробіць фотаздымак на памяць.

Анатоль КЛЯШЧУК.
Фота аўтара.

Івацэвіцкі раён.

РОЗГАЛАС

УРАГАН «НІКАЛАС» БУДЗЕ ЗРЫВАЦЬ ШАПКІ ЯШЧЭ І СЁННЯ

Моцны віхор, што нарадзіўся над Усходняй Атлантыкай, ужо ўчыра з раніцы добра пасаволіў на тэрыторыі Швецыі, Германіі, Польшчы, Літвы і Латвіі. Ужо па стане на 16.00 учыра хуткасць ветру ў Беларусі дасягала 17—24 м/с. Даволі ветранае надвор'е захаваецца і сёння, паведаміў рэдакцыі начальнік службы Гідрамэазапрагнозу Рэспубліканскага гідрометцэнтра Дзмітрый РАБАУ.

Удзень будзе вецер 15—22 м/с. Месцамі кароткачасовы снег, мокры снег, мяцеліца. А вост з чацвярга да нас энду вернецца зіма. Ураган «Нікалас» адыдзе далей на ўсход, а ў нас істотна пахладае. Уначы 10 лютага будзе мінус 6—13, на паўднёвым захадзе — 4—5 марозу, удзень — ад 0 па паўднёвым усходзе да мінус 9 на паўночным усходзе.

Увага! У трытніцу нас чакае новае штормавое папярэджанне па снезе. На тэрыторыю Беларусі завітае чарговы цыклон са Скандынавіі. Уначы на захадзе, удзень паўсюдна будзе ісіці снег, мокры снег. Удзень у асобных раёнах снег моцны, мяцеліца, масавае наліпанне мокрага снегу. Уначы мінус 4—11, на паўночным усходзе — 12—17, пры праясненнях да 20 марозу. Удзень 3—10 марозу, на паўднёвым захадзе на працягу сутак — мінус 2 — плюс 2 градусы. І ў суботу часам будзе ісіці снег, уначы месцамі снег моцны, у асобных раёнах мяцеліца, вецер 15—18 м/с. Тэмпература на працягу сутак мінус 5—12, на поўначы да 15 марозу.

Сяргей КВРКАЧ.

КУЛЯ СПЫНІЛА «ФАЛЬКСВАГЕН»

Інспектары ДПС Аляксандр Анісенка і Аляксандр Рудчанка позна вечарам заўважылі, што «Фальксваген-Пасат» і вёсцы Барысаўшчына на Хойніцкага раёна рухаецца неак нязвуўнена. З'явілася падарэнне, што кіроўца нецвярозы. Міліцыянеры паспрабавалі спыніць машыну, але кіроўца працягнуў рух. Тады міліцыянеры ўключылі маячкі сіняга і чырвонага колеру, гукавую сігналізацыю і пачалі праследаваць аўтамабіль у бок вёскі Паташня. Аднак вадзіцель толькі дадаў хуткасці. Не далі выніку і папераджальныя стрэлы, пасля чаго было прынята рашэнне, што спыніць п'янага за рулём можа толькі куля — па калёсах. Аўтамабіль спыніўся пасля таго, як было зробіта задняе кола. Жыхар вёскі Барысаўшчына растлумачыў, што ён спалохаўся. Тры гады таму мужчына ўжо быў пазбаўлены праваў за кіраванне ў стане алкагольнага ап'янення, і яму вельмі не хацелася энду расставіцца з паседданнем. Не лёс.

ВАДА ПРЫБЫВАЕ НА 2-4 СМ

13 населеных пунктаў Гомельскай вобласці зараз падтоплены вадой.

Большасць з іх знаходзіцца ў Жытківіцкім раёне, і некалькі — у Петрыкаўскім. На Прыпяці зараз назіраецца педастаў з палонкамі, узровень вады ля вёскі Чэрнічы складае 533 см (небяспечны — 500 см). Штодзённая вада прыбывае на 2-4 см. Дамы, дзе жывуць людзі, вада пакуль не закралена. Некаторая частка падворкаў грамадзян знаходзіцца пад пагрозай падтаплення, але жыхары пакуль не плануюць эвакуавацца з родных мясцін.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Навіны Беларусі і замежжа ў рэжыме on-line на сайце «Звязды» — www.zviazda.by

«ТАК ХОЧАЦА УБАЧЫЦЬ СВОЙ ЗАРОБЛЕНЫ РУБЕЛЬ...»

На календары люты, а работніцы прыватнага прадпрыемства з Вішнева атрымалі зарплату толькі за лістапад

Аб гэтым паведаміла ў газету ў сваім лісце Юхнеўская Галіна Фёдаруна. Пенсіянерка з вёскі Вішнева, што ў Валожынскім раёне, папрасіла дапамагчы аднавяскоўцам «нармальна працаваць і атрымаваць нармальную зарплату». Як высветлілася па прыездзе, пра той ліст работніцы ТАА «МАЛІСБЭГ» і чуць не чулі, і ніякая Галіна Фёдаруна ў Вішневе не пражывае...

Даходы з-за мяжы падлягаюць абавязковаму дэклараванню

У Беларусі і надалей будучы ажыццяўляцца мерапрыемствы па скарачэнні падатковага заканадаўства, паведаміў учыра ў Мінску першы намеснік міністра па падатках і зборах Беларусі Сяргей Налівайка.

У прыватнасці, ужо ў хуткім часе распрацоўшчыкамі плануецца істотна скараціць колькасць першасных ўліковых дакументаў, каб такім чынам сур'ёзна скараціць алгарытм ажыццяўлення бухгалтарскага ўліку. Непасрэдна формы такіх першасных ўліковых дакументаў будуць вызначацца ўрадавымі структурамі, а колькасць іх значна павялічыцца, прыкладна да 10—15 дакументаў. Такое рашэнне па спрашчэнні сістэмы бухліку будзе зацверджана адпаведным указам кіраўніка дзяржавы. Праект гэтага ўказа прадуладжвае і адмену сённяшняй практыкі па стварэнні галіновых нарматыўных актаў, што зараз зацвярджаюць першасныя ўліковыя дакументы.

Цяпер у Саўміне разглядаюцца прапановы аб магчымасці зніжэння адлічэнняў у фонд сацыяльнай абароны насельніцтва. Аднак, як адзначыў Сяргей Налівайка, для дасканалай распрацоўкі новых падыходаў па гэтым напрамку спатрабіцца не адзін дзень.

Адказваючы на пытанні журналістаў, намеснік міністра адзначыў, што кіраўніцтву МПЗ пакуль не вядома аб канчатковым рашэнні далучэння іх міністэрства ў склад Мінфіна. Разам з тым, спадар Налівайка адзначыў, што нават пасля нейкіх структурных пераўтварэнняў функцыі падатковых органаў не зменсяцца.

Як вядома, да 1 сакавіка асобныя грамадзяне нашай краіны павінны падаць дэкларацыі аб сукупным гадавым даходзе за мінулы год у падатковыя інспекцыі. Намеснік начальніка Галоўнага ўпраўлення падаткаабкладання фізічных асоб Міністэрства па падатках і зборах Міхаіл Расолька ў чарговы раз нагадаў аб неабходнасці дэкларавання даходаў, якія былі атрыманы за мяжой ці з-за мяжы. Падатковыя службы будуць правяраць любы інфармацыю аб атрыманні грамадзянамі Беларусі даходаў з-за мяжы. Міхаіл Расолька ўладкаваў, што падатковыя службы атрымліваюць інфармацыю аб даходах грамадзян з самых розных крыніц, у тым ліку з банкаў, паштовых аддзяленняў, іншых арганізацый і структур. Да асоб, якія паспрабуюць ухіліцца ад дэкларавання даходаў, што атрымліваюцца з-за мяжы, могуць прымяняцца адпаведныя санкцыі згодна з заканадаўствам Беларусі.

Сяргей КУРКАЧ.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

К 2015 ГОДУ Ё СВЕЦЕ БУДЗЕ 900 МЛН БЕДНЫХ

К 2015 году ў свеце будзе 900 мільярд бедных, якія жывуць ва ўмовах крайняй галечы. Рост насельніцтва на планеце будзе суправаджацца павелічэннем попыту на харчаванне. Вельмі сур'ёзны наступствы для мільянаў маламаёмных ва ўсім свеце будзе мець працэс змянення клімату, гаворыцца ў дэкларацыі Генеральнага сакратара ААН Пан Гі Муна, прадстаўленай на разгляд членам Камісіі сацыяльна-нага развіцця. Яе 49-я сесія пройдзе ў штаб-кватэры ААН у Нью-Ёрку з 9 па 18 лютага, паведамляе цэнтр навін ААН.

Міжнародная суполка прыкладае значныя намаганні з тым, каб пераламаць гэту тэндэнцыю і к 2015 году скараціць удвая долю насельніцтва, якое жыве менш чым на 1,25 долара ў дзень. Нагледзячы на крызіс, гэтая мэта, сфармуляваная ў Дэкларацыі тысячагоддзя 2000 года хутчэй за ўсё будзе дасягнутая. Аднак беднасць на планеце не знікне, паведаміла «Фінмаркет».

У сваім дэкларацыі Пан Гі Мун паведаміў, што к 2015 году ў свеце будзе 900 мільярд чалавек, якія жывуць ва ўмовах крайняй беднасці. Гэтая лічба ў два разы меншая за паказчык 1990 года, але яна па-ранейшаму вельмі высокая і неспрыяльная. У Індыі к 2015 году ва ўмовах крайняй беднасці будзе жыць больш за 300 мільярд чалавек.

Рост насельніцтва на планеце будзе суправаджацца павелічэннем попыту на харчаванне. Вельмі сур'ёзны наступствы для мільянаў маламаёмных ва ўсім свеце будзе мець працэс змянення клімату. У краінах, якія развіваюцца, ужо цяпер відавочныя наступствы змянення тэмпературы: неўраджаі і гібель жывёлы прыводзяць да эканамічных страт і падрыў харчовай бяспекі, асабліва ў асобных частках Афрыкі і на поўдзень ад Сахара.

МЯДЗВЕДЗЕЎ АДМЯНІЎ ЗІМОВЫ ЧАС

Прэзідэнт Расіі Дзмітрый Мядзведзёў абвясціў аб адмене ў Расіі пераходу на зімовы час. Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што расіяне не будуць пераводзіць стрэлкі гадзіннікаў ужо з восені гэтага года. Мядз-

БОЛЬШ ЗА 200 КАНДЫДАТАЎ НА МЯСЦОВЫХ ВЫБАРАХ У ЛІТВЕ УТАІЛІ СВАЮ СУДЗІМАСЦЬ

Каля 200 кандыдатаў у дэпутаты мясцовых самакіраванняў утаілі, што былі судзімымі, і таму будуць зняты з выбарчай гонкі.

Яшчэ 60 такіх жа кандыдатаў чакаюць вердыкту выбарчай камісіі. Як паведаміў старшыня Галоўнай выбарчай камісіі Літвы Зенонас Вайгаўскас, гэта самая вялікая колькасць кандыдатаў, якія ўтаілі сваю судзімасць за ўсю гісторыю выбараў у незалежнай Літве. Кандыдаты, якія ўтаілі сваю судзімасць (а некаторыя з іх маюць нават некалькі судзімасцяў), праходзілі па спісах партый, і каля дзесяці партый будуць вымушаны адмовіцца ад далейшай барацьбы за месца ў розных органах гарадскога і раённага самакіравання краіны, таму што страціць неабходную па законе колькасць кандыдатаў у спісе.

Крымінальнае мінулае ўтаілі не толькі тыя, хто ўчыніў нязначныя злачынствы, але і тыя, хто быў судзімы за грабжы, крадзяжы і крадзяжы, кантрабанду і фальсіфікацыю дакументаў.

Больш за 200 кандыдатаў, якія самі паведамілі пра сваю судзімасць, змогуць прыняць удзел у выбарах, аднак пра іх судзімасць выбарчыя органы будуць інфармаваны — пра гэта напішучы і ў іх анкетках, і ў агітацыйных плакатах.

Выбары ў органы самакіравання Літвы адбудуцца 27 лютага, у іх збіраюцца ўзяць удзел 23 партыі і 519 незалежных кандыдатаў.

ЛАТВІЯ АДПРАВАЛА ЛУЖКОВУ АФІЦЫЙНУ АДМОВУ Ў ВЫДАЧЫ ПАСЕДЧАННЯ НА ПРАВА ЖЫХАРСТВА

Упраўленне па справах грамадзянства і міграцыі Латвіі накіравала былому мэру Масквы Юрыю Лужкову афіцыйную адмову ў выдачы паседчання на жыхарства ў краіне. Нагадаем, Лужков раўназначна кіраўнік МУС Лінды Мурэнскай быў унесены ў спіс непажаданых для рэспублікі асоб.

ISSN 1990 - 763X
Курсы замежных валют, установленные НБ РБ с 09.02.2011 г. (для 61н разлікаў)
1 доллар США 3 008,00
1 еўра 4 102,61
1 галандскі гульден 5 833,98
1 літоўскі літ 1 185,28
1 чэшская крона 170,26
1 польскі злоты 1 055,98
1 расійскі рубель 102,82
1 украінская грыўня 378,06
USD 29,2550
10 UAH 36,7687
1000 BYR 9,7128
EUR 39,8892

Прэзідэнт Індыі павіншавала Аляксандра Лукашэнку з перавыбраннем і ўступленнем на пасаду кіраўніка дзяржавы

Аляксандра Лукашэнку з перавыбраннем і ўступленнем на пасаду Прэзідэнта Беларусі ад імя індыйскага народа і сябе асабіста павіншавала Прэзідэнт Індыі Праціба Паціл.
У віншаванні адзначана, што адносіны паміж Беларуссю і Індыяй маюць шэраг асаблівых характараў, краіны многія гады паспяхова супрацоўнічаюць у розных сферах. Праціба Паціл выказала ўпэўненасць, што ў будучым адносіны паміж краінамі выйдуча на яшчэ больш высокі ўзровень.

МАЛЫ БІЗНЭС — ЛАКУСАВАЯ ПАПЕРКА ДЛЯ ўРАДА

План мерапрыемстваў па рэалізацыі Дырэктывы № 4 ужо падрыхтаваны, пра гэта заявіў на прэс-канферэнцыі Аляксандр ЛІХАЧЭУСКІ, дырэктар Дэпартамента па падтрымлівальстве Міністэрства эканомікі. Ён адзначыў, што зараз ідзе яшчэ далішнёва і працягваюцца, а сам дакумент адраўненні ў Адміністрацыю Прэзідэнта. Нацыянальны цэнтр эканамічнага і прававага даследаванняў, Вышэйшы гаспадарчы суд, Камітэт дзяржаўна-ролі і іншыя зацікаўленыя органы.
Паводле слоў Яўгена СЯМЁНАВА, намесніка начальніка ўпраўлення развіцця падтрымлівальства Дэпартамента па падтрымлівальстве Міністэрства эканомікі, у праекце плана значна каля 140 нарматыўна-прававых актаў, якія будуць перагледзены. Ён жа адзначыў, што спачатку іх колькасць была ў раёне 50, але паўцы пераважала за сотню.
Яраслаў Ліхачэўскі таксама нагадаў, што Дырэктыву №4 нельга разглядаць як першы крок да паліпашэння бізнэс-клімату:
— Такія мерапрыемствы праводзіцца ў рамках пачатай у 2008 годзе лібералізацыі, і прыняцце Дырэктывы №4 не з'яўляецца адзіным крокам, які раз і назаўсёды палепшыць бізнэс-клімат у краіне, бо прыняцце гэтых дакументаў — чарговы крок на шляху разнаўлення эканамічных адносін усіх суб'ектаў гаспадарання. Пры тым заўважце: не толькі малага прыватнага бізнэсу, але і сярэдняга, буйнога, і таксама дзяржаўнага. Малы бізнэс тут хутчэй за ўсё выступае ў ролі лакмусавай паперкі, якая дазваляе гурмаду ў ўрада ацэньваць эфектыўнасць мер па стварэнні найбольш спрыяльных умоў.
Павел БЕРАСЕЎ.

«ТАК ХОЧАЦА ЦА ўБАЧЫЦЬ СВОЙ ЗАРОБЛЕНЫ РУБЕЛЬ...»

(Заканчанне. Пачатак на 1-й стар.)
«У нас такіх няма... — пацкаюцца плячыма жанчыны. — А той, хто вырашыў паскардзіцца, спачатку прыйшоў бы і вышэйша. А так атрымліваецца, што гэтая так званая дапамога можа абярнуцца супраць нас жа...»
Прыватнае прадпрыемства па пашыве дзелавых партфелю арганізавалася ў вёсцы Вішнева ў 2009 годзе. Прам сёння працуе дзевяць мясцовых жанчын. Практычна ў кожнай з іх — малалетняя дзеці.
— Нас амаль усе задавальняе, — кажа закройшчыца Тэрэза Пятрашка. — Працуем з дзевяці гадзін раніца да шасці вечара. З гадзіны да дзвюх — абед. Маём два выхадныя дні на тыдзень. З кастрычніка перайшлі на здельную зарплату. Колькі зробім, столькі і атрымаем.
— Я за лістапад зарабіла 600 тысяч, — уступае ў размову яе калыханка Валентына Іванова.
— Кожная з нас, у прынцыпе, можа мець такі заробак. Але гэта ў умовах, калі будзе свеча-сва свеча, кардон, клей... А так выпадзець дні, калі сядзім скалачы рукі і чакаем матэрыялаў.
— 600 тысяч — для вёскі гэта нармальныя грошы. Тым больш, усё пазнаецца ў параўнанні, — падхопліваюць калегі. — Як мы раней, пры іншым кіраўніку, зараблялі ў два разы менш, дык зараз расцінкі наогул, можна сказаць, ідэальныя. У нас ёсць адна адна праблема: зарплата зарплата. Дык калі б на тыдзень-два, дык калі б не ішло. А то ўжо люты на календары, а мы яшчэ за снежань грошай не бачылі... А та хочацца ўбачыць свой зароблены рубель...
— І за што жыццё ўвесь гэты час?
— У магазіне на воксаль запісаваемся. Як атрымаем грошы, дык будзем аддаваць. Так і жывём. Гаспадарку трымаем.
— Добра, як муж ёсць і яму пладцы заробак свеча-сва свеча. А то не ведаю, як бы кродыт выплачвала. Ды і дзядей жа не толькі накарміць трэба,

але і апрацуе. А ў гарадскіх крамах ніто пад распіску нічога не даць, як у мясцовай, дзе ўсе адно аднаго ведаюць.
— А чаму не звальняецеся, не шукаеце іншую працу?
— Вы што? Куды ж тут у Вішневе пайсці? Раней дык і прытулак быў для дзядей, і ў «Веніскае падакурню» сувеніры са скуры рабілі. Зараз усё пазачылася. Калі б і хацеў, то няма куды пайсці. Восі і трымаюцца за гэтую працу.
— Ведаеце, нам нават страшна ўвечы, калі гэта прадпрыемства вырашаць значыць, — уздыхае Тэрэза. — Адразу ж дзевяць чалавек застануцца без сродкаў для існавання. Прынамсі, я — закройшчыца, магу шчы. Дзе я ў Вішневе знайду працу? Адзнае выйсце — ездзіць у Валожын за 20 кіламетраў штодзень. Але ж у мяне дзеці малыя...
— А скажам што якому раённыму чыноўніку, калі зайдзе да нас, дык адзін адказ: «Не падабаецца — у калгас ідзіце». Не каб падтрымаць нас, дапамагчы прадпрыемству развівацца...
— Ваш кіраўнік скажа, што ў аўтарак прывязе грошы.
— Кіраўнік у нас небагі. Прыедзе, пагаворыць, пасмяецца, паабяцае. І ў нас настроі падмаецца, какем той абяцаны дзень. Скажаў, што ў аўтарак — будзем чакаць аўтарка (перапладваюцца). Дай Бог, каб да пятаці прыбыва. Што нам застаецца, як не чакаць? Чакаем і прасім Бога аб адным, каб работа была. Будзем працаваць. А грош... Некалі ж аддаць.
— А чаму самі не звяртаецеся куды-небудзь?
— А што звяртацца? Яшчэ больш бяды на сябе наклікаем. Пазвальняюць нас ці наогул прадпрыемства значыць. І што тады...
П. А. КАРМАНСКАЯ

— Я, сапраўды, за снежань яшчэ не выплациў заробак. І, зразумела, не таму, што не хачу, а таму, што няма чым. Упершыню такая істотная затрымка. Самі разумеюць, канец года, попыт на партфелі ўпаў. І не дзіўна. Гэта ж не каўбаса. Я мог бы, безумоўна, разлічыцца з работнікамі свеча-сва свеча, але тады б яны сядзелі без працы. Бо мне не было б за што купіць скуру, фурнітуру. Я ж не сабе ў кішэню кладу тры грошы. Калі хочаце, можаце правярць бухгалтэрыю. У месці пладу 4-5 мільёнаў падаткаў. На ацяпленне, зразумела, цяпер няма грошай ідзе. У дадатак да гэтага, мясцовыя ўлады не толькі не дапамагаюць, дык наадварот, палкі ў колы ставяць. Энергетік ніколі не прыйдзе, каб заплытацца, ці па тэрмінах грошы паступляць на рахунак, прывязу ю снежаньскі заробак. А не задавальняе іх праца — няхай звальняюцца, ніхто ж не трымае. Я каб не падабаваўся я, дык няхай прасяць занасвалінікаў, хоць заўтра сыду. Я прахачу, а яны, калі не знойдзеца замена, застаюцца на вуліцы...
Надзея ДРЫЛА, фота аўтара.

МАЛАДЫЯ ГАЛАСЫ РОДНАЙ МОВЫ

Магілёўскія школьнікі прапагандаюць беларускую паэзію. У Міжнародны дзень роднай мовы ў грамадскім транспарце Магілёва будуць гукаць беларускія вершы.

Грамадскія арганізацыі Магілёва выступілі з ініцыятывай падтрымаць беларускую мову і адзначыць Міжнародны дзень роднай мовы спецыяльным праектам.
У студый тэлерадыёкампаніі «Магілёў» школьнікі запісалі вершы беларускіх паэтаў. Яны 21 лютага будуць у грамадскім транспарце транслявацца на вялікім экране ў цэнтры горада.
Кожная школа, гімназія і ліцэй даслалі на праект па два сваіх прадстаўнікоў. Самі дзеці пры запісе выказвалі ў тым сэнсе, што кожны беларус павінен размаўляць на роднай мове.
— Я лічу, што беларуская мова — самая лепшая, — сказала ліцэйска Юлія Федасюка. — На жаль, у мяне дома ніхто не размаўляе па-беларуску. Але я спадзяюся, што мае дзеці будуць размаўляць на роднай мове.
Праграму 21 лютага дапоўняць беларуская дыктоўка і раздача інфармацыйнай матэрыялаў у горадзе. Міжнародны дзень роднай мовы заснаваны ЮНЕСКА і адзначаецца з 2000 года, каб абараніць моўную і культурную разнастайнасць свету.

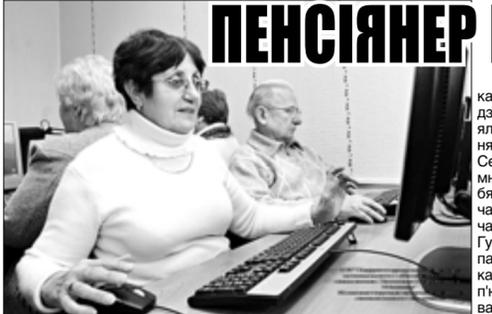
Ілона ІВАНОВА.

Абзац

▲ У ветранае надвор'е кіроўцам не варта пакідаць машыны пад дрэвамі, раіць спецыяліст. Рэкамендуецца таксама шчыльна зачыніць вокны, акнацы і дзверы, патушыць агонь у печках.
▲ Учора ў выніку моцнага ветру былі аб'ячаныя 154 населеныя пункты ў Віцебскай і Гродзенскай абласцях. Парывы ветру дасягалі 25 метраў у секунду. У Гродне ветер паваліў дрэва, якое пашкодзіла 2 аўтамабілі. Статыстыка пашкоджання ў выніку праходжання ўрагану «Нікалас» праз тэрыторыю Беларусі пастаянна ўзрастае.
▲ Чувэрна хлопцаў загінулі на пажары ў жылым доме ў вёсцы Слабодзічына Мінскага раёна. Поўнацюк выгарала палова дома, дзе жыве 25-гадовы мучыччын. Разам з сябрамі ва ўзросце ад 20 да 27 гадоў ён адзначыў дзень сустрачкі выпускнікоў. Маладыя людзі лялі спаць толькі пад раціну. Як мяркуецца, пажар адбыўся з-за непатушанай цыгарэты. Выратаваць удалося толькі гаспадару і яшчэ аднаго 20-гадовага госяця. Абодва шпіталізаваныя з тэрмінагаляцыйнымі траўмамі і атручэннем чадам. Праверку праводзіць пракуратура.
▲ Міліцыя канфіскавала ў жыхара Пастаў цэлы арсенал агнястрэльнай зброі. Падчас вобшыску былі знойдзеныя два карабіны Мосіна 1888 года выпуску, вінтоўка Мосіна 1908 г.в., два маўзеры, палюнінчае гладкаствольнае ружжо 1948 г.в., кулямёт «Браунлінг» 1895 г.в., тры глушыльнікі, 11 ствалоў і шмат іншых дэталей і механізмаў ад зброі, кулямётная лентка і каля 2 тыс. патронаў рознага калібру. Заведзена справа. Чалавек ужо быў судзімы за прычыненне смерці па неасцярожнасці падчас палявання.
▲ У Столінскім раёне застрэлілі 65-гадовы жыхар вёскі Гарадзец. Цела мучыччына 6 лютага ў доме па месцы жыхарства знайшла яго жонка. Яна расказала, што раніцай муж папрасіў яе схадзіць у краму і купіць яму марозіва. Вярнуўшыся, жанчына ўбачыла мёртвага мужа, які ляжаў на падлозе, а побач — стрэльбу ТОЗ-34 калібру 12 мм. Яе муж быў інвалідам другой групы па захворванні сэрца. Апошнім часам скардзіўся, што яму надукачы хварэць. Асноўная версія здарэння — самагубства.
▲ Брытанцы ствараюць звышжукны аўтамабілі. Распаўсюдзіць пачалі стварэнне самага хуткага аўтамабіля на планеце. Англіійскія інжынеры маюць намер стварыць аўтамабіль, які можа дасягнуць хуткасці 1600 км/гадз. У звышжукнавага баўліда Bloodhound SSC будучы адразу два рэактыўныя рухавікі — асноўны і гібрыйны. Вага суперкара складзе 6 тон. Колы дыяметрам каля метра пладуюць вырабіць з алюмінію. Вытворчасць аўтамабіля будзе каштаваць брытанскім энтузіястам прыкладна \$20 млн. Выпрабаванні новага аўтамабіля пладуюць у 2012 годзе ў ПАР на дне возера, якое высахла.

Поўны абзац

▲ Дальнабойшчык выйграў у латарэю і выкупіў кампанію, у якой працаваў. Французскі кіроўца, які сараў у верасні мінулага года латарэйны выйгрыш у 10 млн еўра, выкупіў фірму, у якой рабіў. Ён стаў генеральным дырэктарам кампаніі, дзе прадуцьці 13-14 чалавек. Былі начальнік стаў яго падначаленым. Прадпрыемствы пачатковыя лічыць, што наступіў правільна — ён быў адзіным пачатковым пакупніком і дазволіў сабе ўклаці грошы, каб яго калегі не страцілі працу. Акрамя таго, ён не ўяўляе свайго жыцця без перавозак. Аднак калі ў будучым ён убачыць рызыку страціць вялікі грошы, абяцае выйсці з бізнэсу. Зараз новы ўладальнік кампаніі робіць усё, каб фірма развілася. Яму даводзіцца прыдыцяцца выконваць працу кіроўцы, але ён мяркуе, што хутка ў яго не будзе неабходнасці садзіцца за руль грузавіка.
▲ Расійянік папрасіў устанавіць на сваёй супердарожай яхце душ з шампанскага. Будуючы іхтху ў Нямецчынне сведчаць, што патрабаванні звышбагатага кліентаў робяцца усё больш эксцэнтрычнымі. Былі замовы дзвюх верталётных пладцовак на яхце, вялізнага халадзільніка і нават гукзапісальнай студыі і тэатра. Адным з апошніх дзівацтваў стаў спецыяльны яхтывы душ RainSky. Душ спажаівае 10 літраў вады ў хвіліну і каштуе 18 тыс. еўра. Тут можна кіраваць не толькі напорам вады, але і памерам кропель. А наядуна адзін кліент з Расіі замовіў на сваёй яхце такі RainSky, дзе магчыма памяняць ваду на шампанскае.
Паводле паведамленняў карэспандэнтаў «Звязды» і інфармагенцтваў.

ПЕНСІЯНЕР І КАМП'ЮТАР — ХТО КАГО?

Адказ на гэтае пытанне я атрымала на камп'ютарным гуртку для пажылых людзей, якія праводзяцца на базе Тэрытарыяльнага цэнтру сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Валожынскага раёна Мінска. Сесці за парты праз сорак гадоў мараць многія бабці і дзядулі. Каб запісацца на бесплатныя курсы, трэба спачатку заняць чаргу. Напрыклад, зараз свайго «зорнага часу» чакаюць амаль 150 пажылых мінчан. Гурток праводзіцца два разы на тыдзень па паўтары гадзіны. Гэтага хапае для таго, каб асвоіць з пенсіянерамі асноўныя камп'ютарныя праграмы і навучыць іх працаваць з інтэрнэтам.
Як адзначае Вадзім Жанеўскі, кіраўнік гуртка, навучыць пажылога чалавека карыстацца камп'ютарам і інтэрнэтам — задана не з лёгкіх. Галоўнае — уживаць зразумелую тэрміналогію, паўтараць асноўную інфармацыю па некалькі разоў і запісацца ўярпеннем. Яго дарослым вучні ў многім нагадваюць дзядзюй — пытанні задаюць часта і патрабуюць на іх адказы.
Толькі з дысцыплінай на такіх занятках клопатаў не ўзнікае. У класе працоўная атмасфера. Засяроджаныя і сканцэнтраваныя, з кропкамі поту на ілбах (ці то ад духоты, ці от ад старання), яны спрабуюць свае сілы ў новай для іх праграме Microsoft Word. Аспрабжана, доўга прыгледваючыся, яны шукаюць патрэбную літару на клявіятуры і толькі потым націскаюць. Каля кожнага канспект, ручка і акульеры — набор студэнта, якому за 60. Пладуць для пажылых вучняў надрукаваць тэкст у шэсць сказаў — гэта праблема, але праз некалькі месяцаў з поўных «лудзераў» яны ператворацца ў прасунутых карыстальнікаў ПК.

ПЕНСІЯНЕР І КАМП'ЮТАР — ХТО КАГО?

«А як вучні засвоілі сеціва?» — пытаюся ў выкладчыка і адразу трапляю ў баявую кропку. На жаль, выхад у інтэрнэт камп'ютары не маюць. Таму знаёмства з сусветнай паўшчыняй праводзіцца ў ражыме офлайн. Скайп, электронная пошта, пошуквае сайты — пра ўсё гэта пенсіянерам распавядаюць пры дапамозе карцінак і тлумачэнняў. Аднак баявы дух ад гэтага ў навучэнцаў не падае. Дарэчы, іх імкненню да ведаў можа пазайздросціць большасць маладых студэнтаў.
Матывацыя навучэнца карыстацца камп'ютарам у кожнага свая. Напрыклад, Валентына Валіцкая запісала ў гурток, таму што сын, які зараз жыве ў Празе, падараваў маме камп'ютар, каб ім было лягчэй падтрымліваць сувязь. Валентына Іванова зараз проста не ўяўляе свайго жыцця без скайпа і інтэрнэта. Можна па дзве гадзіны размаўляць з нывесткай і ўнукамі. Раней па 100 смс у дзень адно аднаму адраўлялі, а зараз у яе ёсць магчымасць пажадаць спакойнай ночы і салодкай сноў свайой сямі, які знаходзіцца за трыццаць кіламетраў. Пенсіянерка мае і свой асабісты фотыалябом. Учынка па электроннай пошце ёй больш за 100 фотаздымкаў «скінула» са свайго яхтыва. Не толькі скайп і е-майл завабіла Валентына Іванова. Знайсці неабходныя лекі ці звязца з доктарам яна таксама можа, не выходзячы і каб не падому на камп'ютарныя гульні ў 73 гады.
— Дапамагачы пераадолець страх перад незнаёмым камп'ютарам — асноўная задача, якая стаіць і перад выкладчыцамі, і перад навучэнцамі, — адзначае Наталя Роксман, загадчык аддзялення сацыяльнай адаптацыі і рэабілітацыі Тэрытарыяльнага цэнтру сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Валожынскага раёна Мінска. — Камп'ютарны гурток — гэта дадатковы магчымасць для пенсіянераў застацца паўнапраўнымі членамі грамадства. З новым умменнем яны іноў могуць уладкавацца на працу і не баяцца пра-

Сучасныя бабці сядзяць у «асцы» і штурмуюць інтэрнэт

грасу. Тым больш, прыйшоўшы ў гурток, пажылыя людзі знаходзяць сабе сяброў па інтарэсах, што вельмі важна, асабліва для адзіночых пенсіянераў.
Ляндзі Пятроўна Хмількоўская наведвала гурток на танца, які працуе ў Цэнтры і заўважыла аб'яву пра камп'ютарныя заняткі. «Вырашыла запісацца, таму што дома стаў камп'ютар, а даччы не хапала часу і цяргнення, каб навучыць мяне працаваць з машынай. А тут такая магчымасць, тым больш заняткі ў гуртках бясплатныя. Спачатку было цяжкавата: шмат незнамых слоў, памяць ужо не таа, што была раней. Аднак галоўнае, што ў мяне з'явіў новы занятак, новы знаёмства», — з усмешкай расказвае Ляндзі Пятроўна. Яна лічыць, што чалавек павінен развівацца ў любым узросце, тым больш на пенсіі, калі ёсць шмат вольнага часу. Пасля таго, як курсы скончаныя, пенсіянерка плануе ўладкавацца на працу. І пра вакансіі яна даведваецца праз інтэрнэт.
У Мінску камп'ютарных курсаў вялікая колькасць. Аднак знайсці пажылога чалавека на занятках па камп'ютарным лікбезе вельмі няпроста. Па-першае, каштоўныя курсы такога кшталту дорага. Для таго, каб навучыцца працаваць у тым жа Microsoft Word, прыйдзеца адлічыць ад 100 000 бел. руб. Прыпільсоўце заняткі па рабоце ў інтэрнэце — і выходзіць «кругленая» сума. Па-другое, з узростам у чалавека зніжаецца хуткасць успрымання і засваення інфармацыі. Таму з пажылым навучэнцам працаваць трэба па асабістай праграме, надаваць яму больш увагі. Як павялічыць камітэце па працы, занятасці і сацыяльнай абароне насельніцтва Мінгарвыканкама, такія гурткі існуюць ва ўсіх тэрытарыяльных цэнтрах сталіцы. Забеспячэнне выхад у інтэрнэт закладзена ў праграму сацыяльнага развіцця Мінска на 2011-2015 гг. Такім чынам, ёсць надзея на тое, што з кожным годам сталічных пенсіянераў, якія прыйдуць з камп'ютарам на «ты», будзе становіцца усё больш і больш.
Вольга КОРШУН.

АКТЫЎНАСЦЬ ГРЫПОЗНЫХ ВІРУСАЎ НАРАСТАЕ

Паводле апаўняў інфармацыі Міністэрства аховы здароўя, па стане на 8 лютага паказчык захваральнасці на вострыя рэспіраторныя інфекцыі перавысіў розліковы крытэрыі эпідэмічнага ўзроўню ва ўсіх кантрольных гарадах Беларусі (і ў нас 18), за выключэннем кіба што Маладзечна. Падчас ажыццяўлення лабараторнай дыягносткі частата выяўлення грыпозных вірусаў дасягнула 25 працэнтаў; у 22 працэнтах узоруў выяўляўся вірус грыпу А і ў 3 працэнтах — вірус грыпу В. Звесткі лабараторнай дыягносткі сведчаць аб нарастанні актыўнасці грыпозных вірусаў. Аднак ступень інтэнсіўнасці эпідэмічнага працэсу эпідэміялагі ацэньваюць як сярэдняй інтэнсіўнасці.
Комплексе прафілактычных мерапрыемстваў уведзены ў Баранавічах, Оршы, Віцебску, Магілёве і Бабыруйск, на ўсіх адміністрацыйных тэрыторыях Гомельскай вобласці, а таксама ў арганізацыях аховы здароўя сталіцы. З 3 мэтаў папярэджвання распаўсюджвання вострых вірусных інфекцый адукацыйны працэс спыняўся ў 156 школах. Па стане на 7 лютага на вымушаных канікулах знаходзіліся вучні 150

школ (у Брэсцкай вобласці — 15 школ, у Віцебскай — 62, Гомельскай — 20, Гродзенскай — 5, Мінскай — 29 і Магілёўскай вобласці — 19).
Паводле звестак Еўрапейскага рагіёна Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, у еўрапейскім рагіёне адзначаецца высокая актыўнасць грыпу. І толькі ў Вялікабрытаніі актыўнасць грыпу, звязаная пераважна з пандэмічным штамам грыпу А/Н1Н1, пачала зніжацца. У Расійскай Федэрацыі эпідэмія грыпу і ВРВІ таксама пашырвае сваю «геаграфію». Цікава, што ў гарадах еўрапейскай часткі Расіі і на тэрыторыі Сібіры найбольш часта лідзіруе пандэмічны вірус грыпу, у той час як на Урале і Далёкім Усходзе «ўладарыць» сезонныя вірусы грыпу А/Н3Н2 і вірус грыпу В.
Ва ўсіх маскоўскіх школах для вучняў 1—8-х класаў яшчэ 31 студзеня быў уведзены каранцін. Учора стала вядома, што каранцінныя меры прынеслі свой плён: узровень захваральнасці сярэд дзіцячага населення істотна знізіўся, у сувязі з чым было прынятае рашэнне аднавіць у школах расійскай сталіцы вучэбныя заняткі. У Маскве спадзяюцца, што лік захваральнасці на грып і ВРВІ для іх ўжо прыйдзецца...
Надзея НІКАЛАЕВА.

Падрабязнасці

ВІРУСЫ ПЕРАВАЖАЮЦЬ НЕГРЫПОЗНЫЯ, АЛЕ ...

7 лютага галоўным санітарным урачом Гродзенскай вобласці вынесена пастанова аб умяжэнні прафілактычных мераў у перыяд пад'ёму вострых рэспіраторных захворванняў і грыпу.
Па стане на гэты дзень колькасць зваротаў па медыцынскаю дапамогу па гэтых прычынах у параўнанні з папярэднім тыднем павялічылася ў абласных цэнтры на 51,5 працэнта, а ў Лідзе — на 18,6 працэнта. Паказчык захворванняў вострымі рэспіраторнымі інфекцыямі перавысіў розліковы крытэрыі адпаведна на 19,4 і 14,1 працэнта.
Сярод захварэлых пераважаюць дзеці (да 70 працэнтаў). Па стане на 7 лютага вучоныя прыкладзе прыпынены ў пяці школах Лідскага раёна.
Вынікі лабараторных даследаванняў сведчаць аб тым, што пераважаюць негрыпозные вірусы. Тым не менш абласная санслужба рэкамендуе жыхарам Прынамня не ігнараваць элементарныя прафілактычныя меры: пазбягаць шматлюдных месцаў і блізкага кантакту з людзьмі, якія

здаюцца нездаровымі, карыстацца ахоўнай маскай пры кантакце з хворым чалавекам; гігіена рук; сістэматычнае правяртванне кватэры і рабочага палмшанка; больш гуляць на свежым паветры, у парках і скверах; рацыянальнае харчаванне з утрыманнем у ежы вітамінаў А, В1 і С (садавіна, агародніна, рыбныя і малочныя стравы).
Акрамя таго, для індывідуальнай прафілактыкі можна выкарыстоўваць асклінаваю мазь. Ёй змазваюць слізніцыя абалонкі насавых хадоў некалькі разоў у дзень, што значна зніжае верагоднасць захворвання. Мазь бачна адна, амаль ні ў каго не выклікае палочных з'яў, прымяняць яе рэкамендуецца на працягу ўсяго перыяду рэспіраторных захворванняў і эпідэміі грыпу.
Дзеці з прыкметамі вострай рэспіраторнай інфекцыі павінны заставацца дома і не наведваць дашкольнаы ўстановы і школы, нагадвае бацькам Гродзенскі абласны цэнтр гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя.
Барыс ПРАКОПЧЫК.

Желібыры «Звязды»

Мастацкая энцыклапедыя для юнага арнітолага

Найдаўна пачыла свет новая кніга пісьменніка Аляса Бадака — «Птушкі». Зборнік вялікіх эцюдаў, замалёвак, нарысаў, апавяданняў і казак выданыя як працяг выдавецкай серыі «Усім пра усё». Новы кніжэ вядомага літаратара, які ў апошнія гады шмат піша для юнага чытача, папярэднічалі «Расліны» і «Жывёлы». Назвы гавораць самі за сябе. Пісьменнік расказвае дзясцім шмат цікавых гісторыяў. Якімі былі старажытныя птушкі? І ўвогуле ці заўсёды птушкі былі... птушкімі? А хто такая птушка Дадо, пра якую, магчыма, вы чулі з кнігі Льюіса Карала «Аліса ў Краіне чудаў»? І ці можна паверыць, што была некалі такая паветрана істота, якая смела нападала на вялікія караблі? Ці праўда, што ёсць у свеце птушкі, якія крадуць свейны? Пра чыя птушчаныя Арыстотель гаварыў, што іх карміліцы ненавідзяць уласных дзядзю? Дзе сустракаюцца куры, якія жывуць на дрэвах? Ці праўда, што галубы разбіраюцца ў... мастацтвае? Ці можна зразумець птушчыню мову? Адказы на гэтыя і шмат якія яшчэ пытанні дапыліты чытач к'язраў з знойдзена ў кніжэ «Птушкі». Лаканічна, але разам з тым інфармацыйна насычаная апавяды багата ілюстраваны фотаздымкамі. У тым ліку — і самаго Аляса Бадака. А яшчэ — іншыя выдатныя майстры фотаспасаў: І. Бышнёва, Г. Гулеўскага, М. Гульніскага, В. Дубіловіча, С. Зуёнкі, С. Чарапіцы. Усе яны маюць вядомасць уважлівых да беларускай прыроды фотамастакоў ці можа нават — фатаграфічных арнітолагаў. Здымкі падаюць

ца надзвычай шматсэнсоўнымі ілюстрацыямі, без якіх кнігу і цяжка ўявіць.
Зборнік «Птушкі» складаецца з наступных раздзелаў: «Падарожжа ў глыбіню стагоддзяў», «Як? Чаму? Навошта?», «Птушыная планета», «Крылатыя суседзі», «Свае сроднас», Назвы, якія мяне падаецца, дастаткова шматзначныя, гаваркі. Выданне можна было б ахарактарызаваць і як своеасабліваю мастацкую энцыклапедыю. Па-першае, пад адной вокладкай сабрано многа інфармацыі. Па-другое, самыя шырокае звесткі выкладзены добрай мовай, у форме займальных сюжэтаў.
Са старонак зборніка заалягнічных эцюдаў Аляса Бадака аяўляюць аб сабе як цікавыя апаўдальнік і казачнік. Асабліва гэта датычыцца раздзела «Крылатыя суседзі», у якім пісьменнік распавядае пра птушак Беларусі.
Са старонак зборніка заалягнічных эцюдаў Аляса Бадака аяўляюць аб сабе як цікавыя апаўдальнік і казачнік. Асабліва гэта датычыцца раздзела «Крылатыя суседзі», у якім пісьменнік распавядае пра птушак Беларусі.
што да такіх твораў, як «Шпак і чароўная дудка», «Барона-гультайшчы», то яны і ўвогуле могуць упрыгожыць любую хрэстаматэю для чытанья ў малодшых класах. А калі так, то чаму б не кнігу «Птушкі» не звярнуць увагу школьным наставніку, школьным бібліятэкарам?..
З цікавасцю чытаюцца і разгледжана старонкі раздзела «Свае сроднас», дзе пісьменнік расказвае пра тых птушак, якіх здолеў прыручыць чалавек. Аляса Бадак зазірае ў далёкую гісторыю, паказвае эпізоды звалючыннага характару, акцэнтуюе увагу на дэталі, адметнасці, што дапамаглі пасябраваць чалавеку і птушкам.
Мікола БЕРЛЕЖ.

СПРАВАЗДАЧА Міжнароднага гуманітарна-асветніцкага фонду «Жывое партнёрства» за 2010 год

Міжнародны гуманітарна-асветніцкі фонд «Жывое партнёрства» (далей — Фонд) зарэгістраваны 27.11.2003 г. рашэннем Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь № 2044.
Дзяржаўная перарэгістрацыя здзейснена рашэннем № 51 ад 7 лютага 2006 г.
Юрыдычны адрас і адрас офіса Фонду: 220030, г. Мінск, вул. Энгельса, 34 А, корп. 2, пак. 627.
Заснавальнікі фонду: фізічныя асобы — грамадзяне Рэспублікі Беларусь — тры асобы; фізічная асоба — грамадзянка Федэратыўнай Рэспублікі Германія; юрыдычная асоба — фонд «Лебен нах Чернобыль» (Франкфурт-на-Майне, ФРГ).
У справаздачны перыяд дзейнасць Фонду была арыентавана на статыўныя мэты, скіраваныя на рэалізацыю прыпыншаў устойлівага развіцця дзеля захавання ўмоў жыцця для цяперашняга і будучага пакаленняў.
Кошт маёмасці Фонду (паводле стану на 01.01.2

ЗМЖЭ

ЛЮТАГА
2011 г.
СЕРАДА
№ 5 (15656)

ФОРМА ПА ФОРМЕ? Для школьнікаў маленькіх...

Мая малая збіраецца ў дзіцячы садок, глядзіць на свае рукі: «Мам, і што я так пайду, з такімі пазногцамі? Ва ўсіх дзяўчынак у садку яны пафарбаваныя!» Калі я пачула такую заяву ад чатырохгадовай дачкі, вочы на лоб палезлі. Цікава, калі такія заплыты ў малых ужо ў садку, што будзе ў школе. Фарбаваныя пазногцы ў дзіцячым садку, мне здаецца, гэта перабор. Нашы дзеці яшчэ паспеюць пабыць дарослымі... Хоць, калі бачу ў краме столькі шыкоўных дзіцячых рэчаў, лаўлю сябе на думцы, што мне больш падабаюцца не кофтакі з мішкамі і зайчыкамі, а сукенкі маленькіх барбападобных модніц. Ды, відаць, не толькі мне. Гляньце на сучасную малечу. Нават немауляты часам апрануты ў джынсікі і кофтакі, якія ад тынэйджарскай вопраткі адрозніваюцца толькі памерам. А як пераборліва нават у садкоўскім узросце хлопчыкі і дзяўчынкі ставяцца да вопраткі!

То цяпер уявіце, колькі б часу дзятва збіралася ў школу, калі б туды можна было апранацца ў «вольным» стылі...

Таму я — за школьную форму. Каб усё ж дзіця адчувала, што ў школу яно ідзе не пафарсіць. І не павыхваляцца новай суперсукенкай. Прычым я за аднолькавую форму. Але я — супраць афіцыйна-дзелавага стылю. Я за форму, у якой дзіця будзе камфортна і якую можна камбінаваць з іншымі рэчамі. Напрыклад, за сарафанчыкі для дзяўчынак і камізэлькі для хлопчыкаў...

Я супраць такой дэтэпі школьнага гардэробу, як піжамкі. Даволі часта гэта незапартрабаваная рэч. Калі ў класе цёпла — піжак проста вісяць на спіцы крэсла. Больш за тое, гэта дарагая рэч, яе не купіш на вырасць.

І як маці маленькіх школьнікаў, я за форму, якая лёгка мыецца і прасуецца, а пасля пральнай машыны не губляе сваёй «формы». Тым больш, што ў некаторых школах ужо і кароўцы за неадпаведнасць афіцыйна-дзелаваму стылю. У школе, дзе вучыцца маё дзіця, усе класы адзінваюць за школьную форму. У нехайнасці вінаваціцца клас, у якім хоць якое дзіця прыйшло на заняткі без школьнай вопраткі (аргументы, што яна памытая і не паспела высахнуць за ноч, не прымаюцца). Больш за тое, за нехайнасць дастае на хлопчыкі і ў тым выпадку, калі на хлопчыка няма... гальштукі. Такі падыход да знешняга выгляду дзяцей — ці не крайнасць?

Ірына НОВІКАВА.

...і Вялікіх

Многія вучні маёй гімназіі мяркуюць, што школьная форма не патрэбна наогул. Пераважна па трох прычынах. Па-першае, школьная форма не адпавядае духу падлеткаў, для якіх адзене — найбольш яскравы спосаб самавыражэння. Асабліва калі людзі адносіць сябе да той ці іншай субкультуры. Працей кажучы, калі ты з'яўляешся аматарам пэўнага напрамку ў музыцы, то гэта патрабуе ад цябе патрэбнай манеры апранацца. Таму на практыцы ў шэрагу выпадкаў мы маем наступнае: вучні проста ігнаруюць заўвагі і апранаюць у школу тое, што дастападобы.

Па-другое, школьную форму даволі цяжка назваць зручнай, утульнай — такой, якую спраўды хацелася б насаці і ў дачыненні да якой словы «камфорт», «модна» было б дарэчным.

Нарэшце, нельга назваць здавальняючым кошт формы. Ва ўсіх выпадках, джынсы, некалькі футболак і байка могуць абыйсці танней. Прычым вост такі гардэроб не будзе выклікаць дыскамфорту і да канца навучальнага года амаль не страціць нармальнага выгляду, чаго не скажаш пра школьную форму.

А мне пасля дзесяці гадоў навучання ў гімназіі, вядома ж, цікава было б апрануць школьнае адзенне. І, калі прызначыць сумленна, я не супраць увядзення школьнай формы. Раніцай, стаячы перад сваім гардэробам у пошуках чагосьці незвычайнага, я не задумвалася б, што мне апрануць у школу, бо іншых варыянтаў, акрамя школьнага касцюма не было б. Такім чынам, з'яўляецца лепшы настрой на вучэбны лад, бо ў школу мы ідзем па веды, а не красавіца перад сяброўкамі. Але для дзяўчынак гэта проста немагчыма. Самай вялікай праблемай з'яўляецца тое, што школьная форма не адпавядае эстэтычным патрэбам моладзі. Хочацца апрануць не проста добра пашытае адзенне, але і стыльнае, бо я, як і любая дзяўчына, люблю адрознівацца ад астатніх і выдзяляцца на агульным фоне.

Настася КАПЛЯЧЫНА.

Цісні на газ, мама!

Фота Аналя КЛЕШЧУКА.

ЭКСПЕРЫМЕНТУ — УРА!

Электронныя планшэты могуць стаць добрай альтэрнатывай школьным падручнікам. Як мы ўжо паведамілі, Міністэрства адукацыі выступіла з ініцыятывай правесці эксперымент на замену школьных падручнікаў на электронныя планшэты. Па папярэдніх падліках, укараненне гэтай тэхналогіі эканоміць дзяржаве больш за 20 мільярд рублёў ў год. Перш чым электронныя планшэты ў Беларусь пачнуць карыстацца паўсюдна, будзе праведзена даследаванне сярод школьнікаў адной з абласцей рэспублікі. Улічваючы, што 2011 год абвешчаны Годам прадпрымальнасці, выпускам такіх планшэтаў маглі б заняцца беларускія прадпрыемствы, а распрацоўкай праграмага прадукту — беларускія ВНУ...

Ідэя зацікавіла ўсіх удзельнікаў адукацыйнага працэсу. Сёння свае думкі выказалі дэпутаты, прадстаўнікі ІТ-сферы, педагогі, бацькі, школьнікі.

Намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе, член Грамадска-кансультацыйнага савета пры Адміністрацыі Прэзідэнта Аляксандр ШАЦЬКО:

— Эксперымент па ўкараненні электроннага планшэта, вядома ж, удалая ініцыятыва Міністэрства адукацыі. Думаю, што ў Год прадпрымальнасці, які абвешчаны ў Беларусі, яна знойдзе падтрымку і сярод усіх удзельнікаў адукацыйнага працэсу, і сярод прадпрымальнікаў. Бо ў стварэнні планшэта могуць быць зацікаўлены прадстаўнікі Парку высокіх тэхналогій, беларускія ВНУ, такіх як БДУ і БДУВІР, і дзяржаўных прадпрыемстваў.

Вядома, ажыццяўленне ініцыятывы запатрабуе часу. Падыход будзе выбарчы: спачатку эксперымент у адной школе, потым — у раёне або воласці. Перакананы, што да ўвядзення планшэта станоўча паставяцца і навучнікі, якім не трэба будзе насіць у школу цяжкія падручнікі, і настаўнікі, бо працэс працы на уроку стане больш інфарматыўным і насычаным.

Планшэт не заменіць сабой падручнік, з гэтым ніхто не спрачаецца, але адначасна прыўнясе ў жыццё школы шмат станоўчага. Трэба вучыць працаваць і з кнігай, і з інвацыійнымі тэхналогіямі. І пачынаць гэты працэс лепш ў дзяцінстве. Паглядаецца, як трох-, чатырохгадовыя карапузы спакойна ўключаюць мультфільмы на хатнім персанальным камп'ютары, думаю, што і работу на планшэце яны асвоцяць хутчэй, чым дарослыя.

Юрый ВАРАТНІЦКІ, дырэктар Цэнтра інфармацыйных тэхналогій БДУ: — Праграмыя распрацоўкі і ўвесь інтэлектуальны складнік для школьнага планшэта могуць быць падрыхтаваны ў разумных тэрмінах: прыкладна за год.

На дапамогу дзелаваму чалавеку цяпер прыходзіць розныя электронныя прылады для пісьмовага ўводу даных і графічных малюнкаў. Аднак як выкладчык магу дакладна прывесці такія дадзеныя: з усіх маіх студэнтаў у 100 працэнтаў ёсць персанальны камп'ютары і больш за 90 працэнтаў выкарыстоўваюць на лекцыях ноўтбукі. Як бы мы ні спрабавалі захаваць традыцыі, тэхналогіі ўсё роўна ўцякуюць наперад.

Уладзімір КАВАЛІЎ, старшыня Маладзевай палаты другога склікання пры Мінгарсавеце, адзінацццікласнік мінскай СШ № 30:

— У ініцыятыву Міністэрства адукацыі шмат станоўчых момантаў. Гэта ўкараненне ў школы інвацыій, пампяснае выдаткаў на выдавецкую кнігу, атрыманне школьнікамі якаснай, сучаснай інфармацыі не праз пяць гадоў (час стварэння друкаванага падручніка), а значна хутчэй. Мы, члены Маладзевай палаты, падтрымліваем такую ініцыятыву.

Ужо цяпер у школе адчуваецца недахоп свежай інфармацыі, а новыя тэхналогіі паспрыяюць вырашэнню гэтай праблемы. З іншага боку, школьнікі павінны будучы навучальны асяродок абыходзіцца з электроннымі сродкамі навучання, берачы іх.

Андрэй ШАНДРОХА, настаўнік мінскай гімназіі № 30: — У Год прадпрымальнасці як ніколі цікава інвацыійная ідэя Міністэрства адукацыі Беларусі. Вядома, тут трэба ўсё ўважліва прааналізаваць і прывесці добрую ідэю да якаснага выніку. Галоўнае, распрацаваць такі планшэт, каб былі выкананы ўсе здароўеберагальныя тэхналогіі: вочы не паваліся, выява была якаснай. Мне як бацьку дзевю дачок падабаецца ідэя выкарыстоўваць у школе планшэты: залепнікі не будучы такімі цяжкімі.

У Расіі, Казахстане і іншых краінах гэтая ідэя таксама распрацоўваецца, так што, думаю, беларусы проста ідуць у рытмчы сучаснага развіцця адукацыйных тэхналогій. Прылада мабільная. З ёй камфортна працаваць і ў актывай зале, і ў музеі, і на адкрытай лекцыі. З планшэта можна не толькі чытаць, але і глядзець відэа, рабіць паметкі, атрымліваць заданні прама з камп'ютара выкладчыка і адпраўляць яму назад гатовыя рашэнне.

СІНКЕВІЧ Яўген, праграміст: — Лічу гэта выдатнай ідэяй. У наўнясці сучасны падыход да адукацыйнага працэсу. Электронны планшэт адначасна скараціць колькасць дзяцей, для якіх цяжкія партфелі сталі прычынай ранняга скалізеу.

Прычым, на мой погляд, сучасныя тэхналогіі выдатна ўжываюцца з агульнапрынятымі падручнікамі. Камплект друкаваных падручнікаў ляжаў бы дома, і дзіця карысталася б ім пры выкананні хатніх заданняў, а ў школу насіла б планшэт.

Ала ЯФІМАВА, архітэктар, маці сямікласніцы гімназіі № 1 г. Баранавічы: — Такія тэхналогіі ўжо атрымалі развіццё ў Еўропе і іншых краінах. Вядома ж, гэта добрая ідэя, прычым, наколькі я зразумела, планшэт не цалкам заменіць падручнік, а проста будзе выкарыстоўвацца нароўні з ім. Дома — кніга, а на ўроку — планшэт. Гэта вельмі зручна. Тэрмін выкарыстання планшэта не абмяжуецца толькі годам, а значыць, у дачкі будзе магчымаць успомніць правільны мінулага года, паўтарыць пройдзены матэрыял.

Юлія ВАНІНА, БЕЛТА.

Каменданцкая гадзіна для падлеткаў?

Міністэрства ўнутраных спраў Беларусі падрыхтавала свае прапановы па распрацоўцы закона, які б забараніў непаўналетнім знаходзіцца ў грамадскіх месцах пасля 23.00 без суправаджэння бацькоў або іншых дарослых асоб, якія іх замяняюць. Аб гэтым паведамілі ва ўпраўленні прафілактыкі МУС.

У міліцэйскім ведамстве нагадалі, што раней падобныя нормы дзейнічалі ў рэгіёнах Беларусі і былі замацаваны ў розных дакументах, прынятых на мясцовым узроўні. Як лічаць у Міністэрстве ўнутраных спраў, увядзенне каменданцкай гадзіны магло б стаць дадатковай мерай па прафілактыцы падлеткавай злачыннасці. Бо непаўналетнія парашаць закон як правіла позна вечарам ці ноччу.

Паўныя крокі па ўвядзенні каменданцкай гадзіны для падлеткаў ужо зроблены. 12 студзеня 2011 года ўступіла ў сілу новае палажэнне КаАП — артыкул 17.12 «Допуск на начныя дыскатэкі, у

школьна-забаўляльныя клубы непаўналетніх», па якой уладальнікі начных клубаў могуць быць аштрафаваныя, калі пасля 22.00 ва ўстанове будзе знаходзіцца непаўналетнія. За парушэнне гэтага артыкула індывідуальным прадпрымальнікам і юрыдычным асобам (уладальнікам устаноў) пагражае штраф у памеры ад 10 да 50 базавых велічынь (адна базавая зарплата роўная ВР35 тыс.). Раней правільны правядзення забавляльных мерапрыемстваў, зацверджаныя Саўмінам, таксама забаранялі знаходжанне непаўналетніх на дыскатэці пасля 22.00, але ніякага пакарэння за гэта прадугледжана не было.

У МУС таксама паведамілі, што цяпер на ўліку ў краіне знаходзіцца каля 15 тысяч непаўналетніх. Разам з тым удалося дамагчыся істотнага зніжэння ўзроўню падлеткавай злачыннасці — на 41,3 працэнта з 2006 года.

Васіль МАЛАШЭНКАЎ, БЕЛТА.

КАБ ВЫЕХАЦЬ СТУДЭНТУ ЗА МЯЖУ ДАЗВОЛ МІНІСТЭРСТВА БОЛЬШ НЕ СПАТРЭБІЦА

Беларускія дэпутаты збіраюцца дазволіць выезд вучняў за мяжу без узгаднення з Міністэрствам адукацыі. Такую норму змяшчае законпраект «Аб процідзеянні гандлю людзьмі», які паступіў на разгляд у Палату прадстаўнікоў. Аб гэтым паведаміў намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па нацыянальнай бяспечы Уладзімір Васіленка.

Згодна з дзеючым заканадаўствам усе навучанцы, якія на працягу навучальнага года збіраюцца з'ехаць на вучобу за мяжу або прымаць удзел у спартыўных, культурных, іншых масавых мерапрыемствах за мяжой, павінны атрымаць пісьмовае дазвол Міністэрства адукацыі.

Але, як паказвае практыка, у Міндакуцыі за такімі дазволімі звяртаюцца не самі студэнты ці

школьнікі, а ўстановы адукацыі. Прычым часцей за ўсё гэта робяць ВНУ, якія накіроўваюць сваіх студэнтаў на вучобу за мяжу па двухбаковых міжвузаўскіх дагаворах аб супрацоўніцтве альбо па запрашэннях замежных навуцальных устаноў, навуковых арганізацый.

Адпускаць ці не вучняў за мяжу, вырашае кіраўнік ВНУ на падставе меркавання докана. Таму дазвол Міндакуцыі носіць у значнай ступені фармальны характар. Па сутнасці, ён проста дублюе рашэнне, раней прынятае кіраўніцтвам ВНУ. У сувязі з гэтым распрацоўшчыкі законпраекта прапаноўваюць адмяніць дазвол Міндакуцыі на выезд вучняў за мяжу, пакінуўшы толькі дазвол устаноў адукацыі.

Кацярына НЯЧАЕВА, кар. БЕЛТА.

Маё захваленне

З вокнаў майго кабінета можна ўбачыць, як трэніруюцца юныя лыжнікі — алімпійскія наведзі Мядзельшчыны.

— А хто гэта так класна бяжыць? — пытаюся ў калегі.

— Наша чэмпіёнка — Віталія Івашкова!

Тэлефаную Віталію маме — Гражыне Казіміраўне: — Ці можна пагаварыць з вайшай дачкой? — Не сёння. У яе дзве трэніроўкі... — Заўтра? — І заўтра, і пазаўтра па дзве трэніроўкі. Неўзабаве ж рэспубліканскія спарторніцтвы. Віта да іх вельмі сур'ёзна рыхтуюцца. Стадзеньца паўтарыць свой вынік...

Усё ж такі спартсменка выкрасіла для мяне пагуадзіны ў перапынку паміж трэніроўкамі:

Клуб юнказаў

У пошуках сукенкі да выпуску

Блізіцца выпускны вечар. Настаў наш шчаслівы час ззяць і заслаўняць іншых людзей сваёй прыгажосцю і незвычайнасцю. Увагі: ты ў цэнтры увагі ўсіх сваіх школьных сяброў, аднакласнікаў, настаўнікаў... У такіх моманты, як выпускны вечар, апошняе школьнае дыскатэка, ты павінна запамінацца кожнаму з іх, каб выпускныя фотаздымкі, якія не раз яшчэ будзеш праглядаць у будучым, пакінулі толькі прычымны, цёплыя пачуцці.

Ты павінна сур'ёзна падысці да выбару свайго адзення для выпускнага вечара. Ці ёсць нейкія альтэрнатывы строям, якія выстаўляюць на продаж беларускія дызайнеры? І як забегчы таго, каб на выпускным вечары раптам не з'явіўся твой «двайнік»?

Шукаем ідэі

Знайсіці свой асабісты стыль, адшукаць цікавае адзенне для штодзённага нашэння — нялёгкае справа падлетка. А што рабіць звычайнаму школьніку, які не валодае асаблівым модным густам, ды і не можа дазволіць сабе патраціць увесь месячны даход сваіх бацькоў на сукенку ці касцюм выпускнага вечара? На самай справе, зусім няважна колькі будзе каштаваць твой выпускны касцюм (ён можа быць набыты на любым распродажы, можа быць ужо падтрыманым і купленым з рук). Галоўнае — каб гэты касцюм падкрэсліваў твой характар, вылучаў тваю асобу...

Шырокі асартымент вячэрніх сукенак, касцюмаў прапаноўваюць нам не толькі сталічныя ўніверсамы. Выпускное адзенне можна пашукаць і ў шматлікіх атэлье, а таксама ў салонах вячэрніх

касцюмаў. Асабіста я ў падзеі знайсці добрую сукенку да свайго выпускнага, які павінен адбіцца ў 2011 годзе, звярнулася па дапамогу спачатку да інтэрнэнта.

1-ы крок. Паглядзеўшы на сябе яшчэ раз у люстэрка, адзначце сваю фігуру і падумайце, які фасон мог бы вам падсіці. Форма, даўжыня, мадэль вашай сукенкі — першае, на што вы павінны звярнуць увагу. Шматлікія інтэрнэт-магазіны прапаноўваюць шырокі выбар адзення на любы рост, фігуру, і кожная выпускніца можа знайсці такую сукенку, у якой яна будзе выглядаць не толькі стыльна, але і спраўды незвычайна. Няхай гэта будзе прстая аднатонная сукенка, звычайнага пакрыто, з элегантнай маленькай кветкай на грудзях.

Вельмі цікавым рашэннем будзе мадэль, якая ўжо добра вядома ў моднай індустрыі па вобразе Одры Хэпберн, «маленькай чорнай сукенкі». Але неабавязкова поўнацю пагружацца ў такі вобраз — неабходна знайсці нейкую альтэрнатыву: напрыклад, акуратную чорную сукенку можна замяніць на стыльную мілую крэмавую, з адкрытай спінай ці невялікім V-падобным выразам.

2-і крок. «Хочацца знайсці такую сукенку, якая будзе падыходзіць пад колер маіх вачэй», — кажа мая сяброўка. «А мне хацелася б, каб колер і крой маёй вопраткі ў выглядзе выпускнага падкрэсліваў фігуру.» — звяртаецца да мяне іншая. У пошуку ідэй можна зайсці на сайты модных замежных дызайнераў і паглядзець, якія колеры яны выбіраюць для сваіх калекцый, якія адценні пераважаюць у іх мадэлях. А таксама звярнуць увагу на тое, якім колерам і фасонам у сваім адценні аддаюць перавагу знамяцітыя людзі.

Перш за ўсё прыдумай для сябе такі вобраз, у якім ты хацела б паўстаць перад усімі на сваім выпускным. Калі гэта будзе вобраз прыгожай, моцнай і адначасова прыемнай, цёплай дзяўчыны, то беды колер, колер шампані альбо крэмавы — лепшы варыянт для цябе. Калі твая задача — паказаць сябе дарослай і адначасова маладой, моднай дзяўчынай, то цікавым рашэннем будзе паспрабаваць пазэкспрыментаваць з такімі адценнямі, як чырвоны, бардовы альбо элегантны сіні.

3-і крок. Ці трэба траціць на свой вячэрні абутак вялікую колькасць грошай? А можа, лепшым рашэннем будзе набыць звычайна чорныя туфлі альбо басаножкі на высокім устойлівым абцасе? Бо выпускны вечар павінен запамінацца не жахлівым болем у нагах і здэртым лакавым пакрыццём на абцасах твайго дарагога абутку. Патраціць 400—600 тысяч на ашаламляльны абутак, які будзе каштаваць больш за тваю сукенку — дрэннае рашэнне. Набудзь сабе маленькія чорныя туфелькі, якія ўпрыгожаць не толькі выпускны касцюм, але і будучы

каб выехаць студэнта за мяжу дазвол Міністэрства больш не спатрэбіцца

Беларускія дэпутаты збіраюцца дазволіць выезд вучняў за мяжу без узгаднення з Міністэрствам адукацыі

Згодна з дзеючым заканадаўствам усе навучанцы, якія на працягу навучальнага года збіраюцца з'ехаць на вучобу за мяжу або прымаць удзел у спартыўных, культурных, іншых масавых мерапрыемствах за мяжой, павінны атрымаць пісьмовае дазвол Міністэрства адукацыі

Але, як паказвае практыка, у Міндакуцыі за такімі дазволімі звяртаюцца не самі студэнты ці школьнікі, а ўстановы адукацыі

Адпускаць ці не вучняў за мяжу, вырашае кіраўнік ВНУ на падставе меркавання докана

Таму дазвол Міндакуцыі носіць у значнай ступені фармальны характар

Па сутнасці, ён проста дублюе рашэнне, раней прынятае кіраўніцтвам ВНУ

У сувязі з гэтым распрацоўшчыкі законпраекта прапаноўваюць адмяніць дазвол Міндакуцыі на выезд вучняў за мяжу, пакінуўшы толькі дазвол устаноў адукацыі

Кацярына НЯЧАЕВА, кар. БЕЛТА.

ЛЫЖНАЯ КАРАЛЕВА МЯДЗЕЛЬШЧЫНЫ

— Мне чатырнаццаць гадоў. Вучуся ў Мядзельскай школе. Лыжным спортам займаюся з трэцяга класа. Памятаю, як мой трэнер — Наталля Уцогова — прыйшла ў наш клас і праланавала заіспацца ў спартыўную секцыю па лыжах. Запісаліся амаль усе аднакласнікі. Але сур'ёзна займаюся лыжкамі толькі я. І ў мяне, думаю, гэта няярэзна атрымліваецца... (Усмхваецца.)

А хто б ў гэтым сумняваўся: Віта і сама не памятае, колькі разоў выйгрвала раўняны спарторніцтвы — вельмі шмат! Не раз станаўлілася пераможцай чэмпіянату Мінскай воласці. У 2008 годзе на рэспубліканскіх спарторніцтвах сярод юніёраў 1995-1996 гадоў нараджэння заваявала залаты медаль. Гэтую перамогу лічыць самай важнай. Для яе дасягнен-

ня было пакладзена нямаля сіл і нерваў. Але, як кажа Віта: «Яна таго вартая!». Чатыры разы становілася на рэспубліцы другой. Не раз ад «золата» яе аддзяляла ўсё адна секунда...

Віталія ўваходзіць у рэзерв нацыянальнай лыжнай зборнай. — Не ведаю, ці дасягнула б гэтых вынікаў без Наталлі Пятроўны, — расказвае лыжніца. — Мой трэнер — лепшы ў свеце!

Згодзен: Уцогова стаяла каля вайшокаў станаўлення вядомых беларускіх лыжніц, дарччы, таксама ўраджэнка Мядзельскага раёна — Ірына Франковіч, члена нацыянальнай зборнай па біятлоне, і Вольгі Васіленак, двухразовай удзельніцы алімпійскіх гульняў, якая толькі нядаўна пакінула вялікі спорт.

(Заканчэнне на 2-й стар. «43».)

добрый дапаўненнем да штодзённага гардэроба.

4-ы крок. Знайсці прыгожую вячэрнюю вопратку і ўкласціся ў 200—300 тысяч — справа, якая патрабуе доўгіх пошукаў і надзвычайнай увагі. Але нават такі касцюм, падабраны з густам, я ўпэўнена, будзе не горшы за дарагую сукенку.

З касцюмам вы ўжо вызначыліся, прыйшоў час знайсці цікавыя, незвычайныя ўпрыгажэння, якія завершаць вобраз, падкрэсляць набытую вопратку, нададуць сукенцы шыкоўны бляск. Самае лепшае моднае рашэнне — набыць невялікія пазалочаныя завшніцы, пусціць па шыі танюткую ітначку белага жэмчугу і абавязкова, для таго, каб візуальна выцягнуць кісі рук, неабходна набыць маленькія бранзалет пад колер завшніц.

Паставіць сабе за мэту набыць прыгожую, прыдатную для нашэння і не вельмі дарагую выпускную сукенку — цяжкая справа, але цалкам выканальная, бо вялікі асартымент адзення прапаноўваюць не толькі інтэрнэт-магазіны, але і сталічныя крамы адзення. Вядома ж, многія з нас не наведваюць прычымны ўнівермаг, які працуе пад лозунгам: «Купляйце беларускае!». Але ўсё ж такі сярод шматлікіх сукенак заўсёды можна знайсці нешта прыдатнае.

Кашт адзення, якое прапаноўваюць нам беларускія дызайнеры, часам пужае — 300—400 тысяч. А тут глядзець няма на што.

Дарччы, цяпер добры час для набывання выпускнага касцюма. Непасрэдна перад выпускнымі вечарамі кошт іх будзе доволі вялікім. Да таго ж у маі—ліпені шмат перадвыпускнай мітусні. І выбіраць сукенку ў такі час — не такая ўжо прыемная справа...

Ваўковіч Валерыя, выпускніца 2010 года: «Да набывання свайго вячэрняга касцюма я старалася падсіці з усімі сур'ёзнацю. Сяброўкі ўсе нашапталі, што неабходна выглядаць лепш за ўсіх, трэба знайсці вопратку яркіх колераў, незвычайнага фасону. Але я прытрымліваюся зусім іншай палітыкі ў выбары свайго адзення. Сваю шчаслівую сукенку я знайшла ў гандлёвым цэнтры «Імпулс». Яна была элегантна, чорнага колеру, звычайнага крою з адкрытай шыяй на танюткіх шлейках. Мы з матуляй змаглі патраціць мінімальную колькасць грошай, але нарэшце знайшлі аптымальны варыянт. Першы раз у жыцці я адчула ў сваім адценні нейкую моц і шчыра парадывалас

АФГАНІСТАН. РАЊІЦА. КАЛІА ДЗЕСЯЦІ...

Хобіты

Гульня для стану душы

Калі прыходзіш на гэту гульню, здаецца, што час запавольваецца. Можна дазволіць сабе забыцца пра справы і адчуць асалоду вечара. Яна дапамагае расслабіцца, сабрацца з думкамі, паспрабаваць знайсці сябе, згулянага ў дзённым неспакоі. Гэтая гульня — петанк.

Калі вырашыце паназаіраць за гульцамі ў петанк, вы ўбачыце наступнае: маладыя людзі і сталыя мужчыны ў адной кампаніі няспешна кідаюць металічныя шарыкі, выдуючы нязмушаную гутарку. Кім бы яны ні былі: студэнтамі, бізнэсменамі, рабочымі на заводзе — тут няма розніцы. Справы, клопаты, пасады засталіся дзесьці там, па-за гульнёй. Яны выбіраюць яе як альтэрнатыву ляжанню на канапе перад тэлевізарам, рыбалцы, паходам на футбол. У такім спорце ёсць азарт, але прысутнічае і заспакаенне.

Гэтая старажытная французская гульня ў Беларусі з'явілася зусім нядаўна і пакуль вядома толькі невялікаму колу аматараў. Для яе патрэбна пясчаная, гравійная або грунтавая пляцоўка. У цэпльых краінах гуляюць звычайна на пляжах, што яшчэ больш спрыяе прыемным зносінам і адпачынку. Мінскія аматары петанка збіраюцца ў парках, на школьных стадыёнах, у Траецкім прадмесці, у сябе на лясцішках — усюды, дзе можна ачарціць невялікую пляцоўку.

Прысутныя дзеляцца на каманды — адзіночныя, двойкі, тройкі. У кожнага гульца на руках па тры металічныя шары вагой ад 690 да 720 грамаў (у тройках у кожнага па два шары). Спачатку праводзіцца жараб'юка, якая вызначае каманду, што першай увойдзе ў гульню. Яе ўдзельнікі пазначаюць на зямлі круг дыяметрам каля 30 сантыметраў. Гулец першай каманды кідае невялічкі драўляны шарык — кашанэт — на адлегласці 6-10 метраў. Далей удзельнікі ў пэўным парадку кідаюць, стаячы ў крузе, свае шары. Мэта — падкаціць іх як мага бліжэй да кашанэта або выбіць шары суперніка.

У гэтай гульні няма ніякіх узроставых абмежаванняў. Але ў Беларусі, у адрозненне ад Еўропы, дзе ў петанк гуляюць звычайна пенсіянеры, большасць спартсменаў — маладыя людзі.

Петанк цікавы тым, што ў параўнанні з іншымі відамі спорту ў ім нашмат меншы доспех спартсменаў. Інтрыга прысутнічае, каманды змагаюцца, але галоўнае — гэта зносіны. Усе мінскія гульцы сябруюць, ходзяць адно да аднаго на дні народзінаў. А пачалося ўсё чатыры гады таму, калі ў сталіцы ўпершыню з'явілася некалькі аматараў гэтай гульні. Пазней аказалася, што ў горадзе паралельна існуе дзве «тусоўкі», якія гуляюць у петанк. Пасля таго, як сустрэліся, вырашылі афіцыйна зарэгістраваць спорт. Так у 2008-м з'явілася Федэрацыя беларускага петанка.

Павел Бажнэў, адзін з актыўных гульцоў, сцвярджае: «Петанк можа падабацца ўсім па-свойму. Мне цікава прыходзіць на гульню і размаўляць з людзьмі, якія нашмат старэйшыя за мяне. А ім добра бавіць час з моладдзю. Можна сказаць, што ў кожным спорце ёсць свае плаўнасць руху. У боксе — удары рэзкія — і, судносна, спартсмены больш жорсткія. У нас усё рух павольны. Петанк — вельмі спакойная гульня. Чым больш беларусы будуць ставіцца ўраўнаважанымі — расслабіліся, засяроджанымі — тым больш людзей будзе прыходзіць гуляць у петанк. Гэты спорт — уласнае размеранага, разважлівага жыцця.

Некаторыя людзі выбіраюць занятка, які паляпшае іх фізічны стан. Але, калі вы хочаце выбраць спорт, які будзе станюча адбывацца на стане вашай душы, прыходзьце ў петанк».

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ.

БЕЛАРУСКІЯ БАРЦЫ-ВОЛЬНІКІ ЗАНЯЛІ ПЕРШАЕ МЕСЦА ў КАЛАРАДА-СПРЫНГ

Беларускія барцы-вольнікі ў амерыканскім Каларада-Спрынгс занялі першае месца на міжнародным турніры памяці Дэйва Шульца, які мае статус этапа Кубка свету, паводляме карэспандэнт БЕЛТА.

У камандным заліку беларускія вольнікі набралі 26 балаў, апарэдуішы зборныя Расіі — 24 і Японіі — 20.

Пры гэтым два беларускія барцы сталі пераможцамі ў сваіх вагавых катэгорыях — Рызан Гаджыеў (60 кг) і Амаргаджы Магамедаў (84 кг). Уладзіслаў Андрэў (55 кг) і Іван Янкоўскі (96 кг) сталі сярэбранымі прызёрамі, Аляксей Шамараў (120 кг) — бронзавы.

У жаночых спаборніцтвах беларуска Васіліса Марзалюк (72 кг) заняла чацвёртае месца.

Камандзір узвода Юрый Мяркулаў з салдатамі зайшоў у кішляк. Ён не ведае, што за імі з гор сочаць «духі». Яны чакаюць найбольш зручнага моманту для атакі. І вось ён настае — душманы стрэлілі снарадам лёгкай горнай пушкі ў той час, калі нашы былі занятыя абслэдаваннем дома. Асколкі снарада трапляюць камандзіру ў нагу і твар. Больш дастаецца назе. Параненага Мяркулава эвакуіруюць толькі а чацвёртай гадзіне дня...

У шпіталі яму зрабілі складаную аперацыю. Пасля цяжкага ранення служыць камандзір ужо не мог. Ён вярнуўся дадому, дзе яго ўжо даўно чакалі любімая жонка Людміла і маленькая дачушка Алеся...

ВАЕННЫЯ ГЕНЫ

...Кузьміч Мяркулаў, палкоўнік, пасля Вялікай Айчыннай вайны пасяліўся ў Пражвальску. Яго сыны, акрамя Мікалая, былі афіцэрамі. Мікалай працаваў начальнікам забеспячэння трэстам. Яго жонка была бухгалтарам на тытунёвай фабрыцы. У іх было пяцёра дзяцей. Адзін з іх — Юра — герой артыкула, будучы афганскі камандзір, узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

Хлопчэк радаваў сваімі песпехамі ў школе. Яшчэ калі «хадзіў пад стол пешшу», ведаў: будзе ваенным. Лётчыкам. Выбраць гэтую прафесію, напэўна, прымуслілі гены. І папулярны ў той час фільм — «У бой ідуць адны старыя», ад якога тады ўсё хлопцы віль у захваленні.

Так сталася, што Юра захварэў ангінай, і яго дзядзька — начальнік пагранвучылішча — сказаў: «На лётчыка не пройдзеш медкамісія». Ад гэтага жадання насіць форму ў хлапчука менш не стала. Проста змяніў прырытэт — замест паветра, Юрый «пераключыўся» на зямлю. Вырасшы выўчыцца на марскага пехацінца. Выбраў вучылішча ў Благавешчанску. Бацькі адмовілі: маўляў, гэты горад знаходзіцца на «краі свету». Параілі наступіць у Алма-Ату: ад дома — паўтары гадзіны ў чыстае, Юра спытаў: «Дзе будзеце служыць?». Яна адказала: «Куды Радзіма пашле»...

Радзіма паслала ў Афганістан. — Нармальна гэтую навіну ўспрыняў, — успамінае Юрый Мікалаевіч. — У гэтыя часы паняцці «патрыятызм», «гонар афіцэра», «Радзіма», «доўг» былі сваяцэннымі. На ваіну адмаўлялі ісці толькі адзіны. Сорак працэнтаў майго выпуску адрозна пасля вучылішча паехалі ў Афган. За год праз ваіну прайшлі ўсё. Загінула шмат, кожны з тых, хто ўцялеў, атрымаў раненні...

Уручэнне дыпламаў і атрыманне запавятай «ромбіку» афіцэры алма-цінскага вучылішча вырашылі адвядзтвакаваць у кавярню. Люда, якая ўжо была цяжарнай, папрасіла мужа ўзяць яе з сабой. Пасля гадзіны ўмоваў, той згадзіўся. У разгар вечарыні Юрый выйшаў пакурцы. Праз хвіліну прыбеглі сябры і «агушылі» яго навіной: у Люды пачаліся роды. Бачылі б вы твар мужа...

Хлопцы выскачылі на праспект — у сталіцы Казахстан ён не меншы, чым у Мінску. Злавілі таксі. На машыне Людміла адвезлі ў радзімнае аддзяленне. Уручэнне дыпламаў і атрыманне запавятай «ромбіку» афіцэры алма-цінскага вучылішча вырашылі адвядзтвакаваць у кавярню. Люда, якая ўжо была цяжарнай, папрасіла мужа ўзяць яе з сабой. Пасля гадзіны ўмоваў, той згадзіўся. У разгар вечарыні Юрый выйшаў пакурцы. Праз хвіліну прыбеглі сябры і «агушылі» яго навіной: у Люды пачаліся роды. Бачылі б вы твар мужа...

Хлопцы выскачылі на праспект — у сталіцы Казахстан ён не меншы, чым у Мінску. Злавілі таксі. На машыне Людміла адвезлі ў радзімнае аддзяленне.

Падпалкоўнік Мяркулаў з дачкой Танюшай.

Урачы мужа супакоілі: «У вашай жонкі «ўсяго» толькі схваткі». А назаўтра, у восем раніцы, на свет з'явілася Алеся.

Праз колькі часу начальнік вучылішча, дзе працавала Люда і некалькі вучыцца Юра, спытаў: «Дзе будзеце служыць?». Яна адказала: «Куды Радзіма пашле»... Радзіма паслала ў Афганістан. — Нармальна гэтую навіну ўспрыняў, — успамінае Юрый Мікалаевіч. — У гэтыя часы паняцці «патрыятызм», «гонар афіцэра», «Радзіма», «доўг» былі сваяцэннымі. На ваіну адмаўлялі ісці толькі адзіны. Сорак працэнтаў майго выпуску адрозна пасля вучылішча паехалі ў Афган. За год праз ваіну прайшлі ўсё. Загінула шмат, кожны з тых, хто ўцялеў, атрымаў раненні...

МАЛПАЧКА «МАКС»

У Кабул на самалёце Мяркулаў трапіў праз Ташкент. На афганскай зямлі навічкова накіравалі ў штаб арміі. Юра тады ішоў дваццаці першы... Ваіну ён, як і многія яго аднагодкі, успрымаў праз «ружовыя» акіяры: рамантыка, новыя ўражанні, прыгоды. Усё гэта разам скончылася, калі хлопец убачыў першую смерць...

Юрый Мікалаевіч быў прызначаны камандзірам узвода, у якім служылі дваццаць два салдаты. На іх была ўскладзена, напэўна, самая складаная і

адказная задача — разведка. Ніхто ўжо сёння дакладна і не падлічыць баявыя аперацыі, у якіх паўдзельнічаў Мяркулаўскі ўзвод. Не раз і не дзесяць хлопцы былі на валасок ад смерці. Бай былі амаль штодзёны, рэдкія бэз страт...

...Не можа без смеху Мяркулаў раскаваць пра «баявога сябра» афіцэраў — малпачку Макса. Гэта была «дзючын-ка», але чамусьці яе назвалі, як «хлопчыка». Мянўшка прыжылася. Афіцэр Жэня Раштэніккі купіў яе на рынку і «пасяліў» у свой пакой. Таварышы з першага знаёмства палюбілі «прашчура чалавека». Малпа была не большай за паўметра. Жвавая, няўрымслівая. І шкадлівая.

У афіцэраў была традыцыя, якую яны захавалі да самага «дзёмбеля»: пасля кожнага бою падняць «сто грамаў» за тых, хто ўцялеў і загінуў. Аднойчы налілі Максу. Ён пакаштаваў, зморчыўся. А назаўтра сам сеў за стол і на здзіўленне ўсіх, «папрасіў» выпіць. Налілі. Выпіў. На мордачцы з'явілася ўсмешка, якая азначала задавальненне. Вось так Макс стаў разам з афіцэрамі выконваць святую традыцыю. І за гэта ледзь не папалліліся.

Аднойчы малпачка з жылета афіцэра, які ісеў на вешаку, дастала «лімонку». Стала з ёй гуляць. Афіцэры ўбачылі, але «гульнюшку» не забралі: былі ўпэўнены, што жывёлінка не дастане «чаку» (зрабіць гэта бэз спецыяльнай падрыхтоўкі не ўсякі чалавек зможа — Аўт.). Неўзабаве, нехта убачыў, што Макс у адной лапе трымае гранату, а ў другой — кальцо...

Сказаць, што афіцэры ў адзін момант ледзь не страцілі прытомнасць, — нічога не скажаць. Самы смелы з іх падскочыў да малпы і выкінуў лімонку ў адчыненае акно. Якраз туды, куды сцяклі нечыстоты з лані...

Афіцэры паспелі легчы на падлогу. Граната ўзарвалася ўжо на вуліцы. А аджоды праз, то самае акно, «заляцелі» ў пакой, дзе затаішы дыханне лжалі людзі. Макса за ўчынак пакаралі — на дзень пазбавілі законных «ста грамаў». Малпа пакрыўдзілася. Але хутка «адышла». Напэўна, выпітка для яе была даражэй за уласны гонар...

«Чудзіў» Макс яшчэ не раз. Выцягваў зарадкавы пісталет, страляў, кусяў прапаршчыкаў і гэтак далей. Параіўшыся, хлопцы вырашылі збыць сябра. А каб «тавар» карыстаўся большым попытам у «нагрузку» да яго давалі яшчэ дзве бутэлькі гарэлкі. Пакупнікі, хоць і не адразу, бо ведалі пра Макса, знайшліся. Праз тыдзень яны вярнулі малпу разам са скрыняй гарэлкі...

Усё такі жывёлінка дабыла з гаспадаром да «дзёмбеля». Як скаляўся яе далейшы лёс, гісторыя не гаворыць...

СЫН...

Пасля ваіны Мяркулаў вярнуўся ў Кіргізію. Служыў камандзірам узвода горада Рыбачае.

Баявыя сябры ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

Параненая ў Афгане нага ўсё часцей давала аб сабе знаць. Юрый нейкі час практычна не мог хадзіць. З-за хваробы яго перавялі ў Таджыкістан на пасаду намесніка ваенкама. У 1991 годзе Мяркулава «перакінулі» ў Беларусь, у Вілейку. Хутка ў іх павіна было нарадзіцца чацвёртае дзіця...

Хацелі — зразумела чаю — хлопчыка. Нарадзілася ж Даша... Калі маёр Мяркулаў прыйшоў з трыма дачкамі ў раддом, медперсанал не хаваў усмешак...

І ўсё ж такі ў 1998 годзе ў Юры і Людзі з'явіўся сын — Сяргей. — Жонка пачула па радзё, што ў Жодзінскім прытулку праводзіцца дзень адчыненых дзвярэй, — дзельціца ўспамінае афіцэр. — Патэлефанавала мне на работу і прапанавала туды з'ездзіць. Хлопчыка мы хацелі даюно. Не толькі таму, што ў нас адны дзючынкі.

Калі ў Нагорным Карабаху быў зямлетрус, мы жылі ў Таджыкістане. Не раскажаць, колькі давалося ўбачыць дзцяў, у якіх загінулі бацькі. Ужо тады вырашылі да сябе ўзяць сірата. Не паспелі — мяне правалілі. Таму, калі ехалі ў Жодзіна, ведалі, што дамоў вярнемся ўтрацім... Сярожа тады было ўсяго чатыры годкі. Супрацоўнікі прытулку вельмі здзівіліся, калі мы ім

сказалі, што ў нас ужо ёсць чацвёртае дзцяць. Не верылі, як такое можа быць...

Сяргей для бацькоў такі ж родны, як і астатнія дзеці. Зараз ён вучыцца ў адзінаццым класе. Хутчэй за ўсё, па бацькавых слядах не пойдзе. Яго цікавяць тэхнічныя спецыяльнасці.

Юрый Мікалаевіч пасля Вілейкі адзінаццаць гадоў працаваў ваенкамам у Мядзэле. Кожны яго тут ведае і ніхто дрэннага слова пра баявога афіцэра не скажа — рэпутацыя Мяркулава бездакорная. Зараз яму пяцідзят гадоў, і ён на заслужаным адпачынку. Агульны ваенскі стаж — 34 гады. Але на пенсію Мяркулаў сядзець на канапе і глядзець тэлевізар ніколі не збіраецца — характар не той. Вось ён і працягвае працаваць — ахоўвае банк, узначальвае раённую арганізацыю «Саюз афіцэраў Беларусі».

У доме Мяркулавых рэдка бывае ціха: даччэнька ў іх збіраюцца знаёмыя, прыязджаюць дзеці. Выхваляюцца на традыцыях Сярднчэй Азіі, Юрый і Людміла заўсёды рады любому госцю. Гасціннасці яны вучаць сваіх дзцяў. А таксама таму, што ў любой сітуацыі, якой бы складанай яна ні была, трэба заставацца ЧАПАЛБКАМ...

Аляксандр СЯНЮЦЬ.

Родныя Юрыя Мяркулава, якія наслілі або носяць ваенную форму

Прадзед Ермалаў — контр-адмірал царскага флота на Далёкім Усходзе. Удзельнічаў у руска-японскай вайне 1904-1905 гг. у бітве пры Порт-Артурцы.

Дзед Кузьміч — палкоўнік, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Служыў закончыў у Пражвальску, Кіргізія.

Дзядзька Мацвей — генерал-лейтэнант, Герой Савецкага Саюза. Начальнік пагранічнага вучылішча ў Алматы, Казахстан.

Дзядзька Сяргей — капітан, камандзір танкавага батальёна. Загінуў у Чэхаславакіі падчас «Пражскай вясны».

Старэйшы брат Сяргей — падпалкоўнік у запасе. Служыў у Маскве ў спецыяльным падраздзяленні «Альфа», у 9-м упраўленні. Ахоўваў партыйную эліту СССР.

Старэйшая дачка Алеся — маёр міліцыі Ленінскага РАУС горада Брэста. Скончыла Акадэмію МУС.

Дачка Аляксандра — старшы лейтэнант Узброеных Сіл РБ, камандзір узвода. Скончыла Ваенную акадэмію РБ, дзе зараз праходзіць службу.

Пакаёвыя расліны ў нашай хаце: карысць ці шкода?

Мы часта недаацэньваем значэнне раслін, звычайна думаючы пра іх як пра ўпрыгажэнні, лекі ці сыравіну для шматлікіх галін прамысловасці, але не заўважаем, што яны адкрываюць нам свет гармоніі. Больш за тое, шмат якія расліны здольныя прыносіць карысць. Напрыклад, плюшчы, пасіфіторы, ягорта перапацоўваюць шкодную энергетыку, якая трапляе ў жытло чалавека звонку. Акрамя таго, якія карысныя ў пакоях людзей, якія маюць праблемы са сном. Дарчы, чай з лісьця пасіфіторы і марару — эфектыўныя сродкі пры захворванні нервовай сістэмы.

Манстры і філадэндроны, якія інакш называюць абаронцамі чалавека, з'яўляюцца мініфабрыкай па вытворчасці карынай для людзей біяэнергіі ў памяшканні, дзе мы жывём.

Папараца — своеасаблівы аэтанар памяшкання. Спраўдзімы дактарамі могуць стаць пеперамі і традэксанцы, якія свайго гаспадар абараняюць ад анкалагічных захворванняў. Прычым, чым буйней лісьце раслін, тым яны карысныя.

Побач з экранам тэлевізара і маніторам «наспяціць» кактусы, і расліны будуць абараняць вас ад выпраменьвання. Праўда, яны ўбараць у сябе зусім невялікі аб'ём патэгаеннай энергіі. Каб нейтралізаваць яе, трэба мець кактус, у якога каранёвая сістэма па плошчы паравальна з памерамі манітора. Гэта, вядома, жарт. Колькі б кактусаў ні стала ў нас, цалкам абараніць ад негатыўнага ўздзеяння сучаснай электронікі яны, на жаль, не змогуць.

Не вяртаючыся да патэнцыяльна шкодна і небяспечна для нас раслін, напрыклад: плюшчы могуць прынесці і шкоду (могуць выклікаць сверб, сып на скуры). Але не апошняе: калі да іх іставіцца з пахаражонасцю, гэтак жа адбудаецца.

Аспарагус — цэньвельнаслівая расліна, якая змагаецца з запаленым павятрам, газамі, паніжанай вільготнасцю. Таму выкарыстоўваецца для азелянення калідораў і вестыбілюў. Добра сябе пачуваць у ценявым месцы будучы і цысусы. Цысус паглынае таксічныя рэчывы, змешчаныя ў паветры пакояў, яго рэкамендуецца мець у кожнай хаце з нядаўна зробленымі рамонтам, таму што ў такіх час можа ўтрымлівацца ў паветры вількая колькасць шкодных для чалавека рэчываў.

Таму і зычу ўсім вам пасябраваць з раслінамі. А якім скарэтамі можаце падзяліцца вы? **Матэрыял падрыхтаваны вучанцай 10 «А» СШ № 96 г. Мінска Кацяй РАМАНЧУК.**

ЛЫЖНАЯ КАРАЛЕВА МЯДЗЕЛЬШЧЫНЫ

(Заканчэнне)
Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

— ...І без мамы з татам, — працягвае Віта. — Яны вельмі за мяне перажываюць: мама сочыць за тым, каб я ела толькі здаровую, багату на вітаміны ежу і каб я не захварала. Тата падтрымлівае маральна. На зборах вельмі сумую па іх.

Нядаўна вярнулася з Фінляндыі. Запомніліся мне тэматэйшыя людзі — яны шмат у чым непадобныя на нас: вітаюцца з незнаёмымі, могуць усміхнуцца проста так чалавеку, якога першы раз бачыць... А колькі там аленяў, вавэркаў, зайцоў! Выходзяць з лесу проста да дарожкі. Можна пабісці да іх і пакарміць...

Не забуду і зборы ў расійскім Сыктывукарцы. Там мы прысутнічалі на адборы расіян на Еўропу. Убачанае пакінула моцнае ўражанне. А якія там лыжныя трасы — казкі! Ёсць спартсменкі, якія і лічу найлепшымі ў нашым спорце. Гэта палыча Кавальчык, былая алімпійская чэмпіёнка, і наша Дар'я Домрачова. Гэта не рэклама, але мне падабаюцца лыжы фірмы «Фішар». Наколькі я ведаю, на іх катаюцца і на Алімпійскіх гульнях. Усе спартсменкі тывы я вышдара класікай. Ёй хадзіць лягчай, чым каньковыя стылем.

Як летам падтрымліваю спартыўную форму? Шмат бегаю, катаюся на ролерах. Не хапае ў Мядзельскім раёне лыжаролерных трасы. Чула, што неўзабаве такая з'явіцца. Ды і добрых лыжных мазяў у нас няма. А яны даюць хуткасць спартсмену пры спуску...

Так, у маіх сяброў больш часу на забавы. Ну і што з таго? Я ўжо даўно вызначылася з мэтай, да якой пацху іду — трапіць на Алімпійскія гульні. І, вядома, ж, выйграць іх!

У Віты шмат і іншых інтарэсаў: на кніжках гуляе з сябрамі ў вайлейбол, удзельнічае ў турзлётках. Вышывае карціны, вяжа. Калі з-за збораў прупускае заняткі ў школе, самастойна наганяе праграму.

— Свабоднага часу ў мяне мала, — кажа Віталія. — Мне ўжо час ісці на трэніроўку. Так што прабачце — такая наша спартсменская доля. (Смяецца.)

Аляксандр СЯНЮЦЬ.

Мядзельскі р-н.

Утэрняную квітанцыю о приеме наличных средств (страховых взносов) форма 1-СВ серии КС № 0591732 0000 «Белкоопстрах» считать недействительной.

Утэрняный представительством Белгосстраха по Ленинскому району бланк страхового полиса по добровольному страхованию наземных транспортных средств формы 2РН, 2РП серии ТС № 0107296 считать недействительным.

МОГИЛЕВСКИЙ ГОРИСПОЛКОМ СООБЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА НА ПРАВО ЗАКЛЮЧЕНИЯ ДОГОВОРОВ АРЕНДЫ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ В г. МОГИЛЕВЕ

№ лота	Адрес земельного участка	Площадь, га	Срок аренды	Цель использования, условия продажи	Кадастровый номер	Стоимость земельного участка (руб.)	Начальная цена (руб.)	Сумма задатка (руб.)
№ 1	улица Мовчанского, остановка «АТС-42» (от центра)	0,0018	1 год	Установка и обслуживание торгового киоска (№ 1) в остановочном павильоне	740100000006002583	1 128 006	131 000	12 000
№ 2	улица Мовчанского, остановка «АТС-42» (от центра)	0,0016	1 год	Установка и обслуживание торгового киоска (№ 2) в остановочном павильоне	740100000006002582	1 041 278	117 000	11 000
№ 3	проспект Пушкинский, остановка «Универмаг «Октябрьский» (в центр)	0,0012	1 год	Установка и обслуживание торгового киоска (№ 3) в остановочном павильоне	740100000006002581	1 096 678	104 000	9 000
№ 4	улица Каштановая, район жилых домов №№ 19, 21	0,0131	1 год	Установка и обслуживание торгового павильона	740100000002005556	638 820	1 011 000	91 000
№ 5	переулок Гаражный	0,6116	50 лет	Строительство и обслуживание станции технического обслуживания автомобилей с автоматикой и магазином сопутствующих товаров	740100000003005963	1 434 695	520 719 000	46 865 000

Принимать участие в аукционе могут юридические лица, индивидуальные предприниматели и граждане.

При оформлении заявления и соглашения о правах и обязанностях сторон желающие принять участие в аукционе представляют:

Заверенную копию платежного поручения о внесении задатка на расчетный счет Могилевского городского исполнительного комитета № 3641017440554 в филиале 700 МОУ ОАО «СБ «Беларусбанк», код 536, УНП 700123787 (разовый платеж).

Юридические лица: доверенность, выданную юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица; копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица; документ с указанием банковских реквизитов юридического лица.

Крайна здароўя

Выпуск № 7 (243)

Маё гадзі — маё багацце

РАДУЙСЯ — і даўжэй пражывеш

Ці магчымае ў бліжэйшыя дзесяцігоддзі з'яўленне «эліксіру маладосці» і ці збудуцца прагнозы вучоных аб жыцці чалавека працягласцю ў 1000 гадоў?

сур'ёзнымі псіхалагічнымі і сацыяльнымі змяненнямі. Старасць набліжаецца да чалавека праз фізічнае аслабленне арганізма і атэрасклероз з'яўляецца адным з асноўных фактараў, якія вызначаюць характар старэння і яго тэмп. Звычайна бялагічны ўзрост людзей, якія пакуюць ад атэрасклерозу, «прасоўваецца» на 10-15 гадоў. Пры заўчасным старэнні функцыянальны стан сардэчна-сасудзістай сістэмы пагаршаецца ў большай ступені, чым пры нармальным старэнні. Склероз сасудаў мозга, які прагрэсуе, па сваім сімптомах нагадвае старцае адрэацыю. У мужчын 45-55 гадоў са з'явамі заўчаснага старэння паніжаецца выпрацоўка мурчынскіх палавых гармонаў і павышаецца выпрацоўка жаночых. Аслабляецца агульная імуналагічная рэактыўнасць, у крыві павялічваецца ўтрыманне халестэруну.

Да ведама НАСАВЫ КРЫВАЦЁК — НЕ ДРОБЯЗЬ

КРЫВАЦЁКІ з носа часта расцэньваюцца на Клі як нейкая прыкрая, але не небяспечная дробязь. Чалавек гадамі пактуе ад паўторных насавых крывацёкаў, не надаючы гэтаму асаблівага значэння. І дарэмна, паколькі ў некаторых выпадках гэта можа сігналізаваць аб праблемах са здароўем.

Насавыя крывацёкі адбываюцца часцей за ўсё з выпадкаў самавольных крывацёкаў. Яны ўнікаюць заўсёды раптоўна і, як правіла, з'яўляюцца наступствам парушэння цісласнасці сасудзістай сценкі слізгістай абалонкі насавых пазух або парушэння згушчэння крыві. Якія ж прычыны могуць ляжаць у аснове крывацёкаў з носа? Іх падзяляюць на мясцовыя і агульныя.

МЯСЦОВЫЯ ПРЫЧЫНЫ НАСАВЫХ КРЫВАЦЁКАЎ
● У 90 % выпадкаў прычынай прывічных нязначных крывацёкаў з'яўляецца занадта паверхневае размяшчэнне сасудзістага сплячэння ў перагародцы носа. Яго вельмі лёгка пашкодыць, нават проста моцна высмаркаўшыся або рэзка нахіліўшы галаву.
● Траўмы — ад самых нязначных («калупанне ў носе») да сур'ёзных, звязаных з пашкоджаннем кісцяў чэрапа.
● Дабраяксныя і злаяксныя ўтварэнні ў поласці носа.
● Анатамічныя дэфармацыі (напрыклад, выражанае скрыўленне насавой перагародкі).

● Іншароднае цела ў насавых хадах (асабліва часта — у дзяцей маладога ўзросту).
● Змяненне нармальнай структуры слізгістай носа ў выніку інфекцый, вострага/хранічнага рыніту або сінусіту, калі да слізгістай носа прылівае вялікая колькасць крыві.
● Нізкая адноснае вільготнасць паветра, што ўдыхаецца (асабліва ў зімовы перыяд).
ПРЫЧЫНЫ АГУЛЬНАГА ХАРАКТЭРА
● Захворванні крыві, звязаныя з дэфіцытам яе згушчальніка (каагулятараў).
● Павышаная пранікальнасць сасудаў, якая, у сваю чаргу, суправаджае шэраг захворванняў і стану: гіпавітаміноз, вострыя інфекцыі (грып, адзёр), спадчыныя парушэнні сасудзістай сценкі.
● Захворванні сардэчна-сасудзістай сістэмы, асабліва гіпертанічна хвароба, парокі сэрца, павышэнне ўнутрычэрапнага ціску, атэрасклероз.
● Алергія.
● Цеплавы або сонечны удары, рэзкія перапады ціску (даваланы і альпінісцкі спорт), значныя фізічныя напружкі.
● Моцнае знясіленне, недасыпанне.

Урачы класіфікуюць усе насавыя крывацёкі па ступені выражанага прысцэсу як:
● **Нязначныя** — як правіла, з прыдняга аддзела носа, у аб'ёме некалькіх мілілітраў. Яны праходзяць самі па сабе праз нейкі час, але іх пастаянныя рэцывіды таксама з'яўляюцца сігналам: у арганізме штосьці не ў парадку. Таму варта звярнуцца да доктара.
● **Умераныя** — больш моцныя (да 200 мл) выдзелены без парушэння агульнай цыркуляцыі крыві ў сасудзістай сістэме. Пры умераных крывацёках трэба быць пільным, асабліва калі гэта адбываецца з дзіця або з пахлылым, аслабленым чалавекам: кроў можа часткова сцякаць па задняй сценцы насаглоткі ўніз, таму не заўсёды можа аб'ектыўна

ацаніць аб'ём крывацёку, да таго ж праз нейкі час можа быць ванітаванне крывёю ў выніку збірання яе ў страўніку. Таму ў гэтых выпадках трэба як мага хутчэй наведваць урача.
● **Цяжкія** — не спыняюцца самастойна, небяспечныя для жыцця т.зв. «задняя» крывацёкі (з буйных сасудаў у сценках глыбокіх аддзелаў поласці носа), пры якіх страта крыві можа дасягаць каля 1 літра за суткі. Пры іх у чалавека назіраюцца прыкметы вострай кровастраты: паніжэнне артырыяльнага ціску, слабасць, палівацца, «мушы перад вачыма» і іншыя сімптомы пераднерпрэтомнаснага стану. Усё гэта патрабуе неадкладнай медыцынскай дапамогі, выкліку «хуткай» і шпіталізацыі.

УРАЧЭБНАЯ ДАПАМОГА
Абследаванне ўключае ў сабе, перш за ўсё, агульны аналіз крыві, у якім глядзяць наяўнасць інфекцый, а таксама ўзровень пратраміну — паказчыка згушчэння крыві. Больш складаны комплекс аналізу — гэта каагулаграма, якая да падрабязней карціны пра ўсю сістэму згушчальнасці крыві.
Далейшая тактыка абследавання залежыць ад сімптомаў, якія суправаджаюць насавыя крывацёкі. ЛОР-абследаванне і рэнтгенаграфія даць карціну стану пазух і сасудаў слізгістай абалонкі. Энцэфалаграма дапамагае вызначыць унутрычэрапны ціск. Карацей кажучы, чым хутчэй вы звернецеся да доктара, тым хутчэй вам змогуць дапамагчы, ліквідаваўшы самую прычыну гэтых «непрыемных дробязяў», якія здараюцца з вамі на працы, дома, у гасцяіх і патрабуюць ад вас наважэння ў сумцы ваты і перакісу вадароду.

ДАПАМОГА СВАІМІ СІЛАМІ
● Перш за ўсё неўбег садзіцца або ляжыцца, закінуўшы галаву, таму што кроў можа патрапіць у дыхальныя шляхі, у вуха або ў стрававод.
● Трэба спакойна сесці, крыву нахіліўшы галаву ўніз, і даць крыві выцёчы (дарэчы, пры высокім артырыяльным ціску насавыя крывацёкі аблягчае стан хварога, даючы адток крыві і зніжаючы ціск).
● Распіліць кайнер вопраткі, адчыніць акно, каб забяспечыць прыток свежага паветра.
● Да патыліцы ці пераносіце лепш прыкладзі холад, што выкліча зжухненне сасудаў і дапамагае купіраваць крывацёк.
● Калі крывацёк не спыняецца, змсціцеся на 15—20 хвілін у ноздру тампон з ваткі, намочанай у 3-працэнтным перакісе вадароду, і моцна прыцісніце ноздру. Замест перакісу можна намачыць тампон сасудазужывальнымі кроплямі (напрыклад, ціэін, кіс-мелін і інш.).
● Калі пасля ўдару па носе вы не можаце дыхаць праз адну з ноздраў, то, магчыма, у вас пералом касцей носа: прыкладзіце лёд, зацісніце ноздру ў касцейны пункт неадкладнай траўматылагічнай дапамогі або прыйміце покаяльніцкі для абследавання.
● Сігналам аб тым, што сітуацыя выходзіць з-пад кантролю, з'яўляецца крывацёк, які працягваецца больш як 20—30 хвілін, пры ўсіх прынятых мерах па яго спыненні.
● На працягу сутак пасля крывацёку пажадана не перанараджацца фізічна і эмацыянальна, забяспечыць сабе ашчадны рэжым: не займацца спортам, не падымаць цяжары, не смаркацца.

Падрыхтавала **Вольга КУЛІНКОВІЧ**.

ЧАГО толькі не рабілі людзі, каб жыць даўжэй! Пералівалі кроў бараноў, купаліся ў крывы забітых немаўляў, ужывалі асобныя органы жывёл, перацагвалі сямінныя каналы, прымалі содавыя ванны, дыхалі паветрам, якое выдыхалі нявінцы... Ніводна з выказаных дэгэтуль гіпотэз не знайшла сур'ёзнага пацвярджэння. На канферэнцыі, прысвечанай пытанням працягласці жыцця, якая прайшла ва ўніверсітэце Оксфарда на пачатку бягучага стагоддзя, прагучала меркаванне, што на Зямлі ўжо нарадзіліся людзі, якія змогуць пражыць не тое што 150, а нават 1000 гадоў. На думку аднаго герантолага з Кембрыджскага ўніверсітэта, усё, што неабходна для дасягнення такога сталага ўзросту — гэта рэгулярны «тэхнагляд» арганізма і замена органаў, якія выпрацавалі свой рэсурс. Генная тэрапія, лячэнне стэвалымі клеткамі і іншыя біятэхналогіі будуць адсоўваць, паводле меркаванняў вучоных, непэзбежную смерць на 30-40 гадоў штараз. За гэты час навука будзе развівацца настолькі, што зможа прадаставіць чалавеку яшчэ адну адтэрміноўку. Вядома, такія свярджэнні адносяцца хутчэй да разраду футурыстычных.

Адзін з даследчыкаў-выступоўцаў паведамаў на вышэйназванай канферэнцыі, што сярэдняя працягласць жыцця чалавека можа быць павялічана як мінімум на 40 працэнтаў. Як мяркуюць, толькі зніжэнне калорый у рацыёне можа працягнуць чалавеку жыццё да 112 гадоў. Падобнага пункту гледжання трымаюцца многія вядомыя вучоныя. Яны выказваюць гіпотэзу аб тым, што праз 50 гадоў з'явяцца людзі, якім удацца захаваць маладосць і пераагнуць стагадовае жыццёвую мяжу.
Некаторыя сучасныя вучоныя імкнуча стварыць «таблетку маладосці». Так, дзякуючы развіццю электроннай прамысловасці была выраблена электронная таблетка — мікрапрацэсар, які імітуе сігналы, што дасялаюцца з гіпаламуса ва ўсе ўнутраныя органы. У выніку такога ўздзеяння адметна паліпаўнае кровазварот, маюцца імунітэт, нармальнае працаваць страўнік, печані, ныркі, прастаты, змяняецца развіццё атэрасклерозу.
— Гісторыя цывілізацыі сведчыць, што вельмі многія вынаходніцтвы, якія спрабавалі прымяняць на практыцы, мелі негатыўныя наступствы, — кажа дацэнт кафедры рэабілітацыі Дзяржаўнага інстытута ўпраўлення і сацыяльна-тэхналогіі **Белдзержуніверсітэта, кандыдат медыцынскіх навук Уладзімір МУЛЬКАМАНОВІЧ**.
— Зараз шмат навуковых спрэкч абдываецца вакол выкарыстання стэвалых клетак. І прымяненне падносціца ледзь ці не іл панаяца ад старэння і многіх хвароб. Але як стэвалыя клеткі будуць паводзіць

ОАО «ЛИДАПИЩЕКОНЦЕНТРАТЫ» сообщает, что **11 марта 2011 года в 13.30** в помещении актового зала, расположенного по адресу: г. Лида, ул. Тавлая, 11, состоится **ОЧЕРЕДНОЕ СОБРАНИЕ АКЦИОНЕРОВ**.

- ПОВЕСТКА ДНЯ:**
1. Об итогах финансово-хозяйственной деятельности Общества в 2010 году и основных направлениях деятельности Общества в 2011 году.
 2. Отчет Наблюдательного совета о работе в 2010 году.
 3. Отчет Ревизионной комиссии о результатах проверки финансово-хозяйственной деятельности Общества за 2010 год. Ознакомление Общества с заключением аудитора.
 4. Об утверждении годового отчета, бухгалтерского баланса и отчета о прибылях и убытках Общества за 2010 год.
 5. Утверждение порядка распределения чистой прибыли за 2010 год. О выплате дивидендов за 2010 год.
 6. О направлениях использования чистой прибыли на 2011 год и первый квартал 2012 г., размере и сроке выплаты дивидендов за 2010 год.
 7. О расчете части прибыли Общества с предоставлением налоговой декларации в ИМНС Лидского района по истечении года и перечислении денежных средств в бюджет государства один раз в год.
 8. Об утверждении Устава Общества в новой редакции.
 9. Об оказании безвозмездной (спонсорской) помощи — государственному учреждению «Футбольный клуб «Лида» г. Лида в сумме 10 млн руб. в целях поддержки игровых видов спорта, во исполнение Указа Президента Республики Беларусь от 03.03.2010 г. № 116 «О дополнительных мерах государственной поддержки отдельных видов спорта», постановления Совета Министров Республики Беларусь от 30.03.2010 г. № 470 «Об утверждении перечня республиканских федераций (союзов, ассоциаций) по виду (видам) спорта, клубов по виду (видам) спорта, которым оказывается поддержка, и юридических лиц, ее оказывающих», протокола совещания по развитию футбола в Лидском районе.
 10. Об утверждении показателя по экономии ресурсов на 2011 год.
 11. О назначении материального вознаграждения членам Наблюдательного совета и Ревизионной комиссии.
 12. Избрание членов Наблюдательного совета и Ревизионной комиссии Общества.

С материалами по повестке дня можно ознакомиться по адресу: г. Лида, ул. Тавлая, 11 (финансовый отдел) с 04 марта 2011 г. с 8.00 до 17.00.
Регистрация участников собрания с 13.00 до 13.30 по месту проведения собрания.
Для регистрации при себе иметь следующие документы: **акционеру Общества — паспорт, представителю акционеров — паспорт и доверенность.**
УНП 500021268

Прафілактыка

Апаясвальны лішай, або Такі розны герпес

СЛОВА «герпес» у большасці з нас асацыюецца з ліхаманкай на вуснах — «несур'ёзнай» боляк, якая праходзіць праз некалькі дзён. Але герпес бывае розным...
Адзін з распаўсюджаных яго варыянтаў — апаясвальны герпес (альбо лішай), віруснае захворванне, у працэсе якога пашкоджаецца нервовае сістэма і скуранае пакрыва чалавека. Найбольш часта гэтая немач назіраецца ў тых, каму за пяцьдзесят. Заўважана таксама, што пахлылыя людзі больш цяжка пераносяць яе. У іх звычайна мацней выражаны боль, часцей узнікаюць ускладненні. Гэта абумоўлена ўзроставымі зменамі ў арганізме, зніжэннем яго супраціўляльнасці.

Класіка і не толькі
Гэтая хвароба звычайна пачынаецца з болю — моцнага, калочага. Баліць спіна або паясніца, або востры боль прапінае вобласць рабраў. Чалавек адчувае слабасць, мляоснасць, часам павышаецца тэмпература. У чым справа? Усё становіцца зразумелым праз некалькі дзён: у бовельных зонах з'яўляюцца невыразныя рухаватыя плямы, а прыкладна праз суткі на іх місцы — калоні вядзятых пухіркоў. Паступова яны падсыхаюць, утвараючы скарыначкі. Такая класічная карціна гэтай немачы.
Але, адзначаюць медыкі, як пры любой хваробе, існуюць і выключэнні з правіл. Напрыклад, высыпаны могуць з'явіцца на вуснах або пазухі бываюць адзінакавымі, на якія хворы, а часам і ўрач, могуць і не звярнуць увагі. Аднак гэта не значыць, што хвароба прыякма ў лёгкай форме. Бо ўзбуджальнік гэтай лішаю пашкоджае нервова-ую сістэму, выклікае запаленне нервовай пазухі — ганглія. Таму хворы і адчувае пакутлівы боль, які асабліва ўзмацняецца ўначы. У адных ён нычыць, не адступае ні на хвілінку, у іншых — прыступамі, п'якучы, падобны на прастрэл.

Пры апаясвальным лішай хваравітыя сімптомы чалавек адчувае па ходзе нервовай ствалоў, часцей міжрэберных — у гэтай вобласці, на спіне з'яўляюцца аднакавыя высыпаны. Калі вірус «захоплівае» трайчасты нерв, высыпаны ўнікаюць на твары, на слізгістай абалонцы носа і нават на вочным яблыку. Пры вусной форме рухаватыя плямы з'яўляюцца на вусной

ракавіне і вакол яе, у вонкавым сляхваым праходзе.

Небяспечная не хвароба, а ўскладненні?

Урачы гавораць, што апаясвальны герпес небяспечны не сам па сабе (вядома, калі правільна яго лячыць), а тымі ускладненнямі, якія ён выклікае. А адбываецца гэта дзволі часта. Самае распаўсюджанае ўскладненне — постгерпетычнае неўралгія. Яна ўзнікае ў кожнага трэцяга хворага на старэй за 60 гадоў. У лепшым выпадку на лячэнне ідзе месяц, але нярэдка — тры, паўгода, а то і больш. Знясіляваючы боль вымушае чалавека «сядзець» на моцных анальгетыках. Зразумела, як гэта адбываецца на здароўі. У людзей больш сталага ўзросту могуць развіцца рухаватыя парушэнні, зніжача адчувальнасць.
Цяжкія ускладненні ўнікаюць пры вочнай і вусной форме хваробы — напрыклад, усталівае запаленне сляхваога нерву і нерву твару, паніжэнне вострыні зроку, пагаршэнне слыху.
Нярэдка да апаясвальнага лішаю можа далучыцца і так званая другасная бактэрыяльная інфекцыя (стрэптакокі, стафілакокі).

Адкуль вецер дзьме?

Апаясвальны лішай — «родны брат» звычайнай ветраніцы: абодва захворванні выклікае адзін і той жа вірус герпесу — вартыцыла-зостэр.
Лішайца, што калі чалавек перахварэў на ветранку ў дзяцінстве, то ў яго значна павышаецца рызыка захворвання на апаясвальны лішай. Магчымае заражэнне вірусам іншых людзей, часцей дзяцей, аднак пры інфіраванні дзіця захварэе на ветраную востру, а не на лішай. Групу ўзроставай рызыкі складаюць людзі пасля 50 гадоў.
Такім чынам, вірус ветраной воспы пасля захворвання не знікае раз і назавугда, а хаваецца ў нервоных клетках. Ён можа «драмаць» там доўгі гады, а можа і нечакана «абудзіцца». Што ж дзейнічае на яго, як званок будзільніка? Рэактыўнасць віруса і развіццё клінічных праяў у выглядзе апаясвальнага герпесу адбываюцца пры аслабленні імунітэту і могуць быць спра-

вакаваныя рознымі фактарамі: стрэсавымі станами, фізічнымі траўмамі, пераахладжэннем, інфекцыйнымі захворваннямі і г.д. Рызыка ўзнікнення лішаю значна ўзрастае ў асоб пахлылага ўзросту, а таксама ў хворых, якія пакуюць ад анкалагічных і гематалагічных захворванняў, атрымліваюць гарманальную, прамянёвую тэрапію і хіміятэрапію.

Лячыць як мага хутчэй!

Вельмі важна пачаць лячэнне апаясвальнага герпесу ў першыя 2—3 дні захворвання, каб папярэдзіць ускладненні. Без супрацьвірусных прэпаратаў не абійсцься — толькі яны могуць спыніць напад «грэсасара». Цяпер ёсць шмат эфектыўных сродкаў для лячэння, але любыя мае супрацьпаказанні, таму падбіраць іх павінен урач.
Увага! Заразілацца вірусам апаясвальнага лішаю нязначная, і нават часцяны зносіны з хворым могуць не прывесці да захворвання. Тым не менш у перыяд з'яўлення ў хворага моцных высыпак пажадана ўвядзець у яго ад малых дзяцей і людзей пахлылага ўзросту.
Часам бывае неабходна даследаваць стан імунітэту і дадаткова прызначаць спецыяльныя прэпараты, якія актывуюць работу ахоўных сіл арганізма. Калі непакоячы моцныя болевыя адчуванні, абавязкова трэба звярнуцца да доктара, які падберэ анальгетыкі. Рэкамендуецца прымаць вітаміны А, Е і групы В.
Таму даччыніца скурных высыпак, пухіры і скарыначкі апрацоўваюць антысептычнымі сродкамі (моцным растворам марганцовай, зялёнкай), але лепш карыстацца спецыяльнымі мазіямі, якія прымяняюць менавіта пры герпесным сыпе. Гэта важна, каб папярэдзіць далучэнне другаснай бактэрыяльнай інфекцыі.
Для здымання свербу можна да месца высыпак прыкладаць пакецікі з лёдам, прыгатаваным на настой рамону. Пасля падсыхання пухіркоў доктар можа прызначыць мазі, якія ўтрымліваюць антыбіётыкі. Для здымання ацёкаў выкарыстоўваюць антыгістамінныя прэпараты, а пры паражэнні вачэй прызначаюць вочныя кроплі. Пасля таго, як прыйдзе востры перыяд захворвання, урач можа прызначыць і фізіятэрапеўтычныя працэдур, напрыклад ультрафіялетавае апрамяненне.

У востры перыяд хваробы нельга прымаць ванну: згойванне ранак на скуры можа зацягнуцца. Карыстаюцца ручным душам, каб пазбегнуць пападання вады, і асабліва гелю або мыла, на месцы высыпанняў.
І сёе-тое аб прафілактыцы
Ці можна засярачыцца ад гэтай непрыемнай хваробы? Адзіная парада, якую даюць медыкі, — умацоўваць імунітэт, каб ахоўныя сілы арганізма трымалі вірус у цугля, пазбягаючы яго магчымаму актывавацца. Але, як вядома, з гадамі імунітэт зніжаецца — працэс распазнавання ўласных і чужародных антыгенаў становіцца менш дакладным, слабее і інтэнсіўнасць імунных рэакцый. Гэта цалкам натуральна. З прыроднай не паспачаеацца. І не трэба ўступаць з ёй у канфлікт, важна жыць у згодзе з іе законам: больш рухацца, быць на паветры (аднак неабходна асцерагацца пераахладжэння) і правільна харчавацца.
Менавіта харчаванне — вырашальны фактар у падтрыманні імунітэту, адзначаюць дыетологі. Напрыклад, з узростам натуральныя змены ў страўнікава-кішачным тракце непэзбежна прыводзяць да таго, што пагаршаецца засваенне вітамінаў А, С, групы В, розных мінералаў, а гэта моцны удар па імунітэце. Падтрымаць яго ў добрым стане дапамагае прыём вітаміна-мінеральных комплексаў, прычым не эпизадчыны, а круглагоддзны. З наступленнем халодных дзён у меню павінны быць прадукты, карысныя для арганізма. З рыскаў гэта брыокалі, кабачкі, гарбуз, морква, бабовыя, зялёная, цытрусавыя, архі. У штодзённым рацыёне абавязкова павінны прысутнічаць кісламалочныя прадукты з бядавацкага, белае мля, ненаасычаныя тлустыя кіслоты. Алюшны шмат у ласосі, сельдцы, алеі (асабліва ў аліўкавым). З напоў аздайце перавагу зялёнай гарбце.
А што наконт імунастымулятараў? Здавалася б, самае простае: купілі ў аптцы, прапілі курс — і няма праблем. Але медыкі папярэджаюць: уживаць іх можна, толькі калі ёсць сур'ёзныя медыцынскія паказанні. І прызначыць павінен іх доктар, які правіла, пасля даследавання імуннага статусу.
Падрыхтавала **Вольга КУЛІНКОВІЧ**.

псіхічнае аслабленне ітарэсаў. Вядома, што псіхічнае згасанне па-скарае фізічнае. А значыць, людзі, якім удаецца доўга захоўваць псіхічную актывнасць, якая адкладвае, фізічную, працягваюць маладосць і адсоўваюць нядужую глыбокую старасць.
Многія даследчыкі разглядаюць старасць як сукупнасць страт — эканамічных, сацыяльных, індывідуальных. У той жа час адзначаюць, што гэта свайго роду кульмінацыйны момант акумуляцыі вопыту і ведаў, інтэлект і асобнаснага псіхэцыялу, які дазваляе прыстаоўвацца да ўзроставых змен.
У падмуру даўгажыцця — феномен дажывання чалавека да высокіх узроставых межаў — хаваюцца многія фактары. Напрыклад, спадчынасць, тып вышэйшай нервовай дзейнасці (даўжэй жывуць людзі лёгкія — не легкадумныя, а тыя, што не ствараюць праблем, не ідуць на канфлікт, а ва ўсім шукаюць пазітыву), змены ў выніку перанасеных захворванняў, сацыяльна-эканамічныя ўмовы, прыродна-геаграфічнае асяроддзе. Вялікае значэнне надае асацыяцыя ролі спрыяльнага прыроднага асяроддзя — клімату, глебы, вады, флоры, фаўны. Спалучэнне спрыяльных экалагічных фактараў спрыяе даўгажыццю і нават крыву атладжвае значэнне спадчынай асновы. Вельмі важнае для даўгажыцця традыцыйная і рацыянальнае харчаванне. Яно звычайна высокавітамінаванае, збалансаванае па ўсіх асноўных кампанентах, мае атыпальныя змяненні па мікралэментам, паніжанае каларыйнасць. Такі тып дыеты павінен скасаваць у раннім дзяцінстве і захоўвацца ў далейшым. Пэўную ролю адгрываюць за сталом няспешнасць і пэўныя рытуалы.

Спрыяе захаванню даўгажыцця і традыцыйная нацыянальная культура, псіхалагічны клімат, пры якім забяспечваецца высокая павага да старых людзей. Доўгажыццёвыя раіна пачынаюць і поназ завяршаюць працоўную дзейнасць, а сама праца характарызуецца пастаяннасцю і ўмеранасцю фізічных і нервова-псіхічных нарузак.
Вельмі распаўсюджанае з'ява — заўчаснае старэнне. Для большасці пахлылых старых людзей характэрны розныя тыпы заўчаснай старасці, паколькі працэс гэты таксама залежыць ад многіх прычын. Гэтым могуць спрыяць хваробы, якія хутка развіваюцца, прыводзяць да нядужасці і інваліднасці. Напрыклад,

пачэчнаю і жоўцевым пузыром;
● зеленаваты налёт — васт страўнікава-кішачны тракт пактуе на ўзроўні дванацічнай першай кішкі;
● шчыльны налёт можа суправаджаць рэспіраторна-вірусны захворванні;
● выражаны белы налёт сведчыць аб агульнай зашлакаванасці арганізма.
4. Пазногці: немач на кончыках пальцаў
Пласцінка здаровага пазногця заўсёды прызрытая, бледна-ружовага колеру, правільнай формы, з невялікім светлым арэалам па асновы. Любыя змены колеру, з'яўленне на пазногцевай пласціне «хвалюў», кропак — важная прычына для неспакою.
● Раптоўнае пажоўценне пазногцяў можа быць прыкметай павышэння білірубыну або захворвання гепатытам.
● Калі пазногці пабялелі, варта вывучыць характар гэтай з'явы. Калі яны сталі больш бледнымі цалкам, трэба здаць аналіз на гемаліагін. У той час як белыя крапкі сведчаць аб магчымым дэфіцыце цынку або кальцыю.
● Калі пазногці пайшлі «хвалімі» — гаворыце кішчэчнік. Папярочныя нурыюныя палоскі праверце па магчымых праблемах з ныркамі.
● Ломкія пазногці могуць быць наступствам праблем са шчытападобнай залозай.
● Гладкія, ненатуральна выпуклыя пазногці бываюць у людзей з сур'ёзнымі хваробамі сэрца і лёгкіх.
● Калі пазногца «скопаты» кропкамі, як напарстак, або спрыжаны барэзнікамі, цалкам верагодна, што арганізм пактуе ад вітаміннай недастатковасці.
● Сіношны колер пазногця паказвае на праблемы з кровазваротам.

5. Ахілесова пята
На ступнях, які і на рынку, скандэзатраваныя зоны праекцыі ўнутраных органаў і сістэм. Уздзеянне на гэтыя кропкі часта прымяняецца ў акупунктуры.
Мазалі, «шпоры» і дэфармацыі ў розных месцах ступні і пальцах ног не заўсёды бываюць ад назручнага абутку. Нярэдка так хворыя органы пасылаюць заклік аб дапамозе.
● Жоўты колер ступняў паказвае на парушэнні работы печані, жоўцевага пузыра.
● Арагавелая скура пяткі і падшчак пальцаў можа сведчыць аб парушэнні абмену рэчываў, гарманальным дысбалансам, праблемамі са страваваннем.
● Змена тэмпературы і вільготнасці ступняў, бялючасць — сігнал да таго, каб праверыць работу сардэчна-сасудзістай, нервовай і эндарынальнай сістэм.
6. Выскачкі нейкія!
Праблемная скура часта звязаная з унутранымі захворваннямі.
Калі высыпка:
● на скронях — сігнал аб праблемах з жоўцевым пузыром;
● на падбародку — непаладкі ў палавой сферы;
● на лбе, шчоках — займіцеся органамі стрававання;
● на спіне — магчымыя парушэнні ў рабоце эндарынальнай сістэмы, захворванні гінекалагічнага профілю, дысбактэрыёз кішчэчніка.
ШТО, ДЗЕ І ЯК ШУКАЦЬ
● Самаабследаванне лепш рабіць раніцай, праз некалькі хвілін пасля абуджэння.
● Разглядаць сябе пры рассяянным дзеінным святле з дапамогай двух люстэраў, каб добра ўсё бачыць з розных бакоў.
● Стараічыны праводзіць агляд мінімум некалькі разоў на тыдзень. Запісвайце свае назіранні.
● Калі заўважылі нейкія змены, не спыняйцеся з высьновамі, не стаўце самі сабе дыягназ і не прызначаіце лячэнне — гэта павінен рабіць толькі доктар.
Падрыхтавала **Вольга КУЛІНКОВІЧ**.

Тайны цела

ЗНЕННЯ ПРЫКМЕТЫ УНУТРАНЬХ ХВАРОБ

П тым, як вы выгладзеце, можна вызначыць многае. У тым ліку і хваробы, якія, магчыма, у вас ужо ёсць або могуць правіцца ў будучыні. Не паніжэйце і аглядзеце сябе (і сваіх блізкіх) уважліва, як кажуць, ад макушкі да пятак, а калі нешта не спадаба

НОВЫЯ ПІСЬМЫ ПРА ГАЛОЎНАЕ

«Хто шэй касцюм?» — пытаў некалі абы-як апрануты Райкін і вінаватых знайсці не мог, бо нехта з тых краўцоў рабіў выкрайку, нехта — фастрыгаваў, нехта — сшываў, устаўляў рукавы... Карацей — у тым, што атрымалася, вінаватых няма.

Што, напэўна ж, добра — для іх? І, адназначна, дрэнна для заказчыка. У нашай газетнай справе якраз наадварот: пад кожнай натайкай — прозвішча аўтара. Каб чытаць ведаць, хто гэта піша, каб, пры жаданні, мог нешта ўдакладніць, пагадзіцца ці абвергнуць, пахваліць альбо...

Яшчэ Сальтук-Шчадрын пісаў, што ў справе распаўсюджвання разумных думак без таго негала, каб нехта не абазваў... дрэнным словам.

Сведчаннем таму — зноў жа вашы лісты. Старыя, новыя пісьмы пра галоўнае... Усё ў іх, як быццам, сказана. І правільна! Здаецца, і дадаць няма чаго, а ўсё роўна хочацца! — піша спадарыня Кулевіч са Сморгончыны. — Вось жыў я, калі гаварылі афіцыйна, у вёсцы Сялец. Прыехаў сюды ў 1976 годзе, стала працаваць настаўніцай. Школа ў нас была двухкласавая, і вучылася ў ёй каля 100 дзятак. Цяпер нічога няма, школу закрылі, а потым і знеслі, каб роўнае поле было, жыхары пазіралі, хіба з дзясятка сямей засталася. Але слова «сям'я» тут трэба браць у дужко, бо ва ўсім амаль хатах людзі жылі па адным...

І вось ад іх, ад гэтых людзей, — распаўвадае Яўгенія Барысаўна, — яшчэ пачуць словы «коўдра», «студыя», «лазня», «воўна», а дзе аддзіцца (нават у аграгарадках той) — і ўсё: там ужо гавораць па-руску. Чаму? На мой погляд, прычына адна: беларуская мова — не прастыжная. Яна жыве яшчэ ў такіх вёсках дэкадны ў душы радкіх людзей. Ва ўсіх жа асціх... Хіба глыбока ў памяці, — аб маленстве, аб дзяцінстве...

Максім Танк у сваіх дзённіках раскажаў, як прыехаў адна гараджанка ў вёску на пахаванне, як галасіла над труной. Ён здзіўліўся: заўсёды ж гаварыла па-руску, а тут?.. Яно, роднае слова, жыло ў душы чалавечка. І прабілася — у цяжку гадзіну. А як жа зрабіць, каб жыло? Ці магчыма гэта, калі ў гарадах ім грэбуюць, калі ў канцэртах па-беларуску гукаць хіба дзве-тры песні, калі болей мовы нідзе не чуваць? «Хай сабе будзе двухмоўнае, — гаджаецца Яўгенія Барысаўна, — але ж беларуская — мова тыпуннай нацыі. Калі ёй не прыярытэт, — абраўцацца спадар Ліпень, — калі галоўнае «адказчык» (з вышэйшай адукацыяй, інжынер) выбіраў першы варыянт — «овёс».

Зрэшты, яго яшчэ можна зразумець і яму прабачыць, — чытаем у лісце. — Гэта мы дома на каналах смелія, а там — разгубіўся чалавек перад камерай і тым больш у самым пачатку гульні... Аднак такі ж самы адказ на гэтае пытанне далі яшчэ 16 (!) гульцоў з 50-ці!

Гэта, — робіць высновы наш пастаянны падлісчык, — свайго роду сацыялагічнае апытанне на тэму «роўнасці моў». Паводле яго і атрымліваецца, што, як мінімум, 31% (!) жыхароў Беларусі не ведаюць значэння самых элементарных беларускіх слоў. Не ведаюць, што такое канюшына, навошта яе Ясь касіў, што жала та дзяўчына (чым жала — і пагатоў!). А самае крыўднае, што ведаць не хочучы!

Таму я, — піша спадар Ліпень, — ніколі не асуджаю тых чытачоў, якія не прымаюць слоў «адсоткі», «наклады», «кіроўцы», «ходнікі» і г.д. Ім гэта можна прабачыць, хоць бы таму, што яны, ну, напэўна ж, чытаюць па-беларуску (мо, тую ж «Звязду»... Няхай і выпадкова), абраўцацца незразумелым, адстойваць свае, больш прывычныя для іх словы. Што датычыцца мяне, — я супраць новых ці даўно забытых старых нічога не маю. Хоць і лічу, што на гэтым, сённяшнім этапе намагаюцца не трэба ўводзіць нешта новае, дай бог захаваць стаўленне».

«...Рой думак ад старых і новых пісьмаў, — прызнаецца і Валерый Гаўрыш з Чавусаў. — Па-першае, хацеў бы, што называецца, паціснаць руку ўсім аднадумцам, людзям неаб'якавым, шчырым, усім, каго хвалюе месца роднай мовы ў нашым жыцці. Нас такіх, дзякаваць Богу, намала: гэта — падлісчыкі «Звязды», настаўнікі з усіх школ Беларусі, інтэлігенцыя, студэнты ўніверсітэтаў, якія выбралі вывучэнне беларускай мовы, іх выкладчыкі... Нас шмат. І, лічу, найлепшай абаронай, найлепшай падтрымкай для мовы будзе яе самае шырокае ўжыванне, падтрымка (сваім рублём) беларускіх

паэтаў і пісьменнікаў, беларускамоўных газет. А яшчэ я хацеў бы звярнуцца да тых, хто не прымае блізка нам па духу словы (мінак, лецішча, ходнікі, адсоткі і г.д.), сказаць, што я шмат перыёдыкі чытаю па-руску. Каб вы ведалі, колькі там незразумелых, непрыемных слоў, асабліва ў сферы эканомікі, інтэрнэт-прасторы, культуры, спорту (менеджар, прамоўтар, роўмінг, маркетынг, бізнес-вумен і г.д.). У рускай гэтыя словы маюць сінонімы. Аднак я ні разу не сустракаў, каб хто-небудзь абурэўся, што ўжываюцца не іх... Людзі неяк мірацца.

А вось з чым нельга... Не ведаю, як іншыя, я царпець не магу, калі сустракаю блізкіх і зразумелых слоў «вёска», «бэз», «жанчына», гавораць «дзярэнны», «сярэнь», «жэншына»... Не хачу нікога пакрыўдзіць, — прабаўцацца Валерый Мікалаевіч, — але скажу, што павага, любоў да слова прыходзіць, калі яго чытаеш, калі яго чуеш, калі ўжываеш. Таму і раўн бы пастаянна чытаць «Звязду», часопісы, кнігі. Што да раўнапраўя дзяржаўнага, то яго ў Беларусі, вядома ж, няма і не будзе, пакуль не зменіцца сумна вядомае «або» на «і». Бо цяпер патрабаваць ад тых самых радных, хоць бы сарка адсоткавы матэрыялаў на беларускай мове, справа марная. У рэдактары — усе падстава адказаць, што закон не забараняе друкаваць іх на рускай. А што абароніць мае правы як «спажывальца» газеты, калі я хачу на беларускай, пытанне рытарычнае. Выкажу яшчэ адну думку, — працягвае чытаць, — нашы ўніверсітэты

раўняюцца з нашымі сем'ямі. Некалі бацька, маці абавязкова клапаціліся, каб дзеці раслі здаровымі і працавітымі, каб паважліва ставіліся да продкаў, каб шанавалі іх звычкі і традыцыі. А значыць, і мову. Што ж зраза? Соф'я КУСЯНКА, в. Лучын, Рагачоўскай раён.

То чаму б Міністэрству адукацыі не падтрымаць ініцыятыву аб унясенні змяненняў у заканадаўства? Тады, глядзя, на каналах тэлебачання стануць больш беларускамоўныя перадачы (а гэта месцы для філолагаў-беларусаведў), памяняцца стаўленне да настаўнікаў мовы і літаратуры, палітыка, вытворцы прадукцыі будуць суправаджаць свае тавары інструкцыямі на дзюво мовах, а значыць, спатрэбяцца кансультацыі заводам і прадпрыемствам. Пакуль жа... Ці не ў якасці прыкладу таго, што пакуль, у адным з канвертаў абортка — ад «Настоящего Хозяйственного Мыла» (так і напісана ўсё з вялікай літары). Услед за пакупніком расшылі паглядзець, дзе ж яно зроблена? Высветлілася: у нас, у Беларусі. Але ж напісана ўсё (назва фірмы («Модум»), склад, тэрмін захоўвання, дата вырабы і іншае) на рускай, англійскай, нямецкай і ўкраінскай мовах. Беларускай — няма, наогул!

Як часта і ў жыцці. «У нас праз раённае радыёвяшчэнне была наладжана прамая лінія са старшынёй райвыканкама. Я, — напрыканцы ліста паведамляе той жа спадар Гаўрыш, — задаў сваё пытанне на беларускай мове. Кіраўні раённай верталі, не скажу, мяне зразумелі, але ж адказаў па-руску. А было б правільна, менавіта ўзаконіць: звярнуцца да кіраўніка, міліцыянера, чыноўніка, прадаўца, касіра і г.д. па-беларуску, адказ атрымаў лівай (абавязкова) на мове звароту. І не трэба будзе, як гэта зрабілі тыя ж прыбалты, нікікі замянаў на веданне мовы тыпуннай нацыі. А то пісьмовы адказ можа падрытваецца

...Поўнасцю згодны са спадаром Дубовікам з Бярэзіньчыны аб наспелай (бо адступачкай) шырокага абмеркавання Закона аб абароне роднай мовы. А яшчэ, каб адбыўся істотны зрух у справе яе ратавання, трэба наступныя календарны год аб'явіць годам роднай мовы. Яна варта таго, каб заняць пачэснае месца ў суквецці моў свету. Найперш славянскіх. В.А. НЕСІЯРОВІЧ, г. Лагойск.

то няхай жа хоць роўнасць будзе! Хай кожны тады ведае абедзве (а чыноўнікі — абавязкова!). І хай канюшына абедзвюма! А то яно ж да брыдкага даходзіць. Юнак з Тулы («Звязда» ад 5.01.2011 г.) зацвікаўся: што гэта за краіна, дзе людзі адмаўляюцца ад роднай мовы, і што гэта за мова такая? Стаў

яшчэ ад іх, ад гэтых людзей, — распаўвадае Яўгенія Барысаўна, — яшчэ пачуць словы «коўдра», «студыя», «лазня», «воўна», а дзе аддзіцца (нават у аграгарадках той) — і ўсё: там ужо гавораць па-руску. Чаму? На мой погляд, прычына адна: беларуская мова — не прастыжная. Яна жыве яшчэ ў такіх вёсках дэкадны ў душы радкіх людзей. Ва ўсіх жа асціх... Хіба глыбока ў памяці, — аб маленстве, аб дзяцінстве...

Максім Танк у сваіх дзённіках раскажаў, як прыехаў адна гараджанка ў вёску на пахаванне, як галасіла над труной. Ён здзіўліўся: заўсёды ж гаварыла па-руску, а тут?.. Яно, роднае слова, жыло ў душы чалавечка. І прабілася — у цяжку гадзіну. А як жа зрабіць, каб жыло? Ці магчыма гэта, калі ў гарадах ім грэбуюць, калі ў канцэртах па-беларуску гукаць хіба дзве-тры песні, калі болей мовы нідзе не чуваць? «Хай сабе будзе двухмоўнае, — гаджаецца Яўгенія Барысаўна, — але ж беларуская — мова тыпуннай нацыі. Калі ёй не прыярытэт, — абраўцацца спадар Ліпень, — калі галоўнае «адказчык» (з вышэйшай адукацыяй, інжынер) выбіраў першы варыянт — «овёс».

Зрэшты, яго яшчэ можна зразумець і яму прабачыць, — чытаем у лісце. — Гэта мы дома на каналах смелія, а там — разгубіўся чалавек перад камерай і тым больш у самым пачатку гульні... Аднак такі ж самы адказ на гэтае пытанне далі яшчэ 16 (!) гульцоў з 50-ці!

Гэта, — робіць высновы наш пастаянны падлісчык, — свайго роду сацыялагічнае апытанне на тэму «роўнасці моў». Паводле яго і атрымліваецца, што, як мінімум, 31% (!) жыхароў Беларусі не ведаюць значэння самых элементарных беларускіх слоў. Не ведаюць, што такое канюшына, навошта яе Ясь касіў, што жала та дзяўчына (чым жала — і пагатоў!). А самае крыўднае, што ведаць не хочучы!

Таму я, — піша спадар Ліпень, — ніколі не асуджаю тых чытачоў, якія не прымаюць слоў «адсоткі», «наклады», «кіроўцы», «ходнікі» і г.д. Ім гэта можна прабачыць, хоць бы таму, што яны, ну, напэўна ж, чытаюць па-беларуску (мо, тую ж «Звязду»... Няхай і выпадкова), абраўцацца незразумелым, адстойваць свае, больш прывычныя для іх словы. Што датычыцца мяне, — я супраць новых ці даўно забытых старых нічога не маю. Хоць і лічу, што на гэтым, сённяшнім этапе намагаюцца не трэба ўводзіць нешта новае, дай бог захаваць стаўленне».

«...Рой думак ад старых і новых пісьмаў, — прызнаецца і Валерый Гаўрыш з Чавусаў. — Па-першае, хацеў бы, што называецца, паціснаць руку ўсім аднадумцам, людзям неаб'якавым, шчырым, усім, каго хвалюе месца роднай мовы ў нашым жыцці. Нас такіх, дзякаваць Богу, намала: гэта — падлісчыкі «Звязды», настаўнікі з усіх школ Беларусі, інтэлігенцыя, студэнты ўніверсітэтаў, якія выбралі вывучэнне беларускай мовы, іх выкладчыкі... Нас шмат. І, лічу, найлепшай абаронай, найлепшай падтрымкай для мовы будзе яе самае шырокае ўжыванне, падтрымка (сваім рублём) беларускіх

паэтаў і пісьменнікаў, беларускамоўных газет. А яшчэ я хацеў бы звярнуцца да тых, хто не прымае блізка нам па духу словы (мінак, лецішча, ходнікі, адсоткі і г.д.), сказаць, што я шмат перыёдыкі чытаю па-руску. Каб вы ведалі, колькі там незразумелых, непрыемных слоў, асабліва ў сферы эканомікі, інтэрнэт-прасторы, культуры, спорту (менеджар, прамоўтар, роўмінг, маркетынг, бізнес-вумен і г.д.). У рускай гэтыя словы маюць сінонімы. Аднак я ні разу не сустракаў, каб хто-небудзь абурэўся, што ўжываюцца не іх... Людзі неяк мірацца.

А вось з чым нельга... Не ведаю, як іншыя, я царпець не магу, калі сустракаю блізкіх і зразумелых слоў «вёска», «бэз», «жанчына», гавораць «дзярэнны», «сярэнь», «жэншына»... Не хачу нікога пакрыўдзіць, — прабаўцацца Валерый Мікалаевіч, — але скажу, што павага, любоў да слова прыходзіць, калі яго чытаеш, калі яго чуеш, калі ўжываеш. Таму і раўн бы пастаянна чытаць «Звязду», часопісы, кнігі. Што да раўнапраўя дзяржаўнага, то яго ў Беларусі, вядома ж, няма і не будзе, пакуль не зменіцца сумна вядомае «або» на «і». Бо цяпер патрабаваць ад тых самых радных, хоць бы сарка адсоткавы матэрыялаў на беларускай мове, справа марная. У рэдактары — усе падстава адказаць, што закон не забараняе друкаваць іх на рускай. А што абароніць мае правы як «спажывальца» газеты, калі я хачу на беларускай, пытанне рытарычнае. Выкажу яшчэ адну думку, — працягвае чытаць, — нашы ўніверсітэты

раўняюцца з нашымі сем'ямі. Некалі бацька, маці абавязкова клапаціліся, каб дзеці раслі здаровымі і працавітымі, каб паважліва ставіліся да продкаў, каб шанавалі іх звычкі і традыцыі. А значыць, і мову. Што ж зраза? Соф'я КУСЯНКА, в. Лучын, Рагачоўскай раён.

То чаму б Міністэрству адукацыі не падтрымаць ініцыятыву аб унясенні змяненняў у заканадаўства? Тады, глядзя, на каналах тэлебачання стануць больш беларускамоўныя перадачы (а гэта месцы для філолагаў-беларусаведў), памяняцца стаўленне да настаўнікаў мовы і літаратуры, палітыка, вытворцы прадукцыі будуць суправаджаць свае тавары інструкцыямі на дзюво мовах, а значыць, спатрэбяцца кансультацыі заводам і прадпрыемствам. Пакуль жа... Ці не ў якасці прыкладу таго, што пакуль, у адным з канвертаў абортка — ад «Настоящего Хозяйственного Мыла» (так і напісана ўсё з вялікай літары). Услед за пакупніком расшылі паглядзець, дзе ж яно зроблена? Высветлілася: у нас, у Беларусі. Але ж напісана ўсё (назва фірмы («Модум»), склад, тэрмін захоўвання, дата вырабы і іншае) на рускай, англійскай, нямецкай і ўкраінскай мовах. Беларускай — няма, наогул!

Як часта і ў жыцці. «У нас праз раённае радыёвяшчэнне была наладжана прамая лінія са старшынёй райвыканкама. Я, — напрыканцы ліста паведамляе той жа спадар Гаўрыш, — задаў сваё пытанне на беларускай мове. Кіраўні раённай верталі, не скажу, мяне зразумелі, але ж адказаў па-руску. А было б правільна, менавіта ўзаконіць: звярнуцца да кіраўніка, міліцыянера, чыноўніка, прадаўца, касіра і г.д. па-беларуску, адказ атрымаў лівай (абавязкова) на мове звароту. І не трэба будзе, як гэта зрабілі тыя ж прыбалты, нікікі замянаў на веданне мовы тыпуннай нацыі. А то пісьмовы адказ можа падрытваецца

раўняюцца з нашымі сем'ямі. Некалі бацька, маці абавязкова клапаціліся, каб дзеці раслі здаровымі і працавітымі, каб паважліва ставіліся да продкаў, каб шанавалі іх звычкі і традыцыі. А значыць, і мову. Што ж зраза? Соф'я КУСЯНКА, в. Лучын, Рагачоўскай раён.

То чаму б Міністэрству адукацыі не падтрымаць ініцыятыву аб унясенні змяненняў у заканадаўства? Тады, глядзя, на каналах тэлебачання стануць больш беларускамоўныя перадачы (а гэта месцы для філолагаў-беларусаведў), памяняцца стаўленне да настаўнікаў мовы і літаратуры, палітыка, вытворцы прадукцыі будуць суправаджаць свае тавары інструкцыямі на дзюво мовах, а значыць, спатрэбяцца кансультацыі заводам і прадпрыемствам. Пакуль жа... Ці не ў якасці прыкладу таго, што пакуль, у адным з канвертаў абортка — ад «Настоящего Хозяйственного Мыла» (так і напісана ўсё з вялікай літары). Услед за пакупніком расшылі паглядзець, дзе ж яно зроблена? Высветлілася: у нас, у Беларусі. Але ж напісана ўсё (назва фірмы («Модум»), склад, тэрмін захоўвання, дата вырабы і іншае) на рускай, англійскай, нямецкай і ўкраінскай мовах. Беларускай — няма, наогул!

Як часта і ў жыцці. «У нас праз раённае радыёвяшчэнне была наладжана прамая лінія са старшынёй райвыканкама. Я, — напрыканцы ліста паведамляе той жа спадар Гаўрыш, — задаў сваё пытанне на беларускай мове. Кіраўні раённай верталі, не скажу, мяне зразумелі, але ж адказаў па-руску. А было б правільна, менавіта ўзаконіць: звярнуцца да кіраўніка, міліцыянера, чыноўніка, прадаўца, касіра і г.д. па-беларуску, адказ атрымаў лівай (абавязкова) на мове звароту. І не трэба будзе, як гэта зрабілі тыя ж прыбалты, нікікі замянаў на веданне мовы тыпуннай нацыі. А то пісьмовы адказ можа падрытваецца

раўняюцца з нашымі сем'ямі. Некалі бацька, маці абавязкова клапаціліся, каб дзеці раслі здаровымі і працавітымі, каб паважліва ставіліся да продкаў, каб шанавалі іх звычкі і традыцыі. А значыць, і мову. Што ж зраза? Соф'я КУСЯНКА, в. Лучын, Рагачоўскай раён.

То чаму б Міністэрству адукацыі не падтрымаць ініцыятыву аб унясенні змяненняў у заканадаўства? Тады, глядзя, на каналах тэлебачання стануць больш беларускамоўныя перадачы (а гэта месцы для філолагаў-беларусаведў), памяняцца стаўленне да настаўнікаў мовы і літаратуры, палітыка, вытворцы прадукцыі будуць суправаджаць свае тавары інструкцыямі на дзюво мовах, а значыць, спатрэбяцца кансультацыі заводам і прадпрыемствам. Пакуль жа... Ці не ў якасці прыкладу таго, што пакуль, у адным з канвертаў абортка — ад «Настоящего Хозяйственного Мыла» (так і напісана ўсё з вялікай літары). Услед за пакупніком расшылі паглядзець, дзе ж яно зроблена? Высветлілася: у нас, у Беларусі. Але ж напісана ўсё (назва фірмы («Модум»), склад, тэрмін захоўвання, дата вырабы і іншае) на рускай, англійскай, нямецкай і ўкраінскай мовах. Беларускай — няма, наогул!

Як часта і ў жыцці. «У нас праз раённае радыёвяшчэнне была наладжана прамая лінія са старшынёй райвыканкама. Я, — напрыканцы ліста паведамляе той жа спадар Гаўрыш, — задаў сваё пытанне на беларускай мове. Кіраўні раённай верталі, не скажу, мяне зразумелі, але ж адказаў па-руску. А было б правільна, менавіта ўзаконіць: звярнуцца да кіраўніка, міліцыянера, чыноўніка, прадаўца, касіра і г.д. па-беларуску, адказ атрымаў лівай (абавязкова) на мове звароту. І не трэба будзе, як гэта зрабілі тыя ж прыбалты, нікікі замянаў на веданне мовы тыпуннай нацыі. А то пісьмовы адказ можа падрытваецца

раўняюцца з нашымі сем'ямі. Некалі бацька, маці абавязкова клапаціліся, каб дзеці раслі здаровымі і працавітымі, каб паважліва ставіліся да продкаў, каб шанавалі іх звычкі і традыцыі. А значыць, і мову. Што ж зраза? Соф'я КУСЯНКА, в. Лучын, Рагачоўскай раён.

...Поўнасцю згодны са спадаром Дубовікам з Бярэзіньчыны аб наспелай (бо адступачкай) шырокага абмеркавання Закона аб абароне роднай мовы. А яшчэ, каб адбыўся істотны зрух у справе яе ратавання, трэба наступныя календарны год аб'явіць годам роднай мовы. Яна варта таго, каб заняць пачэснае месца ў суквецці моў свету. Найперш славянскіх. В.А. НЕСІЯРОВІЧ, г. Лагойск.

то няхай жа хоць роўнасць будзе! Хай кожны тады ведае абедзве (а чыноўнікі — абавязкова!). І хай канюшына абедзвюма! А то яно ж да брыдкага даходзіць. Юнак з Тулы («Звязда» ад 5.01.2011 г.) зацвікаўся: што гэта за краіна, дзе людзі адмаўляюцца ад роднай мовы, і што гэта за мова такая? Стаў

яшчэ ад іх, ад гэтых людзей, — распаўвадае Яўгенія Барысаўна, — яшчэ пачуць словы «коўдра», «студыя», «лазня», «воўна», а дзе аддзіцца (нават у аграгарадках той) — і ўсё: там ужо гавораць па-руску. Чаму? На мой погляд, прычына адна: беларуская мова — не прастыжная. Яна жыве яшчэ ў такіх вёсках дэкадны ў душы радкіх людзей. Ва ўсіх жа асціх... Хіба глыбока ў памяці, — аб маленстве, аб дзяцінстве...

Максім Танк у сваіх дзённіках раскажаў, як прыехаў адна гараджанка ў вёску на пахаванне, як галасіла над труной. Ён здзіўліўся: заўсёды ж гаварыла па-руску, а тут?.. Яно, роднае слова, жыло ў душы чалавечка. І прабілася — у цяжку гадзіну. А як жа зрабіць, каб жыло? Ці магчыма гэта, калі ў гарадах ім грэбуюць, калі ў канцэртах па-беларуску гукаць хіба дзве-тры песні, калі болей мовы нідзе не чуваць? «Хай сабе будзе двухмоўнае, — гаджаецца Яўгенія Барысаўна, — але ж беларуская — мова тыпуннай нацыі. Калі ёй не прыярытэт, — абраўцацца спадар Ліпень, — калі галоўнае «адказчык» (з вышэйшай адукацыяй, інжынер) выбіраў першы варыянт — «овёс».

Зрэшты, яго яшчэ можна зразумець і яму прабачыць, — чытаем у лісце. — Гэта мы дома на каналах смелія, а там — разгубіўся чалавек перад камерай і тым больш у самым пачатку гульні... Аднак такі ж самы адказ на гэтае пытанне далі яшчэ 16 (!) гульцоў з 50-ці!

Гэта, — робіць высновы наш пастаянны падлісчык, — свайго роду сацыялагічнае апытанне на тэму «роўнасці моў». Паводле яго і атрымліваецца, што, як мінімум, 31% (!) жыхароў Беларусі не ведаюць значэння самых элементарных беларускіх слоў. Не ведаюць, што такое канюшына, навошта яе Ясь касіў, што жала та дзяўчына (чым жала — і пагатоў!). А самае крыўднае, што ведаць не хочучы!

Таму я, — піша спадар Ліпень, — ніколі не асуджаю тых чытачоў, якія не прымаюць слоў «адсоткі», «наклады», «кіроўцы», «ходнікі» і г.д. Ім гэта можна прабачыць, хоць бы таму, што яны, ну, напэўна ж, чытаюць па-беларуску (мо, тую ж «Звязду»... Няхай і выпадкова), абраўцацца незразумелым, адстойваць свае, больш прывычныя для іх словы. Што датычыцца мяне, — я супраць новых ці даўно забытых старых нічога не маю. Хоць і лічу, што на гэтым, сённяшнім этапе намагаюцца не трэба ўводзіць нешта новае, дай бог захаваць стаўленне».

«...Рой думак ад старых і новых пісьмаў, — прызнаецца і Валерый Гаўрыш з Чавусаў. — Па-першае, хацеў бы, што называецца, паціснаць руку ўсім аднадумцам, людзям неаб'якавым, шчырым, усім, каго хвалюе месца роднай мовы ў нашым жыцці. Нас такіх, дзякаваць Богу, намала: гэта — падлісчыкі «Звязды», настаўнікі з усіх школ Беларусі, інтэлігенцыя, студэнты ўніверсітэтаў, якія выбралі вывучэнне беларускай мовы, іх выкладчыкі... Нас шмат. І, лічу, найлепшай абаронай, найлепшай падтрымкай для мовы будзе яе самае шырокае ўжыванне, падтрымка (сваім рублём) беларускіх

паэтаў і пісьменнікаў, беларускамоўных газет. А яшчэ я хацеў бы звярнуцца да тых, хто не прымае блізка нам па духу словы (мінак, лецішча, ходнікі, адсоткі і г.д.), сказаць, што я шмат перыёдыкі чытаю па-руску. Каб вы ведалі, колькі там незразумелых, непрыемных слоў, асабліва ў сферы эканомікі, інтэрнэт-прасторы, культуры, спорту (менеджар, прамоўтар, роўмінг, маркетынг, бізнес-вумен і г.д.). У рускай гэтыя словы маюць сінонімы. Аднак я ні разу не сустракаў, каб хто-небудзь абурэўся, што ўжываюцца не іх... Людзі неяк мірацца.

А вось з чым нельга... Не ведаю, як іншыя, я царпець не магу, калі сустракаю блізкіх і зразумелых слоў «вёска», «бэз», «жанчына», гавораць «дзярэнны», «сярэнь», «жэншына»... Не хачу нікога пакрыўдзіць, — прабаўцацца Валерый Мікалаевіч, — але скажу, што павага, любоў да слова прыходзіць, калі яго чытаеш, калі яго чуеш, калі ўжываеш. Таму і раўн бы пастаянна чытаць «Звязду», часопісы, кнігі. Што да раўнапраўя дзяржаўнага, то яго ў Беларусі, вядома ж, няма і не будзе, пакуль не зменіцца сумна вядомае «або» на «і». Бо цяпер патрабаваць ад тых самых радных, хоць бы сарка адсоткавы матэрыялаў на беларускай мове, справа марная. У рэдактары — усе падстава адказаць, што закон не забараняе друкаваць іх на рускай. А што абароніць мае правы як «спажывальца» газеты, калі я хачу на беларускай, пытанне рытарычнае. Выкажу яшчэ адну думку, — працягвае чытаць, — нашы ўніверсітэты

раўняюцца з нашымі сем'ямі. Некалі бацька, маці абавязкова клапаціліся, каб дзеці раслі здаровымі і працавітымі, каб паважліва ставіліся да продкаў, каб шанавалі іх звычкі і традыцыі. А значыць, і мову. Што ж зраза? Соф'я КУСЯНКА, в. Лучын, Рагачоўскай раён.

То чаму б Міністэрству адукацыі не падтрымаць ініцыятыву аб унясенні змяненняў у заканадаўства? Тады, глядзя, на каналах тэлебачання стануць больш беларускамоўныя перадачы (а гэта месцы для філолагаў-беларусаведў), памяняцца стаўленне да настаўнікаў мовы і літаратуры, палітыка, вытворцы прадукцыі будуць суправаджаць свае тавары інструкцыямі на дзюво мовах, а значыць, спатрэбяцца кансультацыі заводам і прадпрыемствам. Пакуль жа... Ці не ў якасці прыкладу таго, што пакуль, у адным з канвертаў абортка — ад «Настоящего Хозяйственного Мыла» (так і напісана ўсё з вялікай літары). Услед за пакупніком расшылі паглядзець, дзе ж яно зроблена? Высветлілася: у нас, у Беларусі. Але ж напісана ўсё (назва фірмы («Модум»), склад, тэрмін захоўвання, дата вырабы і іншае) на рускай, англійскай, нямецкай і ўкраінскай мовах. Беларускай — няма, наогул!

Як часта і ў жыцці. «У нас праз раённае радыёвяшчэнне была наладжана прамая лінія са старшынёй райвыканкама. Я, — напрыканцы ліста паведамляе той жа спадар Гаўрыш, — задаў сваё пытанне на беларускай мове. Кіраўні раённай верталі, не скажу, мяне зразумелі, але ж адказаў па-руску. А было б правільна, менавіта ўзаконіць: звярнуцца да кіраўніка, міліцыянера, чыноўніка, прадаўца, касіра і г.д. па-беларуску, адказ атрымаў лівай (абавязкова) на мове звароту. І не трэба будзе, як гэта зрабілі тыя ж прыбалты, нікікі замянаў на веданне мовы тыпуннай нацыі. А то пісьмовы адказ можа падрытваецца

ВЯРТАННЕ КІЁСКАЎ НА ПРЫПЫНКІ ГРАМАДСКАГА ТРАНСПОРТУ ў МІНСКУ НЕ РАЗГЛЯДАЕЦЦА

Пра гэта журналістам заявіў на прэс-канферэнцыі на выніках працы сталічнай гандлёвай сферы **Уладзімір КАЛТОВІЧ, намеснік старшыні Мінгарвыканкама:**

— Устаноўка кіёскаў у тым выглядзе, якім гэта было раней, не разглядаецца. Мы развіваем драбнарознічную сетку (прыбудовы каля рэстаранаў на летні сезон), на прыпынках у нас знаходзіцца 654 аб'екты драбнарознічнага гандлю «Белсаюздруку», «Белшопы» і «Мінстранса». Маркую, што «Белсаюздруку» павінен развіваць сваю сетку кіёскаў. Мы гатовыя гэта разглядаць, можна дапоўніць іх асартыментам бакалейнымі вырабамі, печывам, шакаладам і гэтак далей. Вядома, калі будуць нармальныя ўмовы захоўвання, — лічыць Уладзімір Калтовіч.

Па яго словах, каля 95% усіх п'ятынаў у парушэнні санітарнага рэжыму, якіх ёсць тавару і адсутнасцю дакументаў на тавар была звязана якраз з кіёскамі на прыпынках.

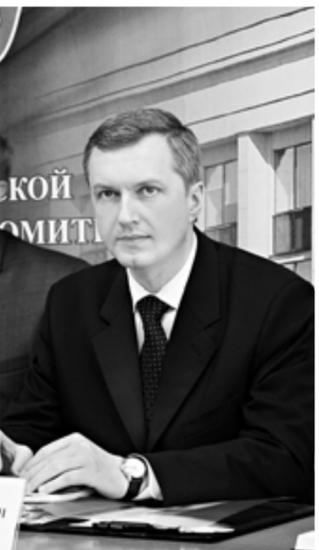
— Вось, напрыклад, разглядалі на спецыяльнай камісіі адзін з факту канфіскацыі цыгарэт без дакументаў. У кіёску працуе шматдзятная маці і прасіць, каб не пабуйлялі ліцэнзіі, бо тады не будзе сродкаў для існавання. Сядзіш і думаеш: што рабіць? А потым падмаевай гісторыю, і аказваецца, што гэта не першы такі выпадак, а трэці за апошнія некалькі гадоў...

Уладзімір Калтовіч перакананы, што 80% аб'ёмаў абароту кіёскаў на прыпынках грамадскага транспарту рабілася за кошт рэалізацыі цыгарэт і піва:

— Калі мы зачынілі кіёскі, то ў нас на 15% вырас аб'ём рэалізацыі піва ў рознічны. А калі ўвёлі кантрольныя маркі на піва, то афіцыйны яго імпорт вырас у 5 разоў! Можна сабе ўявіць той аб'ём цэнавога рынку, калі так вырас афіцыйны імпорт? Дык я задаю пытанне: навошта нам кіёскі? Што мы там збіраемся прадаваць?

Але, як кажуць у народзе, варона з куста, а другая на куст, таму Мінгарвыканкам пашырае сеткі крам і аб'ектаў грамадскага харчавання пакараваў даступнасці. Як адзначыў Уладзімір Калтовіч, асабліва гэта актуальна для новых мікрааэраў Каменнай Горка, Брыльвічы, Міхалова, Дружба, Дамброўка, дзе шчыльна жылёвая забудова і мала аб'ектаў гандлю і бытавога абслугоўвання. З 69 зваротаў інвестараў ва ўпраўленне тавару і паслуг Мінгарвыканкама 28 утрымлівалі якраз прапановы па будаўніцтве сетак аб'ектаў пакараваў даступнасці (ад 5 да 100 аб'ектаў). Пляцоўкі для іх размяшчэння будуць прадастаўляцца праз аўкцыёны.

Практыка паказвае, што напалупнаснасць бюджэту ад аўкцыёнаў істотная. Напрыклад, мы прадвалі дзве пляцоўкі, і бюджэт толькі за права арэнды атрымаў 2,8 мільярда за першай і 2,2 мільярда за другой. Ды што казаць, нават за права заключэння арэнды пляцоўкі ў 4 квадратныя метры для продажу папкорку і салодкай ваты ў сталічным заапарку адзін прад-

Уладзімір Калтовіч, намеснік старшыні Мінгарвыканкама

прымальнік заплаціў 80 мільёнаў рублёў! Задача напалупнаснасць стайць да статкова востра, і сёлета мы ўжо дробнагандлёвую сетку перавядзем на аўкцыёны, — сказаў Уладзімір Калтовіч і дадаў, што ў гэтым годзе прадугледжана павялічэння ў Мінску колькасць сезонных кропак драбнарознічнага гандлю, а выйграннае на аўкцыёне права на заключэнне дагавору арэнды будзе дзейнічаць на працягу 5 гадоў: — З аднаго боку, мы напалупнаснасць бюджэту, а з іншага — мы развіваем тую ж прадрывальнасць людзей, якія хочучы зарабіць.

Пры гэтым варта адзначыць: магазіны ці кавярні каля свайго аб'екта летам могуць арганізоўваць вынасны гандаль і без аўкцыёнаў. Перад тым як распусціць «аўкцыённую» схему на ўсе аб'екты дробнай розніцы, яна была абкатаная Мінгарвыканкамам летас на аб'ектах па рэалізацыі квасы і плодаагароднінай прадукцыі. За кошт яе прымянення сталічны бюджэт дадаткова атрымаў 3,6 мільярда рублёў. Усяго ж, па словах Уладзіміра Калтовіча, на звестках на 1 студзеня, сталіца атрымала каля 32 мільярдаў рублёў за права заключэння дагавораў арэнды зямельных участкаў.

Арыенцір для Мінска — 600 кв. м гандлёвай плошчы на тысячу жыхароў

Разам з развіццём дробнага гандлю сталічныя ўлады не забываюць і пра буйны: у Мінгарвыканкаме распрацавана схема размяшчэння аб'ектаў з гандлёвай плошчай больш за 3,5 тысячы квадратных метраў. На гэтай схеме прысутнічаюць 28

існуючых буйных гандлёвых кропак, 17 — якія будуць, і 42 — якія праектуюцца, і 8 — якія толькі прапануюцца інвестарам для будаўніцтва. Усяго, па словах Уладзіміра Калтовіча, да канца 2015 года агульная колькасць буйнафарматных гандлёвых аб'ектаў у сталіцы не павінна быць больш за 95 адзінак.

Усяго ж на сёння ў Мінску функцыянуе 3149 магазінаў, 1900 аб'ектаў грамадскага харчавання і 43 гандлёвыя цэнтры. Такім чынам, на кожную тысячу жыхароў сталіцы прыходзіцца 346,2 квадратнага метра гандлёвай плошчы і 24 месцы ў аб'ектах грамадскага харчавання, што вышэй, чым зацверджаны сацыяльныя стандарты (яны складаюць 320 квадратных метраў і 22 месца на тысячу жыхароў адпаведна). Прычым у цэнтральнай частцы горада сітуацыя значна лепшая — там на тысячу жыхароў прыходзіцца 600 квадратных метраў гандлёвай плошчы і 60 месцаў у аб'ектах грамадскага харчавання.

— На перыяд 2011-2015 гадоў перад горадам стайць задача давесці агульную гарадскую забяспечанасць гандлёвымі плошчамі да 600 квадратных метраў на тысячу жыхароў, а забяспечанасць месцамі ў аб'ектах грамадскага харчавання — да 40 месцаў. Менавіта такія паказчыкі дазваляць забяспечыць належныя сэрвісы для нашага насельніцтва, — перакананы намеснік старшыні Мінгарвыканкама Уладзімір Калтовіч.

Таксама павінна павялічыцца ў сталіцы і колькасць атэляў — праўда, тут сталічныя ўлады арыентуюцца не на 2015, а на 2014 год, што тлумачыцца запланаваным чэмпіянатам свету па хакеі. Як расказаў журналістам Уладзімір Калтовіч, сёння пад будаўніцтва атэляў у Мінску адведзена 60 пляцовак, а на сямі атэлі ўжо будуць:

— Сёння ў нас 28 атэляў з агульнай колькасцю ў 3,2 тысячы нумароў, рознічных на 5,6 тысячы месцаў. 11 атэляў сертыфікаваны на катэгорыі ад 2 да 5 зорак. Такім чынам, паказчык забяспечанасці нумарамі ў атэлях складае 4 месцы на тысячу жыхароў. Гэта недастаткова, таму, згодна з генеральным планам развіцця, мы плануем да 2015 года давесці гэты паказчык да 10 месцаў на тысячу мінчан, — паведаміў Уладзімір Васільевіч.

Тавараабарот, у цэлым, вырас, але айчынны тавару стала прадавацца трохі менш

Наогул жа за студзень—лістапад прадрывальнасці сталічнага гандлю былі атрыманы 252 мільярды чыстага прыбытку, узровень рэнтабельнасці склаў 1,9%. З больш высокай рэнтабельнасцю спрацавалі аб'екты грамадскага харчавання — 4,3%, чысты прыбытак у гэтай сферы склаў 22,6 мільярда рублёў. Пры гэтым толькі 8,8% ад усіх гандлёвых арганізацый — стратныя: іх колькасць, як адзначыў

Уладзімір Калтовіч, скарачаецца — з 39 у 2009 годзе да 30 у 2010 годзе.

Агульны тавараабарот Мінска за 2010 год склаў 20 трыльёнаў 997 мільярдаў рублёў (гэта 30% ад агульнарэспубліканскага тавараабароту), што больш на 18,3% у параўнанні з 2009 годам (у супастаўляемых цэнах).

— Летась доля продажаў тавараў айчыннай вытворчасці ў агульным аб'ёме тавараабароту склала 63,7%, у тым ліку па харчовых — 77,3%, па нехарчовых — 49,6%, — паведаміў Уладзімір Калтовіч.

Усяго ў сталічным гандлі і грамадскім харчаванні было занята 84,7 тысячы чалавек, што складае каля 8% ад усіх занятых у эканоміцы Мінска. Сярэдні заробак у гэтай сферы за студзень—снежань 2010 склаў 1,411 млн рублёў, а ў снежні — 1,774 мільёна.

Бульбы па 2020 рублёў за кілаграм хопіць усім

Не абышоў увагай Уладзімір Калтовіч і стабілізацыйныя фонды гараднін, створаныя сёлета. На сёння яны расходуюцца па графіку, і астаткі бульбы складаюць 14,8 тысячы тон, а буркоў, морквы, капуста і цыбулі — 13,2 тысячы тон.

— Сёння можна з упэўненнасцю сказаць, што стварэнне стабілізацыйных фондаў — абсалютна правільная пазіцыя, — лічыць Уладзімір Калтовіч. — Гэта садавінчае стрымліванне цені і забяспечэнне прадукцыі тых людзей, якія не могуць дазволіць сабе набыць прадукты харчавання па высокіх цэнах. Мы ўсталявалі граничныя ценны і з лістапада па студзень іх не мянялі — напрыклад, граничная цана бульбы была на ўзроўні 1850 рублёў за кілаграм. Потым, з уплывам сітуацыі на рынку, мы перагледзелі гэтыя паказчыкі і павялічылі цану той жа бульбы да 2020 рублёў — на сёння гэта граничная рознічная цана. Што тычыцца іншай агародніны, то для капусты граничная цана складае 2610 рублёў, для морквы — 2130, для сталовых буркоў — 1760, для цыбулі — 2770 рублёў, — сказаў Уладзімір Васільевіч і дадаў, што па астатніх групах тавараў дэфіцыту няма і за справядлівы перыяд не паступіла ніводнай скаргі на адсутнасць якага-небудзь тавараў.

— Вы памятаеце, што ў верасні быў прэзідэнт па адсутнасці грэцкіх крупу ў некаторых гандлёвых прадпрыемствах, але сёння сітуацыя наладзілася — грэчка ў магазінах ёсць. Праўда, цана на яе высокая, але вы ведаеце, што айчыныя вытворцы забяспечваюць рынак толькі на ўзроўні 30-35%, а астатняя грэчка завозіцца ў краіну. Па нашых аперацыйных звестках, Украіна прыняла рашэнне аб скарачэнні экспарту грэцкіх крупу, расійскія вытворцы патрабуюць перададзату, таму таксама не хапае грэчкі. Таму мы залежым ад знешніх вытворцаў, і таму такая высокая цана. Але грэчка сёння ў нашых крамах ёсць, — сказаў Уладзімір Калтовіч.

Павел БЕРАСЕЎ.

Заватуюкі мастака

Брат і ўсмешка

«Я так доўга прымаў прафесійную маску буфетчыка за сяброўскую ўсмешку, што цяпер не хочацца заходзіць у гэтую кавярню...», — кажа мне брат, і мы крочым далей. Кавярняў, дзякуй богу, цяпер у Мінску хапае.

Разанаў і поўня

На літаратурнай вечарыне Галубовіча ў мяне забалела галава. Забалела так моцна, што я ледзь дачакаўся свайго выступу, працягнуў верш «Электрык» і сышоў. Над горадам вісела поўня, падобная да таблеткі спазмалгону. Я праглынуў спазмалгон і зайшоў у букнінстычную краму «Вянок», каб там дачакацца ўздзянення блесушыльнай пігулкі. Дачакаўся, выйшаў у вечаровую прахалоду, пайшоў дамоў і на дарозе сутыкнуўся з Разанавам, які шыбаваў з вечарыні Галубовіча на вечарыню Надсана. Алеся Разанаў праналаваў адрываць Надсана разам. Я адмовіўся, спаслаўшыся на галаўны боль. «Галава баліць ад таго, што аддаў, ці ад таго, што ўзяў?» — «Вядома, ад таго, што аддаў шмат...» Мы ішлі праз сквер, дзе я шторанцы бегаю. Над чорнымі клёнамі ў срэбных карунках лёгкіх абложкаў плыла спазмалгонная поўня. «Гэта Ваша поўня!» — сказаў я Алеся. «Чаму гэта мая поўня?» — «Каб не вы, я б пайшоў другой дарогаю, пайшоў бы пад ліхтарыма, па вуліцы, і поўні не пабачыў бы...» Каля метра ў мяне завануў тэлефон. Разанаў плынуў мяне далей і на плячы і сказаў: «Слухай сваё. І дадасца...» Званіў Харэўскі з размоваю пра шэдэўры.

Тулон і пазыкі

Ён пазычае ў каго толькі можа і колькі зможа. Тулон пазычае грошы. Пазычаў і пазычае ад драбязы на каробку з запалкамі да сумы на закупку фургона з цыгарэтамі. Ён пазычае з таемным разлікам не вяртаць пазыку. Пазычыўшы, Тулон радуецца, нібыта не пазычыў, а зарабіў. Усіх людзей ён падзяляе на тых, у каго пазычыў максімум, і тых, у каго яшчэ плануе пазычыць яшчэ да ўжо пазычанага. Людзей, у якіх пазычыльнік не выклічыў грошы, для яго не існуе. Праз сваю заганы пазычыльнасці Тулон шмат чаго страціў у жыцці. Азартны чалавек — неясны, а пазычыльнік, безумоўна, азартны. За азартнасці і нявернутыя грошы Тулона не любяць. За нявернутыя пазыкі яго абражаюць і зневажаюць, білі, б'юць і будуць біць. Яго выкідалі і будучы выкідаць з працы... Але спартовае мінулае паспяховага боксёра загартвала Тулона. Ён умее трымаць удары. Ён трымае удары і хлуціць. І кожны раз ён ілжа, абцячочы ў хуткім часе вярнуць напавычанае. Калі нехта са знаёмых памірае, а Тулон, як высветлілася, не паспеў у таго нобжчыка пазычыць пару рублёў, ён пафасна кажа: «Добра, што ні я, ні яму, ні ён мне нічога не внаваталі!»

Нінка і метро

Яна злая, і таму я называю яе Нінка. Можна да некага яна ставілася добра, можа нехта называў яе Ніна, Ніначка, Ніночка, Нінуля, Нін... А я заўжды кажу на яе Нінка. І тады, калі мы разам хадзілі ў мастаковую вуліцу, і тады, калі разам пакупілі ў тэатральна-мастацкі інстытут, і пазней — да самага да сёння. З Нінкаю Бялявіч я ніколі не сябраваў, але вядома пра яе шмат, бо яна любіла і ўсё яшчэ любіць хадзіць у госці да маёй мамы. Цяпер Нінка жыве ў Амерыцы, носяць бэльгійскія і робіць выгляд шчаслівай жанчынкі. Яна мне нават даслала фотаздымак з Лос-Анджэлеса, адкуль я і вёдаю пра колер штонкаў. Яна прасіла перадаць маёй

маме, што ў Амерыцы ёй жывецца добра. Так я і паверыў! Жыве Нінка з нейкім дзедам... Яе справа. Але, атрымаўшы амерыканскі здымак з беладушай Нінкаю, я згадуў сваю сустрэчу з Нінкаю ў мінскім метра, на станцыі «Парк Чалюскаў». Забягаю я ў метро і ба-чу: Нінка ў чорнай форме метрапалітэннай глядзючы сядзіць у шклянкой будачцы, што стаяць каля турнікетаў. «Нінка, ты што тут робіш?» — «Працую!» Нінка запунцавала ўся, толькі вочкі засталіся блакітна-ледзянымі. «Тут, у метро? Ты дзесяць гадоў на мастака вучылася, каб залезці ў гэтую будку?» — «Тут заробак нармальны плаціць і кватэру паабяцалі даць!» Кватэру Нінчы далі. Яна ў ёй і жыла са сваімі дзвума сынамі, ажно пакуль у Амерыку не з'явілася. З'явіўся ў Амерыку да нейкага там дзеда Нінчы было проста, гэта ж нават працей, чым пасла дзесяцігадовай вучобы на мастака-графіка пайсці глядзючай у метро. Часам мне было шкада Нінку. Мне было шкада яе, калі выйшла замуж за п'янтоса Хацановіча. Было шкада, калі кінула мастацтва... Але найбольш я шкадаваў Нінку, калі ў яе памёр ад грыпу старэйшы сын. Малодшага Нінка звезла ў Штаты, а старэйшы застаўся ў кватэры, дадзенай за працу ў метрапалітэне. П'янтоса свайго Хацановіча Нінка яшчэ раней кінула і выгнала з дому. Старэйшы сын жыве з жанчынаю, якая нарадзіла хлопчыка. Унук Нінкі нарадзіўся неўзабаве пасля бацькавай смерці. Нінчы даяволя прыляццець з Амерыкі і перапісаць кватэру на свайго ўнука. Фармальна яна магла забраць кватэру; не забрала, падавала яе маладой мамцы. Можна Нінка і не такая злая, як мне падаецца? Але для мяне яна ўсё адно Нінкаю была і Нінкаю застаецца. Нінкаю завуць маю маці.

Падарванія дамы

Калі ў Маскве зноў падарвалі дом, я ў Мінску бачыў чалавека, які радаваўся выбуху. Ён радаваўся распачатай вайне. Радаваўся натуральна, без сплінага блюзерства і тэатральнага тварабства. Есць людзі, якія не уяўляюць звалючы чалавецтва без баявых дзеянняў. Такіх шмат. Яны радаваліся, глядзячы на ўрэзанне амерыканскіх мхарацкоў, радаваліся распедам пра падарванія маскоўскай дамы, яны не хавалі свайго захаплення тэарыстычнымі і вайсковымі дзеяннямі. Такіх людзей у нашым грамадстве, выхаваным на гісторыі вайны, шмат.

Норвід і «прыгажосць»

Характарыстыка «прыгожы» ў прайздывым мастакоўскім асяроддзі забаронена. Скажаць на чалавека, з'яў або рэч, што яна прыгожая, значыць занізіць яе і апошліць, далучыць да прымытнай каштоўнасці. Таму мастакі і табуявалі слова «прыгожы», дадаўшы яго да плоймы пошасных мацюкоў. Але мацюк таму і мацюк, што выразны і звяртае на сябе ўвагу. Баць у Цыпрыяна Норвіда: «Што ты ведаеш аб прыгажосці? Яна з'яўляецца формай любові...» Так. Сапраўды прыгажосць з'яўляецца і формай любові, і формай кахання. А яшчэ чы доўдна ведаем, што любую сляпа, і мы скажона бачым аб'екты свайго захаплення. Нават Норвід не разбітваў характарыстыку «прыгожы», але ён у сваім намаганні быў значна лепшы за шматлікіх астатніх.

Р.С. Каб я шанаваў трасянку, дык ганарыўся б сваім прыдуманым слоўцам «прыгажосць». Але не люблю я трасянку і трасяночкіх паэтаў, як і тых не люблю, хто па дзесяці разоў за адну размову скажа «прыгожа».

Адам ГЛОБУС.

У сусветным вэб-рэйтінгу ВНУ беларусы трапілі ў ТОП-1500

3 гадоў

УСТУДЗЕНІ Webometrics апублікаваў новы сусветны рэйтынг універсітэтаў. Сярод беларускіх ВНУ самая высокая рэйтынгавая пазіцыя — у Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (1474 месцы).

Трэба адразу заўважыць, што стаўленне да сусветных рэйтынгаў універсітэтаў — зусім неадзначнае, і ўзнікненне жорсткіх спрэчак вакол з'яўлення чарговага топ-100 ці топ-500 вельмі часта выклікае жорсткія спрэчкі. Скептыкі сцвярджаюць, што сусветныя рэйтынгі нярэдка складаюцца ў камерцыйных мэтах і з'яўляюцца адным з важнейшых маркетынгавых інструментаў. Часта складаюцца той ці іншым рэйтынг, даследчыкі могуць рабіць яго на заказ. Чым вышэйшы рэйтынг у ВНУ — тым вышэйшы і яго «рыначны кошт». Аднак ёсць меркаванне, што з'яўленне глабальных рэйтынгаў мае пад сабой больш сур'ёзныя прычыны, звязаныя са змяненнямі, якія адбываюцца ў сектары вышэйшай адукацыі па ўсім свеце. Адна з такіх прычын — глабалізацыя эканомікі і павышэнне мабільнасці выкладчыкаў і студэнтаў.

Другая — з'яўленне новых ВНУ ў адказ на павышэнне попыту на адукацыю. А паколькі ў такіх ВНУ яшчэ няма свайго гісторыі, акадэмічных традыцый і дзелавой рэпутацыі, яны больш за іншыя зацікаўлены ў тым, каб распаўсюдзіць пра сябе інфармацыю, прычым данасці яе да максімальна шырокай аўдыторыі. Да таго ж і ўрады многіх краін разглядаюць наяўнасць на сваёй тэрыторыі вядомых універсітэтаў ці ўніверсітэтаў сусветнага класа ў якасці важнага элемента рэпутацыі краіны ў свеце і прыцягнення замежных інвестыцый і тэхналогій.

У адрозненне ад іншых міжнародных рэйтынгаў універсітэтаў (брытанскага, амерыканскага, тайваньскага), якія абапіраюцца на характарыстыкі навуковай эліты, колькасць прафесарска-выкладчыцкага складу, перамогі студэнтаў на міжнародных студэнцкіх алімпіядах, колькасць пасведчанню аб адкрыцці і патэнту на вынаходніцтвы, узровень забяспечанасці ВНУ рэсурсамі, характарыстыкі вучэбна-лабараторнай базы ВНУ і г.д., праект Webometrics ранжыруе прысутнасць ВНУ ў сусветным паўцінні, ацэньвае, так

бы мовіць, «бачнасць» ВНУ ў сусветнай адукацыйнай прасторы. Галоўная мэта праекта — садавінчае вэб-публікацыям універсітэтаў, якія не толькі больш танна срадаваў на друкаваную прадукцыю, але і маюць больш шырокую аўдыторыю.

Высокая ацэнка ўніверсітэцкага вэб-сайта сведчыць аб палітыцы заахоўвання новых тэхналогій і наяўнасці рэсурсаў на сваёй іх развіцця. Індикатары рэйтынгаў вымяраюць аб'ём, нагляднасць і папулярнасць вэб-старонкі сайта ВНУ. Асабліва ўвага надаецца вынікам навуковых даследаванняў на аснове інфармацыі, якая ўтрымліваецца ў анлайн-базы публікацый, манарграфіях, дысертацыях, артыкулах, справаздачах, дакладах і на канферэнцыях. Вялікае значэнне мае і інфармацыя аб курсах, семінарах, практыкумах, электронных бібліятэках, базам звестак і г.д. Улічваюцца персанальныя ўнёскі навукоўцаў і творчых калектываў, а таксама агульная інфармацыя аб ВНУ, якое падраздзяляльна і супрацоўніках.

Агульны паказчык рэйтынгаў Webometrics вызначаецца суміраваннем узважаных у працэнтах значэнняў чатырох індикатараў: S (Size) — колькасць старонак, якасць фіксуецца пошукавымі сістэмамі Google, Yahoo, Live Search, Exalead.

V (Visibility) — колькасць унікальных знешніх спасылкаў ад Yahoo, R (Rich files) — «насычаная» файлы, прадстаўленыя ў фармаце pdf, ps, doc і ppt. Sc (Scholar) — навуковыя даклады (дакументы, даклады, публікацыі), якія ўтрымліваюцца ў базе Google Scholar.

Першыя 10 месцаў у апублікаваным у студзені 2011 года рэйтынг Webometrics займаюць амерыканскія ўніверсітэты. Узначальнае яго Масачусэцкі тэхналагічны ўніверсітэт, а другое і трэцяе месцы займаюць Гарвард і Стэнфард.

З расійскіх ВНУ самую высокую пазіцыю (386 месца) заняў Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя М. Ламаносава, а сярод украінскіх — 1443 пазіцыя ў Львоўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Івана Франка.

Рэйтынг беларускіх універсітэтаў выглядае наступным чынам: у Градзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта — 2441 пазіцыя ў сусветным

рэйтінгу, у БДУІР — 2994 месца, Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта — 4000 месца, БелМАПА — 4503, Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта — 5662 пазіцыя, Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта — 5692, Акадэміі паслядыпломнай адукацыі — 5845 пазіцыя. Усяго ў рэйтынг 12 тысяч сусветных ВНУ аказаліся 36 беларускіх навуковых устаноў. Аднак большасць з іх размясціліся ў рэйтынг у шостай, сёмай, восьмай, дзявятай, дзясятай тысячы...

Праўда, не трэба скідаць з рахункаў і тую акалічнасць, што вялікае значэнне мае моўны фактар: большасць старонак у інтэрнэце — на англійскай мове. На старонкі на іншых мовах спасылаюцца намянога радзей. Разам з тым любая ВНУ можа дабіцца істотнага прасоўвання ў рэйтынг Webometrics пры адпаведным карктаванні свайго вэб-палітыкі. Ва Украіне, напрыклад, сродкі масавай інфармацыі ўспрынялі як паразу той факт, што ніводная з украінскіх ВНУ не змгла прабіцца ў першую тысячу сусветнага вэб-рэйтінгу Webometrics...

Надзея НІКАЛАЕВА.

У СТАЛІЦЫ СЁЛЕТА ПЛАНУЕЦЦА АДКРЫЦЬ ГАРАДСКІ ДОМ ПРАДПРЫМАЛЬНІЦТВА

на вуліцы Чапаева, яго агульная плошча складае больш за 3000 квадратных метраў. Гэта будзе першы ў рэспубліцы падобны аб'ект. Тут прадрывальнікі, якія пачынаюць свой бізнес, за невялікую плату атрымаюць памішанні, юрыдычны адрас і зарэгіструюць прадпрыемства. Акрамя таго, ім будуць прадастаўляцца метадычная і юрыдычная дапамога, бухгалтарскія і сакратарскія паслугі. У гэтым годзе ў кожным раёне сталіцы плануюцца адкрыць вытворчыя бізнес-інкубатары. Раёны адміністрацыі цяпер рыхтуюць прапановы па арганізацыі такіх структур. Інкубатары вытворчага малага прадрывальніцтва змогуць размяшчацца на базе вытворчых плошчаў прадпрыемстваў, якія не выкарыстоўваюцца або выкарыстоўваюцца неэфектыўна.

Святлана ФРАЛЯНКОВА, «Мінск—Навіны».

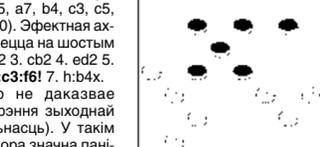
СВОЙ ПОЧЫРК

Кандыдат у майстры спорту з Гродна Міхал Стэфановіч у шашаннай кампазіцыі мае свой почырк: шукае на 64-клетанай дошцы родкія ахвяры дамкі. Пазнаёмца з яго чаровай знаходкай:

Белыя: b2, b6, c1, e1, e3, f2, g1, h2 (8). Чорныя: a5, a7, b4, c3, c5, d4, e7, g5, g7, h8 (10). Эфектная ахвяра дамкі адбываецца на шостым ходзе: 1. h3 2. g2 3. cb2 4. ed2 5. gh4 6. h4f6:d8:a5:c3:f6! 7. h:b4x.

Аўтарскі-14/7 Міжнародны майстар Віктар Шульга (Мінск) працягвае яго свайго камбінацыйнай праблемай:

Белыя: b2, b6, c1, e1, f2, g3, h2

ШАШКІ

Пад рэдакцыяй міжнароднага

ЗВЯЗДА 9 лютага 2011 г.

ПАЖЫЛЯ БРЫТАНКА ЗЫЛА БАНДЫТАЎ СУМАЧКАЙ

Пажыля жыхарка Вялікабрытаніі прадухіліла рабаванне ювелірайн краны ў горадзе Нортгемптан, разганяўшы бандытаў пры дапамозе сваёй сумачкі. Здэйсціць рабаванне ювелірайн краны ў цэнтры Нортгемптана ўдзень вырашылі шасцёра бандытаў. Яны прыехалі да гандлёвай кропкі на маторолерах і пачалі разбіваць кавалдамі шкляныя дзверы і вітрыны ювелірайнага цэнтры. Большасць з прахожых, якія былі сведкамі дзеянняў зламчыкаў, вырашылі не ўмешвацца. Аднак пажыля жанчына, якая ўбачыла, што адбываецца, кінулася да злочынцаў, схопіла сваю сумачку дзвюма рукамі і пачала біць ёю рабаўнікоў, якія ніяк не чакалі такога адпору ад сталага чалавека, і праз некалькі секунд вырашылі пакінуць месца здарэння. Злочынцы селі на маторолеры (на іх рабаўнікоў чакалі іх саўдзельнікі) і паспрабавалі ўцячы. Тым не менш аднаго з іх змаглі затрымаць відэаочы здарэння, а яшчэ траіх праз некалькі хвілін арыштавала паліцыя. Двум злочынцам удалося ўцячы.

Надаўна таксама ў Вялікабрытаніі адбыўся іншы падобны выпадак. У горадзе Слаў графства Беркшыр 74-гадовы пенсіянер паспрабаваў затрымаць банду зламчыкаў, якія выкралі з прыпаркаванага аўтамабіля дакументы. Калі пенсіянер заўважыў, што адзін са зладзейў спрабуе ўцячы на веласпедзе, ён накіраваў свой skutар у веласпед, пазбавіўшы хулігана магчымасці з'ехаць. Пажылы брытанец зваліўся са skutара, але не пацярпеў. Злочынцам удалося збегчы, аднак супрацоўнікі следчага ведамства падзякавалі пенсіянеру за праяўленую адвагу.

АМЕРЫКАНКА ПАЎГОДА АБ'ЯДАЛАСЯ МЫЛАМ І ПРАЛЬНЫМ ПАРАШКОМ

На працягу паўгода 19-гадовая Тэмпест Хендэрсан, жыхарка Фларыды, з'ядала да пяці кавалкаў мыла на тыдзень, не грэбуючы і пральным парашком.

Са слоў дзяўчыны, упершыню паспрабаваўшы пральны парашок, яна знайшла яго незвычайна смачным — сапёным і салодкім адначасова. Таксама ёй вельмі спадабаўся смак злёгнага мыла: стоячы пад душам, яна злізвала пену са сваёй скуры. Аб'ядаючыся мылам, Тэмпест адчувала сябе чысцейшай, чым тады, калі «проста» прымала ванну. Калі Хендэрсан, нарэшце, знайшла ў сабе сілы звярнуцца да лекара, ёй было дыягнаставана рэдкае псіхічнае расстройтва — PICA (скажоны апетыт). Пакуючыся на гэтакое расстройтва, людзі ядуць манеты, крайдку, бастрыяны і іншыя неадпаведныя ежы.

тарэйкі, вугаль. Часам PICA назіраецца ў цяжарных жанчын, аднак у гэтым выпадку «скажоны апетыт» тлумачыцца недахопам кальцыю ў арганізме.

На думку ўрачоў, прычынай узнікнення гэтага псіхічнага расстройтва ў Хендэрсан стаў стрэс, перажыты дзяўчынай: яе бой-фрэнды вырашылі парваць усе адносіны з ёй, а сама Тэмпест апынулася далёка ад сваёй сям'і, паступішы ў каледж. Цяпер яна вярнулася дадому, дзе над нагляданам маці і дактароў спрабуе пазбавіцца ад сваёй «мыльнай залежнасці». Калі ў яе з'яўляецца жаданне адкусіць кавалачак ад бруска мыла, яна паводзе парады псіхалагаў, успамінае пра што-небудзь добрае. Аднак у доме сямейства Хендэрсан больш не карыстаюцца ні мылам, ні парашком — толькі вадкімі мыйнымі сродкамі. Паводле слоў Тэмпест, у яе чамусьці не ўзнікае жадання паспрабаваць вадкі «далікатэс».

ПУДЗЕЛЯ ЗАБІЛІ ЗА НЕАПЛАЧАНЫ ГАСПАДЫНЯ ПДАТАК

Рашэнне ўлад швейцарскага мястэчка Рэканвіль забіць жывёлу выклікала буру абурэння сярод грамадскасці. Мэр горада лічыць, што жывёла была забіта ў рамках закона, а значыць, правільна.

Людзей абурыла тое, што трохгадовы пудзель страціў жыццё за неаплачаны падатак на жывёлы ў памеры ўсяго толькі 50 швейцарскіх франкаў (38 еўра). Як высветлілі СМІ, гаспадыня сабакі Марылена Іаночы не заплаціла падатак на валоданне чатырохногім гадаванцам не зламчына, а проста забылася своечасова гэта зрабіць. У выніку падатковыя інспектары забралі няшчаснага сабаку і не сталі нават слухаць абіянняў жанчыны, што яна неадкладна выправіць дапушчаны прамых і заплаціць неабходную суму.

Улады папярэдзілі пра пакаранне ўсіх забуйлівых уладальнікаў жывёл у канцы мінулага года. Як было абвешчана, уладальнікі сабак абавязаны былі выплаціць штогадова падатак у 50 франкаў, у адваротным выпадку іх любімага гадаванца могуць забраць і ўсыліць. Дзеянні ўлад не караліся, паколькі падпадаюць пад 4 артыкул прынятага ў 1904 годзе закона гэтага кантона на падатак на сабак. Аднак рашэнне цяперашніх улад выклікала шок сярод абаронцаў жывёл і грамадскасці. Некаторыя абурэння грамадзяне нават прыстрашылі ў адказ забіць мэра. Раз'юшаныя абаронцы жывёл і экстрэмісты рознага кішталу заўважылі ў пасланнях, што гатовыя на суровыя меры дзеля аднаўлення справядлівасці.

БУТЭЛКУ ВІНА АЦАЊІЛІ Ў 57 ТЫСЯЧ ЕЎРА

На вінным аўкцыёне ў Францыі топ-лотам стала бутэлка рэдкага жоўтага віна эпохі Людовіка XV. Гаворка ідзе пра бутэлку віна ураджая 1773 года. Пакупніком стаў швейцарац П'ер Шэвр'е, які паведаміў, што мае намер выпіць набытае ім віно.

Прадстаўнік вінаробнага рэгіёна Юра, дзе вырабляецца жоўтае віно, выказаў задавальненне тым, што гэты гатунак нарэшце быў высока ацэнены падчас таргоў. Віно, пра якое ідзе гаворка, набывае бурштынава-жоўты колер дзякуючы натуральнаму закисанню вінаграду гатунку «Савіньён» позняга збору з выкарыстаннем адмысловых плёнківак дражджэй. Віно спее ў дубовых бочках на працягу шасці і больш гадоў. Акрамя жоўтага віна, у вінаробным рэгіёне Юра вырабляецца таксама іншы ўнікальны гатунак віна — саламянае віно. Тым часам, самай дарагой бутэлкай віна, калі-небудзь прададзенай на аўкцыёне, лічыцца бутэлка Chateau Cheval-Blanc, за якую заплацілі больш за 200 тысяч еўра. Гэта адбылося летась у лістападзе на «вінных» таргах аўкцыённага дома Christie's.

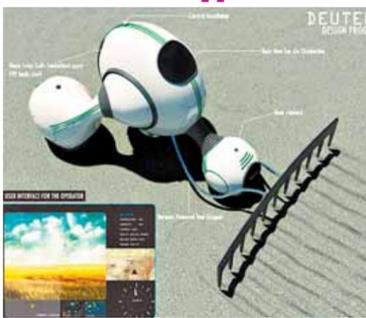
У ЗША АДБЫЎСЯ ЗАБЕГ АМАТАРАЎ ПОНЧЫКАЎ

У горадзе Ролі, штат Паўночнай Караліна, адбыўся забег з удзелам некалькіх тысяч амацараў пончыкаў. Удзельнікам спаборніцтва Krispy Kreme Challenge трэба было пераадолець дзве мілі (каля 3,2 кіламетра), забегчы ў крану пончыкаў, з'есці тудзі смажаных у масле глазураваных піражкоў і бегчы назад.

Усё для ўдзелу ў конкурсе зарэгістраваліся больш за 7,5 тысячы чалавек, аднак да фінішу дзюпелі прыйсці толькі 5,5 тысячы бегуноў-амацараў пончыкаў. Першым дыстанцыю пераадолеў 27-гадовы Дзеф Ён. Ён выдаткаваў на забег і паглынае пончыкаў крыху менш за 30 хвілін. Па правілах спаборніцтваў, удзельнікі мелі ў сваім распараджэнні не больш за гадзіну. Забег Krispy Kreme Challenge на сёння дабрачыны характар. У 2011 годзе амацарам пончыкаў удалося сабраць 100 тысяч долараў. Грашы будуць перададзены адной з дзіцячых бальніц штата.

ТРАКТАР БУДУЧЫНІ

Трактар з назвай Deuterium, разлічаны, магчыма, на суровыя кліматычныя ўмовы будучыні. Магутная машына будзе працаваць на вадародным паліве і вытрымаваць самыя цяжкія рэжымы працы. Сярод асаблівасцяў — эрганамічны камфартбельны салон, рух у любым кірунку і павышаная ўстойлівасць, корпус з сонечнымі батэрыямі, камеры начнага бачання з кругавым навігадам, GPS-карты і сістэма навігацыі. І, вядома, у наяўнасці высокая прылада для цяжкага абсталявання, каб араць зямлю.

СКАНВОРД

Склаў Андрэй МІХАЙЛАЎ.

Груда бітай цыты → Прадвесніца дажджу → Фарба для валасоў → Від закладу → Павышэнне ўзроўню → Мясная стравы → Расійскі грошмайстар фота 2 → Метрычная адзінка (муз.) → Метрычная адзінка (муз.) → Гатунак → Продаж прадукцыі → Даведніцае... → Паўнацэнны ўрач → Непаседа, вяселун → Навучальны год студэнта → Судад В'етнама → Пешаходны пераход → Вуканосная малпа → Нота → Мелкаводны заліў → Ніва → Натпы на стале дэрга → Жыхарка Туніса → Перад серадай → Ахоп → Сфера → Сталіца Азербайджана → Тры атамы кіслароду → Гончарнае аўто → Пальчатая кавка → Індыйскі грошмайстар фота 5 → Імклівы нагляд → Тавар з дэфектам → Сін ісландскага караля → Боты з бутра → Спрыжкая зацічка → Фальклорны жанр → Жукік-ашукавец → Адзінка алтэракарнага вагі → Адзін з мужчэйнаў → Выдатка → Бог сонечнага дыска → Казачкае сіла → Метка → Самагледнае → Зывацтвае слова → Сухое пельчы з мукі → Метра → Саматэа → Зывацтвае слова → Сухое пельчы з мукі → Спрыжкая зацічка → Фальклорны жанр → Жукік-ашукавец → Адзінка алтэракарнага вагі → Адзін з мужчэйнаў → Выдатка → Бог сонечнага дыска → Казачкае сіла

КРЫЎДНА, АЛЕ ЗАКОН...

Прамежнікі і мыльнікі на прапунксмы пунктце «Варшаўскі мост» звярнулі ўвагу на «Аўдзі», якая належала жыхару Бяла-Падляскі. У аўтамастане знойшлі тайнік з 90 пацкамі цыгарэт. Грамадзянін Польшчы застаўся без цыгарэт і аўтамабіля — іх канфіскавалі да суда. Крыўдна і жыхару Ганцавіцкага раёна, у якога канфіскавалі каля 5 тыс. штук цыгарэт і «Форд Глэксі» коштам 30 млн рублёў.

СЫМОН СВІСТУНОВІЧ.

CRASHED ICE: экстрым па-беларуску

У МІНСКУ завяршыўся адборачны турнір чэмпіянату свету па хуткасным спуску на каньках «Red Bull Crashed Ice 2011». Беларусь на ім будзе прадстаўлена ўпершыню. Наступны адборачны этап чэмпіянату пройдзе ў Маскве 26 лютага.

Гэтыя спаборніцтвы праходзяць па ўсім свеце з 2001 года і ўяўляюць сабой сумесь хакея, кросу і бегу з перашкодамі. Спартсмены стартуюць у поўнай хажайнай амуніцыі ў групах па чатыры чалавекі і спускаюцца па ледзяным жолабе з трамплінамі і паваротамі. Правілы простыя: хто першым даедае да фінішу, той і перамоца. У адрозненні ад асноўных спаборніцтваў, якія ўваходзяць у праграму чэмпіянату свету «Red Bull Crashed Ice 2011», спаборніцтвы нацыянальных адборачных тураў праводзяцца на роўным лёдзе. Але дарэў і эмоцый у сталічным Палацы спорту хапіла і бальшчыкам, і удзельнікам.

Самым хуткім спартсменам 21-гадовы мінчанін Сяргей Громаў, дарчыч, аматар. У фінале ён перамог прафесійнага хакеіста Кірыла Нікуліна.

Марына БЕГУНКОВА, фота аўтара.

СЕННЯ

Месяц Першая квадра 11 лютага. Месяц у сузор'і Цяльца.

Імяніны
Пр. Івана (Іаана Златавуста), К. Апалоніі, Бярнарды, Сабіны, Бярнарда, Кірылы, Раймунда, Эрыка.

Сонца	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	7.43	17.06	9.23
Віцебск	7.36	16.51	9.15
Магілёў	7.33	16.56	9.23
Гомель	7.25	16.57	9.32
Гродна	7.57	17.22	9.25
Брэст	7.53	17.27	9.34

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

НАДВОР'Е на заўтра

Геамагнітныя узрушэнні

ВІЦЕБСК 147мм в.в.с.а. -9.7°C

МІНСК 145мм в.в.с.а. -7.5°C

МАГІЛЕЎ 147мм в.в.с.а. -8.6°C

ГРОДНА 75мм в.в.с.а. -5.3°C

МІНСК 75мм в.в.с.а. -5.3°C

БРЭСТ 75мм в.в.с.а. -2.0°C

ГОМЕЛЬ 75мм в.в.с.а. -4.2°C

Абзначэнні: — няма прыкметных геамагнітных узрушэнняў — невялікія геамагнітныя узрушэнні — слабая геамагнітная бура

ВАРШАВА	КІЕВ	РЫГА
+3..+5°C	-3..-1°C	-3..-1°C
ВІЛЬНЮС	МАСКВА	С.ПЕТЕРБУРГ
-2..0°C	-15..-13°C	-8..-6°C

...у суседзідзі

9 лютага

1886 год — нарадзіўся Аляксандр Фёдаравіч Мяснікоў, рэвалюцыянер, савецкі партыйны і дзяржаўны дзеяч. У рэвалюцыйным руху з 1904 года. З 1914-га — у арміі, на Заходнім фронце, вёў прапаганду сярод салдат.

З красавіка 1917 года — у Мінску, член Мінскага Савета, Мінскага камітэта РСДРП (б). Адзін з заснавальнікаў і першых рэдактараў газеты «Звязда».

1979 год — заснаваны Віленскі ўніверсітэт, найстарэйшая вышэйшая навуковая ўстанова Беларусі і Літвы, першы ўніверсітэт ва Усходняй Еўропе. Заснаваны езуітамі як Віленскі езуіцкі калегіум, пазней прывілеем караля Стэфана Баторыя ператвораны ў Віленскую езуіцкую акадэмію. Яе першым рэктарам прызначаны П. Скарга. Меў філасофскі, тэалагічны, юрыдычны (з 1641 года) факультэты. Пры акадэміі працавалі друкарня, астранамічная лабараторыя, бібліятэка. Акрамя служыцеляў культуры акадэмія рыхтавала выкладчыкаў для езуіцкіх калегіумаў. Сярод яе выпускнікоў Сімяон Понацкі, Імяльскі Сматрыцкі і інш. З 1773 года акадэмія была пад алейкай Адукацыйнай камісіі, у 1781-м ператворана ў Галоўную школу ВКЛ. Яе рэктар М. Почобут-Адлянцкі рэфармаваў Галоўную школу і надаў адукацыі амаль свецкі характар. Школа мела факультэты: маральны, фізічны, а пасля далучэння да яе Гродзенскай медыцынскай школы — медыцынскі. За ўдзел студэнтаў у паўстанні 1830-31 гг. Віленскі ўніверсітэт у 1832 годзе быў зачынены. Яго дзейнасць адноўлена толькі ў 1919 годзе.

«Тайна, якую жанчына не падзялілася з сяброўкай, што тая сукенка, якая без карысці вісіць у шафе».

Эміль Кароткі (1892—1963), рускі паэт.

ДРЫВОТНЯ

Невялікая пабудова або навес, дзе складвалі дрывы. Дровы — сесняны і распілаваны часткі дрэў, якія выкарыстоўвалі дзеля таго, каб паліць у печы і сарваць хату.

- Нарыхтоўкай дрoў звычайна займаліся мужчыны. Лічылася: у таго, хто раней за іншых раніцай трапіць у лес і ссяць першае дрэва, «жыццё будзе цяплейшым і багацейшым».
- Час, на працягу якога займаліся нарыхтоўкай дрoў, у народзе называлі дрывасекам. Пачыналіся «дрывасечныя тыдні» ў сакавіку-красавіку, а заканчаліся на Якава-дрывасека — ахоўніка дрывасекаў (22 кастрычніка).
- У некаторых мясцовасцях дрoвы нарыхтоўвалі талакой: у адзін дзень — для адной хаты, у другі — для наступнай, і так для ўсёй вёскі. Не забываліся і пра тыя падворкі, дзе жылі ўдовы і сіроты.
- На працягу года былі дні, калі забаранялася займацца нарыхтоўкай дрoў: на Каляды, на Саракі, у Страсную пятніцу, у чацвер на Траецкім тыдні, у Градавую сераду, у нядзелю і святочныя дні.
- Забаранялася секчы дрoвы пасля заходу сонца.
- Дровы ралі нарыхтоўваць на збыцце, бо казалі, што, нарыхтаваныя на поўно, яны хутка пагнінуць.
- Забаранялася секчы ці складваць дрoвы на парозе хаты. Лічылася, што непаважлівае стаўленне да продкаў выклікае хваробы ці смерць сваёйко.
- На дрoвы бралі не ўсе дрэвы. Катгарычна забаранялася секчы рабіну, бузіну, асіну, шыпыльню, вішню, а таксама дрэва, у якое трапіла маланка ці якое было вывернута з каранем падчас буры. Лічылася, што парушэнне гэтай забароны выклікае хваробу ці смерць кагосьці з жыхароў гэтай хаты.
- Калі мянлілі месца жыхарства, то сярод рэчаў якія першымі ўніослі ў новую хату, павінны быць і дрoвы са старога падворка. Першы раз печ у новай хатэ распальвалі менавіта гэтымі дрoвамі.
- Часам на вяселлі, сярод іншых іспытаў, жаніха прасілі пакалоць дрoвы, каб паказаць сваю спрытнасць і гаспадарлівасць.
- Па тым, як дрoвы гаралі ў печы, прадказвалі надвор'е: гараць з трэскам — чакай маразоў; дрoнна распальваюцца, шыпяць, дымяць — чакай адлігі.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

Усміхнемся

Парада жанчынам. Калі ён смяецца з вашай логікі, нагадаце яму, як ён сам на працягу аднаго вечара тройчы хадзіў па гарэлку.

Гаспадар вучыць размаўляць свайго папугая:

- Паўтарай за мной: «Я ўмею хадзіць».
- Я ўмею хадзіць.
- Я ўмею размаўляць.
- Я ўмею размаўляць.
- Я ўмею лётаць.
- Брэшаць!

У гасцяў не прынята асабліва капрысціць. Трэба есці, што даюць, піць, што наліваюць, і спаць з тым, з кім пакладуць.